

7 1962

planinski vestnik

VSEBINA:

AIGUILLE DE BLAITIERE 3522 m Pavel Šimec	289
OKROG OKNA V PLANJAVI Boris Režek	290
MAJ V BRDIH Ludvik Zorzut	295
IVACIČEVA LEDENA JAMA POD KREĐARICO Ivan Gams	296
ALPSKI VRTOVI V SLUŽBI ZA- ŠCITE ALPSKE FLORE Ing. Anka Vinšek	301
POKLICI ME, GORA! Valentin Cundrič	303
NA KANJAVEC Pavel Kunaver	304
KOMNA Ing. Stanko Dimnik	310
DRUŠTVENE NOVICE	316
OBCNI ZBORI	319
ALPINISTIČNE NOVICE	326
NOVICE IZ MLADINSKIH ODSE- KOV	328
IZ PLANINSKE LITERATURE	329
RAZGLED PO SVETU	331
NASI GORSKI VODNIKI Janez Krušič	335
IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV	336

NASLOVNA STRAN:

»V steni« — Foto Franci Savenc —
Ljubljana

PRILOGA:

Nežno cvetje na sončnem vrhu —
zadaj Ojstrica — Foto St. Hribar

»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS — urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Celje Gimnazija / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvoržakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarji, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina znaša din 900.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 225.— (naročnina za inozemstvo din 1600.— / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega Vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odpovedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odpovedi, ki jih naročniki izročijo Upravi do 1. decembra za prihodnje leto

**IZVAŽAMO 50 LET
V 45 PREKOMORSKIH DEŽEL**

Tovarna emajlirane posode CELJE

Telefon 22-71 — Telegram: Emajl Celje

Vodeči proizvajalec in izvoznik:

emajlirane posode
pokositrene posode
pocinkane posode
higiensko-tehničnih predmetov
jeklenih kotlov
jeklenih radiatorjev
in jeklenk za butan —
propan plin

Posebno priporočamo
naše nove izdelke:

ekonom lonec, alu-pekač,
sokovnik, lonec za pranje
perila z vložkom

**Naše izdelke z zaščitnim znakom
»DVA LEVA«
z zadovoljstvom uporabljajo
široim sveta**

Aiguille de Blaitiere 3522 m

PAVEL SIMENC

Ustavili smo se nad moreno ledenika Nantillons. Vsi smo si bili edini, da je še pretemno, da bi se spoprijeli s strmino ledenika. Ura je bila šele pol štirih. Do sem smo hodili dve uri in pol ob svitu žepnih baterij. Odločili smo se, da počakamo tukaj toliko časa, da se bo začelo daniti, ker po taki temi bi bilo prenevarno hoditi. Ledenik Nantillons ima vse polno razpok. Od nas štirih, kolikor nas je, pa niti eden še ni bil na teh večno v led okovanih vrhovih. Res je, da smo pred enim tednom že bili tu, pa nas je močna odjuga v gornji polovici obrnila nazaj, pa tudi veliki kosi ledu, ki so se lomili v serakih, niso nič kaj dobro vplivali na naše razpoloženje. Danes pa upamo, da bomo dosegli svoj cilj. Vreme je zelo lepo, toplomer pa tudi kaže nekaj stopinj pod ničlo. Ko tu sedimo in vsak zase premišljujemo dogodke preteklih 14 dni, mi pogled obstane na vrhu Aiguille du Midi, na vrhu pa je vsa z elektriko osvetljena najvišja postaja žičnice.

Iz take tišine in premišljevanja nas predrami Miholov glas: »Treba bo iti!« In res, proti ledeniku Nantillons se pomika vrsta drobnih luči, ki verjetno tudi gredo na Blaitière. Čas je bil, da smo se tudi mi odpravili naprej, kajti proti vrhu bi utegnilo sonce preveč omehčati sneg. Po enournem počitku smo zapustili moreno in čez pol ure smo že stali pod ledeno strmino Nantillonsa. Prva gresta Mihol in Helena. Kaže, da jima ne diši požled po skalah, zato gresta rajši naravnost po ledeniku navzgor. Čeprav gre bolj počasi, ker je treba vsako stopinjo sekati v led, se Mihol, kakor sam pravi, bolj sigurno počuti. Midva z Jožico se pa rajši drživa desnega roba ledenika. Čeprav je plezanje bolj nevarno, hitreje napredujeva. Po nekaj sto metrih se strmina ublaži, tako da napredovanje ni več tako naporno. Mihol in Helena sta kar precej zaostala. Ker pa je praksa pokazala, da je najbolje, če vsaka naveza pleza zase, sva midva z Jožico, ne da bi čakala, šla naprej. Pred nama je bilo že nekaj vodnikov s svojimi klienti, tako da za orientacijo ni bilo skrbi. Od tu naprej gre smer mimo za oči nič kaj privlačnih ledeniških razpok, ki so grozeče kazale svoja brezna vsem obiskovalcem tega lepega dela Centralnih Alp. Ne morem si zamisliti, kako bi se počutil v objemu ledeniške razpoke, iz katere si običajno sam ne moreš nič pomagati. No, mi smo imeli trd sneg in nam te razpoke niso delale večjih težav.

Ob sedmih zjutraj sva z Jožico že stala pod najbolj strmim delom Blaitière. To je 350 m visoka ledena stena, ki ima 53° naklonine. Po dveh raztežajih sva bila pri krajni počii, ki je obenem tudi najtežji detajl te stene. Malo telovadbe in nekaj sekanih stopinj, pa sva čez. Na ledeno steno je bil pogled kaj čudovit.

Pet navez se je že borilo proti vrhu. Za nama sta še Mihol in Helena in prav gotovo bo še kdo prišel na ta lepi in ne preveč težko dostopni vrh. Z Jožico plezava brez varovanja, zato pa bolj počasi in previdno. Koristijo nama pa tudi stopinje najinih predhodnikov. V dobri uri sva že stopila na Aiguille de Blaitière, na vrh, ki nas je pred enim tednom tako sramotno odbil, kajti če se ne bi sami umaknili, bi nas po vsej verjetnosti sam stresel s sebe.

Spodaj pri krajni poči sedaj preizkušata svoje moči Helena in Mihol. Zmenili smo se, da jih čakava na vrhu in si med tem časom ogledava sosedne vrhove. Zelo lep pogled je bil na Grandes Jorasses ter njegov Pointe Walker, najtežjo turo v Alpah. Kdo neki bo prvi od Jugoslovanov, ki ga bo preplezal! Letos ga verjetno ne bo nihče, ker vreme tega ne dopušča.

Mont Blanc je tudi od tukaj mogočen v svoji veličini. Njegove 2000 m visoke stene z južne strani dokazujejo, da zasluži naziv »streha Evrope«. Pa vse to ledeno prostranstvo pod nami, nešteto ledenikov, ledenih sten in kuloarjev. Pa vendar je to le del vsega, kar lahko vidiš v Centralnih Alpah.

Dol je šlo hitreje, kot smo mislili. Čez pol ure smo že skakali preko krajne poči in prišli na Pointe des Nantillons. Vsi smo občutili, da smo potrebni počitka in nekaj kalorij. Po kratkem počitku smo se ločili. Helena in Mihol, ki sta imela za danes dovolj, sta se vrnila po isti poti nazaj na Montenvers v taborišče, midva z Jožico pa na Grépon. Malo po snegu in po ledu, pa sva stala 200 m pod vrhom. Tu si razveževa dereze, kajti sam vrh Grépona je kopen. Po nekaj raztežajih kopne plezarije sva stala na vrhu. Mislila sva še na grebensko prečenje na Grandes Charmoz, toda vedela sva, da bi potem morala nekje bivakirati. Opreme za bivak pa nimava, pa tudi ostale tri na Monteverisu bi preveč zaskrbelo. Odpravila sva se nazaj po isti smeri. Nekaj spustov po vrvi in že sva stala na snegu. Sneg je bil tako mehek, da bi nama bile dereze samo v nevarnost. Po ledeniku je šlo hitro, led je bil toliko mehek, da sva varno sestopala po že uhojeni smeri. Sonce je bilo že čisto na zahodu, ko sva zapustila lednik Nantillons. Zopet sva na kopni skali. Za nama so ostala ledena pobočja obeh vrhov, midva pa sva, kot bi se zmenila, sedla. Dovolj je bilo novega ta dan. Tako sva vsak še enkrat podoživela vse dogodke današnjega dne. Tišino je motil le hrup montenverske železnice. Na nebu so se zasvetile prve zvezde, ko sva od daleč zagledala hotel Montenvers.

Okrog Okna v Planjavi

BORIS REZEK

Tam, kjer se steza s Kamniškega sedla na Planjavo prevesi na snežišče pod Rdečim kupom, je na travni ruši tik ob stezi eno najlepših počivališč, kar jih poznam. Razgled sega po vsem Sedlu in čez slemena tja proti Kamniku, na plati Sukalnika, na Rdeči kup in v zagonetne zijalke v ostenju poleg njega. Tam so med košatimi previsi začrtane razne pokline in zajede; svet je ves razbit in razklan. Rdečine se menjavajo s sivimi in rjavimi progami pečevja, in ko se sonce obrne proti zahodu, prično te barve žareti iz umikajočih se senc in vselej se iz zmede vseh teh potez odkrije kaj novega.

Planjava je zagonetna gora. Po vsej razsežnosti v območju njenih treh vrhov ter ostenij z grebeni, rebri in razi, menda nikoli ne bo do kraja dognana.

V njej so še nedotaknjene prostrane stenske pokrajine, ki se zdaleč vtapljajo v celoto, v njih samih pa se ob vsakem raztežaju vrvi odkriva nov skrivnosten svet.

Ostenje ob Rdečem kupu je bilo dolgo neobplezano. Šele malo pred vojno smo prišli čez jugozahodni greben z vstopom na Wisiakovem plazju, potem je bila po vojni najdena smer skozi Okno in preplezano južno rebro nad Wisiakovo ploščo. Obenem so bile v smeri skozi Okno potegnjene številne variante. Sploh smo se po vojni, ker nam je bil Okrešelj zaradi bližine meje nedostopen, pretežno ubadali po tej gori, da sta nam nazadnje ostala na ponudbo le Rdeči kup in izpod njegovega vznožja jugozahodna stena zahodnega vrha Planjave.

Nekoč sem se s počivališča nad snežiščem spet zagledal v Rdeči kup. Dasi sem ga že tolikokrat videl prav od blizu — iznad Okna, z južnega rebra in severozahodnega grebena, se mi je od tu spodaj zdel spet drugačen.

Ta okrog 100 m visoki, k steni prislonjeni steber iz sprimka (brečije) se vzpenja iznad grape nad Wisiakovim plazom in se odtod kaže kakor rdečkast in rjav zaobljen stolp. Vrh je prevotljen z oknom srčaste oblike, teme pa je nožast greben. Že tako sila drobljiva kamenina je na vrhu najbolj izpostavljena preperevanju in je zato vsa rez vršnega grebena razmajana, kakor bi bila sestavljena iz grušča. Celotni okroglasti bok je pod onim srčastim oknom zarezana nekakšna zajeda. Tako bi bil pristop možen le po tej zajedi, a ta plezarija bi bila nekaj prav posebnega. Okrog 60 m prostega plezanja v skrajno krušljivi kamenini, brez najmanjše možnosti varovanja, ker v sprimku pač ni nobenih pravih špranj. Kljub temu pa me je ta izrednost močno mikala.

Menil sem, da bom iz vznožja odkril še kakšno podrobnost ali drugačno možnost, in ker sem si hotel ogledati tudi okrog 30 m dolgi rov, ki iz grape ob Rdečem kupu drži pod obok Okna, sem kmalu spet pobiral stopinje proti Planjavi.

V grapi prav pod vznožjem Rdečega kupa je strmo snežišče, ki le redkokdaj docela skopni in je, kakor kaže globina krajne počii, še sredi poletja okrog 10 m debelo. To pa sem dognal šele potem, ko sva s tovarišem, ki se mi je pridružil na tem ogledu, prišla po snežišču do konca in sva potem morala spet po njem navzdol, ker je bila zev krajne počii preširoka, da bi jo lahko preskočila. Malo nižje se je na desnem robu snežišča le dalo doseči breg, pri tem pa se mi je pripetilo, ko sem hotel skopati varno stopinjo, da sem hkrati s kladivom odpel s pasu tudi vse železje in mi je ostal le en sam klin z vponko. Vse drugo se je popeljalo po snegu, zročljalo čez skale in nazadnje čofnilo v tolmun tik nad stezo. Ni se mi ljubilo spet globoko dol in tako olajšana sva prešla mokre, sluzave plati, s katerih je komaj odlezel sneg, na udobno polico, ki je držala nad krajno počii in pod strm prag pred vznožjem Rdečega kupa.

S te police sem gledal gor in uvidel, da razen po oni zajedi ni nobenega drugega pristopa na vrh Rdečega kupa. Čeprav sva bila v nekakšnem zakotju, naju je nenadoma začel preprihavati veter, ki pa je takoj odnehal, čim sva se prestopila. Nobenega vršanja ni bilo slišati. Onkraj grape so se v soncu parile skale in vse je bilo mirno. Piš je še bolj urezal, ko sva s police zlezla više in v skalovju tik nad polico sva ugledala nizko luknjo, v kateri je bučalo kakor v dimniku in obleka na naju je zaplapolala. Seveda sva vsa radovedna takoj zlezla v to zev in se splazila po rovu nekaj sežnjev daleč. Morala pa sva naglo nazaj, ker naju je preveč preprihovalo in tudi luči nisva imela.

Tako je bila odkrita nova posebnost tega ostenja. Ta preduh je gotovo zvezan s kakšno zijalko nekje v steni, saj je tod okrog vse prevotljeno in ne

bo nič čudnega, če bodo kdaj jamarji po kakšnih rovih in preduhih prilezli na vrh Planjave.

Nadejal sem se, da v pragu nad krajno počjo ne bo posebnega opravka, zato se mi tudi ni zdelo, da bi šel pobirat svoje pobeglo železje. Toda takoj s police je bilo treba čez kratek previs, nad njim pa še čez sila napokan rob v gladek žleb, ki teče ob vznožju Rdečega kupa navzgor. Tam sem moral zabiti edini klin, da sem bil zavarovan, ko sem za silo očedil mal robič, okrog pa se je še vse majalo, kar sem prijel. Le prav s težavo sem se spravil višje. Tako se je zgodilo, da je moral tovariš za menoj nad previs in izbiti edini klin, ki ga je potem prinesel do mene, da sem ga znova zabil in zavarovan na njem lahko podrl nastavljeno skalovje. Šele potem sem lahko prestopil v žleb, ki se izgubi v skrotje pod ustjem onega strmega rova pod obok Okna.

Vhod v ta rov, ki je kakor izklesan v skalovje, zapira kakih 5 m visok gladek prag, rov sam pa je povprečno kake 3 m visok in v loku zaviti. Ker stene niso oglašene in pokriva dno sesuto skalovje, ne kaže, da bi ga izgrebla voda. Najbrž je nastal zaradi preperevanja mehkejših plasti, ki so se morda tisočletja usipale iz njega v žleb ob Rdečem kupu.

Iznad Okna sem potem znova ogledoval Rdeči kup in kmalu brez posebnega preudarjanja in obžalovanja dognal, da bi bilo po oni zajedi komaj mogoče priti na vrh. Zato sem se odločil poskusiti z druge strani.

Iz krnice nad žlebom ob vznožju Rdečega kupa bi bil sicer prav lahek pristop po rdečkastem skrotju v škrbinico za vrhom, toda ta možnost je bila preveč preprosta, da bi se je splačalo lotevati. Kazalo je poskusiti na drugi strani ob južnem rebro, čigar bok sega tam v loku do Rdečega kupa. Tik ob njem je sicer vse v previsih, bolj vstran pa se čez opokane plati nizajo razne zajede v višavo.

Že čez nekaj dni sva z Belačem, ki mu Rdeči kup tudi ni dal miru, šla nadenj. Razen opreme pa sva nosila s seboj še kakšen poldrug meter dolg drog z zastavo, da bi jo zasadila na vrhu. Ne morda kot kakšna osvajačca, temveč zato, da bi ljudje lahko ugibali, kako neki je prišla tja gor.

S steze nad Wisiakovim plazom je bilo treba po rjavem, s previsi prekinjenem žlebu precej visoko gor, da se je odprl razgled in se je pokazal celoten Rdeči kup od tal do vrha. S te strani ni bil videti niti preveč hud. Pod vrhom je v njem celo nekaj votlin, a pri natančnejšem pregledu se je pokazalo, da v vsem boku na to stran, razen večjih in manjših grblin, ni nobenih opor, tako da bi bil pristop enako negotov kakor po oni zajedi nad grapo. Zato sva pogledala nadse in kar najbolj tesno ob gmoti Rdečega kupa načela neko zajedo v opokanih plateh, ki so jo prekinjali majhni previsi. Nekajkrat je bilo treba zabiti, vendar plezanje ni bilo nič posebnega. Mudilo naju je le nastavljeno kamenje in po dveh raztežajih vrvi sva bila vštric škrbinice za vrhom.

Od tam je Rdeči kup skoraj povsem zgubil svojo ostrašljivo podobo. Globina se je umaknila pod rob, prečila sva čez opokano plat in bila sva v škrbini in tik pod vrhom.

Od tam navzgor se vleče zložno rebro proti severozahodnemu grebenu Planjave, tako da je Rdeči kup pravzaprav le vznožni del tega rebra. Iz škrbinice na vrh je le še nekaj metrov višine po ostri rezi, ki pa je tako razmajana, da je vse škrtalo pod menoj, ko sem se jahaje po njej pomikal proti višku, in kamenje se je kar usipalo v globino.

Vsa rez je divje izpostavljena. Na obe plati sem videl prav v dno, obenem pa pričakoval, da se bo vrh z menoj vred vsak čas podrl. Na edinem prikladnem

mestu, kjer sem vsaj približno lahko stal, sem s kladivom razkopal prhlo rez in potem tam pritrtil zastavo, da je veselo zaplapolala v vetru.

Nič se nisem pomudil, le gledal sem, da bi se čimprej zmazal nazaj. V škrbinici sem se kar oddahnil, ko sem spet stal na varnem, saj sem na rezi imel občutek, da se ves Rdeči kup maje kakor vrh tovarniškega dimnika. Zato sem Belaču odsvetoval, da bi še on zlezal gor, pa tudi sam se je zahvalil za tak dvomljivi užitek.

Smer sva potem nadaljevala po rebro nad škrbinico proti severozahodnemu grebenu Planjave. To rebro ni posebno izrazito in ga prekinja vrsta vzporednih polic, ki se z njegovega boka vlečejo v plati jugozahodne stene zahodnega vrha Planjave. Iz dna, s planine Na stanu pod Sedlom in više s poti proti Kamrici, se kaže ta stena kakor strnjena gladka plat, ki se začenja ob Rdečem kupu in konča v rdečih previsih na vrhu. Tod z rebra pa se je pokazalo, da so plati na gosto predeljene s poličkami in zajedami. Vprašanje je bilo le, kakšna sta vznožni zatrep nad malo krnico ob Rdečem kupu ter navpična vršna stena.

Ta poslednja večja naloga v tem delu Planjave se je že dalj časa ponujala, pa je že bilo tako, da bodisi ni bilo pravega vremena ali je nanesla kakšna druga reč, da se nisem spravil nadnjo.

Tiste dni je vreme držalo, Belača pa tudi niti najmanj ni bilo treba prositi. Snežišče pod Rdečim kupom je tedaj že močno odstopilo od bregov, tako da je bila tudi robna poč na desnem bregu dosti preširoka, da bi jo bilo moč preskočiti. Niže spodaj v docela gladkem in navpičnem skalovju ni prehoda in na tisto polico s preduhom se je dalo priti le tako, da smo — bili smo namreč v troje — zlezli po dnu robne počī toliko daleč gor, dokler nismo prišli do pripravnega mesta, kjer se je dalo med skalo in snegom splezati navzgor v skrotje in na polico. Preplezali smo nad ono krušljivo stopnjo ter po žlebu ob vznožju Rdečega kupa dospeli v krnico ob njem.

Na prejšnjih plezanjih po rovu pod obok Okna in na Rdeči kup je bilo v ostenju vse mirno, čeprav se v njem sicer pogosto prožijo kamnitni plazovi, da je vse snežišče še globoko po Wisiakovem plazu na gosto pokrito s sesutinami.

Zdaj je že nekajkrat zaropotalo nad nami, sproženo kamenje se je odbijalo na plateh in z robov ter se sikaje čez nas pogrezalo v globino. Šele v rdeči zijalki na desnem robu krnice smo bili potem na varnem.

Nad krnico je grapa prekinjena z zatrepom iz strehastih plati in gladkih žmul, vrh zatropa pa je previsen rob. Smer je kazala iz zijalke poševno navzgor proti sredini zatropa in potem naravnost kvišku proti nekakšni vdolbini v previsju.

V zijalki smo malo posedeli, da bi se padajoče kamenje uneslo. Krog in krog so bile same stene in previsi. S črnega roba visoko nad nami so se utrinjale svetleče se kaplje in pogrezale v somrak krnice. Sonce se je polagoma nižalo po Rdečem kupu in ker se že dolgo ni nič ganilo v ostenju, smo se odpravili naprej.

Pod vdolbino v previsju, ki pa je bila še vedno dovolj previsna, se je dalo priti po poličkah med žmulami, vendar ne tako preprosto, kot lahko povem. Neprestano je bilo treba zabijati. Kmalu je bila dvojna vrv vpeta v petih klinih in Belač je stal na izpostavljenem okrajku. Rob je bil še nekaj sežnjev nad njim in razen plitve pokline ni bilo videti nobene druge začlembе.

Belač je nad svojim stojiščem na okrajku zabil še en klin in se potem varovan na njem vrnil, da je sprostil vrvi iz ostalih, ker so se že preveč trle

po vponkah in med žmulami. Potem je nad zadnjim klinom zabil še enega, vpel vanj stopno zanko in se na njej dvignil v previs.

Od varovališča v zijalki vse skupaj ni bilo videti kaj posebno zamotano, toda Belač se je moral dobro upreti in v previsu še trikrat zabiti. Vmes je bilo seveda malo pridušanja, ker je že tako, da klin noče prav prijeti in vznak visé ga tudi ni lahko spraviti v špranjo, ko ni kam stopiti ali se vsaj opreti. Na zadnjem klinu se je potem vzpel in potegnil čez žmulo. Priletelo je še nekaj kamenja in v zraku bingljajoče noge so zginile.

Za naslednje v navezi tudi najhujši previs ni več nevaren, četudi ni vselej lahek. Plezal sem zadnji, da sem potrebil kline, le v previsu samem sem pustil dva, ker sta bila predobro zabita, da bi se mi ljubilo ogrebatl prste. Zato sem bil tako naglo zgoraj, da sta onadva kar začudeno pogledala, ko sem se pomolil čez žmulo.

Spet smo bili v nekakšnem oglu. Nad široko polico, na kateri smo stali, je bila kratka previsna stopnja, ki je prehajala v desno obrobje utrepa. Zato je smer kazala s police po rdečem robu na nekakšno rebro in po njem naprej gor v plati pod vrhom.

Bili smo še globoko spodaj, komaj vstric z vrhom Rdečega kupa, na katerem je še vedno plapolala najina zastava. Po dolgem ubadanju v vlažnem jutranjem somraku nas je tu na polici oblilo toplo sonce, da smo radi malo postali. Nad nami je bilo vse jasno, a izza Mokrice se je potegoval kopast oblak proti Sedlu.

Kazalo je na dež, in prav ko sem hotel reči, da pohitimo, sem v naglici zgrabil za vrv, ki je razpuščena ležala na tleh. S police se je namreč udril grušč in kakor v nekakšni megli sem ugledal Belača, ki je opletal z rokami, padel po tleh in se podrsal na rob pod polico. Vrv med nama je bila že skoraj napeta, toda prepozno, ker bi sunka ne mogel vzdržati, če bi Belača spodneslo čez rob in tisti hip, ko se je ujel in naglo spravljal nazaj, bi že vsi trije ležali v dnu krnice.

Nihče od nas ni zmožel besede, kajti taka reč pač zasope človeka. Povrh pa so se prav tedaj izza rebra nad Rdečim kupom pokazali trije kavri in zajdrali nad nas. Ti ptiči so bili tiste čase v Planjavi že tako privajeni, da so bili takoj nad plezalci, če je le kje zaplenkal klin, in prišli pogledat, če morda ni česa zanje.

V resni nalogi plezalec zlepa ne omahne, ker pazi. Grušč in skrotje pa sta že marsikoga pogubila, a dobre nauke sem tudi jaz vselej zatikal za klobuk, da sem jih potem lahko delil drugim, in tako je po nekaterih, nemara ne preveč prijaznih besedah, minila ta napeta minuta.

Malo smo še postali. Belač se je medtem dobro zasidral, nato pa sem načel krhki rdeči rob ob rebbru. Čeprav je bil ves živ, se mi na njem ni nič udrlo, toda za robom je bila prav taka, v globino viseča polica, ki jo je bilo treba najprej ocediti. Skale so padale čez steno in se razbijale v dnu krnice in piš je prinašal žvepleni zadah v višavo.

Belač, ki me za robom ni mogel videti, je tako dobro varoval, da sem skoraj ob vsaki stopinji moral kričati, naj malo odjenja z vrvjo. Na kraju police sem nato dosegel dobro stojišče pod strmim žlebom. Videl sem, da smo že v vznožju onih velikih plati. Žila rdeče kamenine je tam potekala v smeri police naprej proti Oknu in nad žlebom smo potem segli v modrikasto, trdno skalo. Visoko nad nami pa je v mračee se nebo štrlel okrhani, prepadni vrh.

Na samih plateh ni bilo posebnih težav. Med poličkami so se nizale čez posamezne plati plitve zajede in vedno bolj smo se bližali k vznožju rdeče in

previsne vršne stene. Vsak čas se je imel vlti dež, tako se je bilo že stemnilo, a piš je vendarle odgnal oblake čez greben in nevihta se je znesla nad Logarsko dolino.

Celotna smer od vstopa za Rdečim kupom do vznožja vršne stene je bila potegnjena v skoraj povsem ravni črti in nam je zato tudi naprej kazalo v isti smeri in po desnem obrobju vršne stene proti vrhu. Tam smo potem čez nekatere previsne in sila krušljive prage v nekem žlebu izstopili točno na zahodnem vrhu Planjave.

Ta vrh sem med vsemi v Grintovcih največkrat obiskal. Na njem se ste-kajo vse smeri po zahodnem in jugozahodnem ostenju Planjave in z njega je najlepši razgled na okrešeljška ostenja, na Ojstrico, v Logarsko dolino in to-stran čez Zeleniške špice na Rzenik in Veliko planino.

Sede na vrhu sem s pogledi pretaknil vse te kraje in vsak rob mi je pripovedoval svojo, včasih že skoraj pozabljeno zgodbo. Tudi ta poslednja, kakor bi se lahko nakrenila povsem drugače, je bila zdaj končana.

Okrog Okna v Planjavi ni bilo več nobenih neznanih pokrajin. Pretaknjene so bile vse grape, oblezena vsa rebra, a ostali so še predeli, v katere nemara nihče ne bo nikoli prišel. Po stebru Rdečega kupa, čez previsno vršno steno zahodnega vrha, iz grape ob Rdečem kupu na obok Okna in še kam drugam.

Na povratku z vrha sem spet posedel na svojem starem počivališču pri Wisiakovi plošči. Na Rdečem kupu se je v vetru pobliskavala najina zastava. Vse poletje je vihrala tam v soncu in neurjih. Videli so jo s poti na Sukalnik, s severozahodnega grebena Planjave, iznad Okna in s pobočja ter vrha Brane. Tako osamljena na okrhanem skalnem zobu je marsikomu vzbujala zono, a ko so jo razcefrali jesenski viharji, je tudi domnevna osvajalska zgodba, kakor je bila nastala v številnih pogovorih, prešla v pozabo.

LUDVIK ZORZUT

Maj v Brdih

V ronku kukovca
dékle zapeljuje
an ji obljubeve
lepih, zrielih ljet tarkáj:
maj, maj!

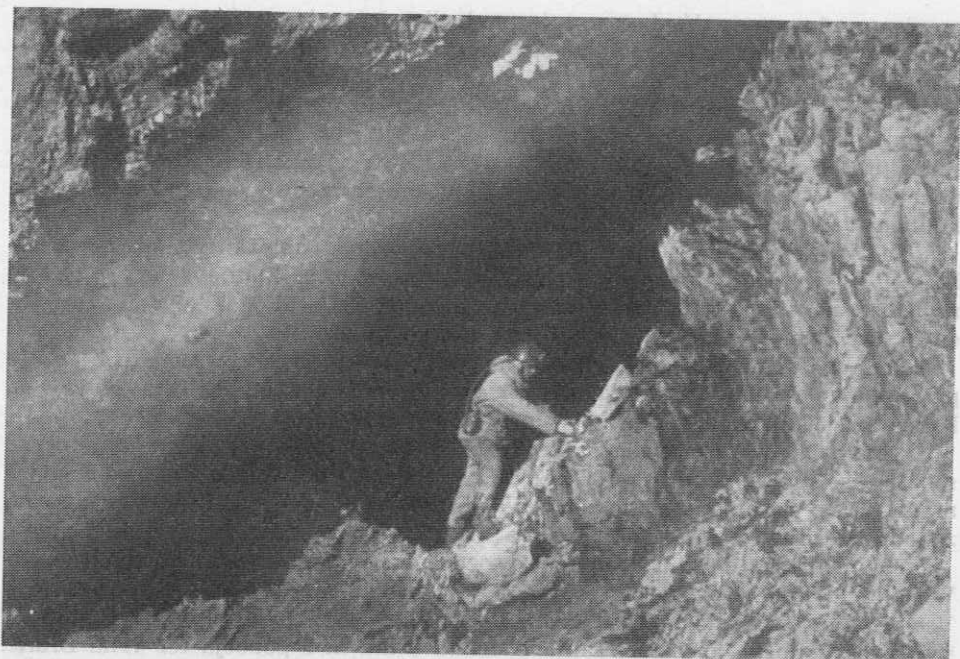
Pojasnila: ronk = pobočje; tarkáj = toliko; adne = ene; rdačáj = rdečijo; búskaj se = bliskajo se; komač = komaj.

V sečah slavci
brenkaj' nam ljubezni mlade
skuoz vso noč in serenade
v jutranji smehljaj:
maj, maj!

V brajdi čriešnje
sladko vabij' na gostijo,
komač čakaj' na kupčijo.
V vrhu adne že rdačáj:
maj, maj!

V briegu trte
z gostim perjem se zakrivaj'
sramežljive že uživaj'
prvi rodni slaj:
maj, maj!

V brdih sonce,
Brici, Brike,
kose buskaj' se, motike,
znamnja ljudskih vstaj:
maj, maj!

Zahodni, glavni vhod v jamo in odkritelj Ivačič pred njo.

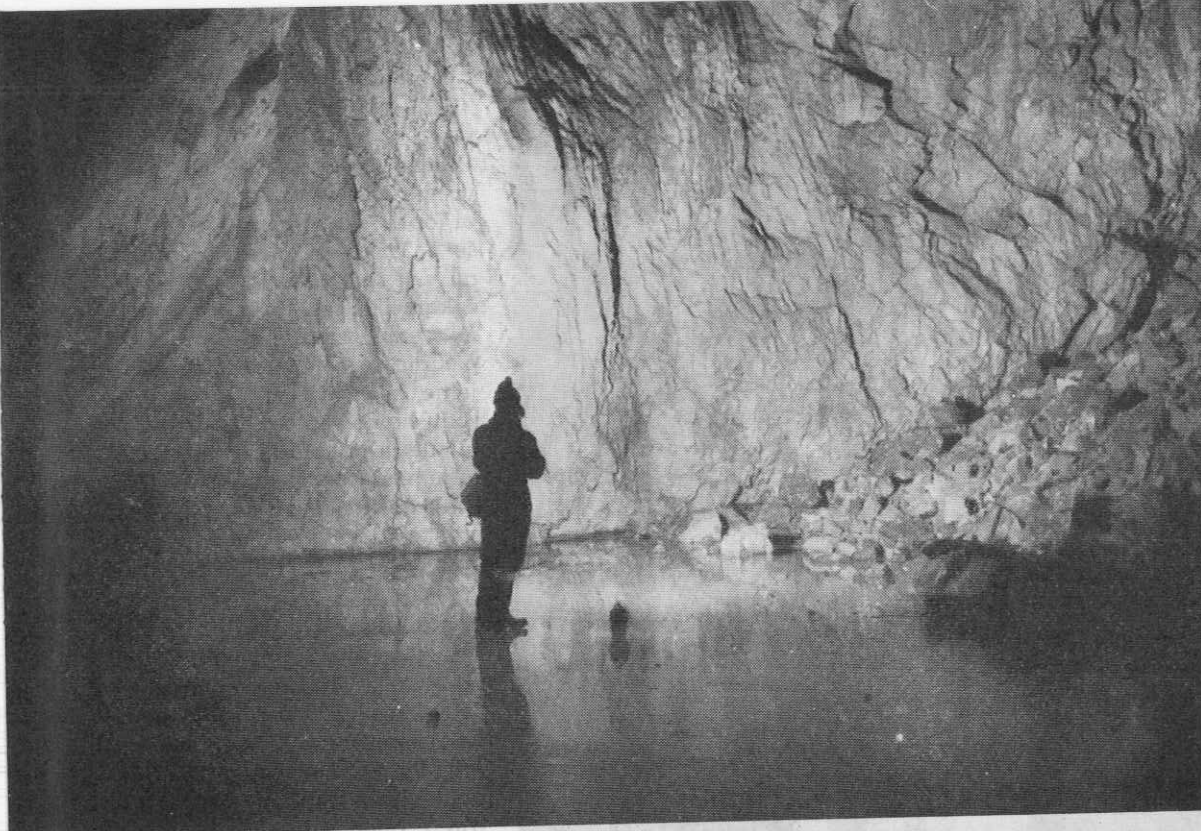
Foto Gams

Ivačičeva ledena jama pod Kredarico

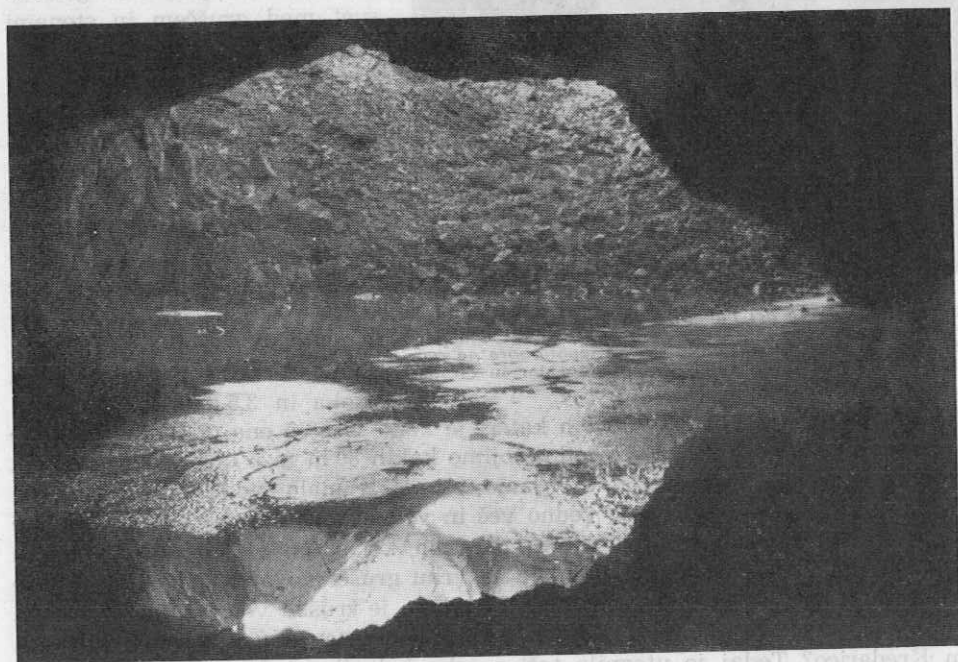
IVAN GAMS

Pod Kredarico je jama. Kako dolgo je že tam, ne vemo. Prvič smo zvedeli zanjo poleti 1961, ko jo je odkril Franci Ivačič, to je dolgoletni meteorološki opazovalec na Kredarici, ki se je, odkar se z nami spušča v Triglavsko brezno, nalezel toliko jamarskih strasti, da že sam stika za jamami pod očakom Triglavom in v njegovem sosodstvu. Sicer pa ve za ime Ivačič le malo planincev. Vsi mu pravijo, ne vem zakaj, Johny. Zato govorijo o Johnyjevi jami. Ker pride vse, kar se dogaja pod očakom Triglavom, kaj rado na veliki zvon, se je tudi novica o novoodkriti jami pod Kredarico hitro raznesla med planince. Niso redki, ki so jo že obiskali. Po povratku zatrjujejo, da je vredna ogleda. Jamarji se s tem strinjamo. Potem ko smo 8. oktobra 1961 štirje iz žepne »odprave B« s 40 m lestev pogledali sto metrov globoko v Triglavsko brezno in ugotovili prosto pot za »Akcijo dno«, smo se pri povratku spravili še nad Johnyjevo jamo. Kot plod dela s kompasom ter merilnim trakom je načrt jame, ki ga je Društvo za raziskovanje jam Slovenije poslalo lastniku Doma na Kredarici, Planinskemu društvu Ljubljana-matica, s predlogom, da naj jamo uredi za turistični obisk.

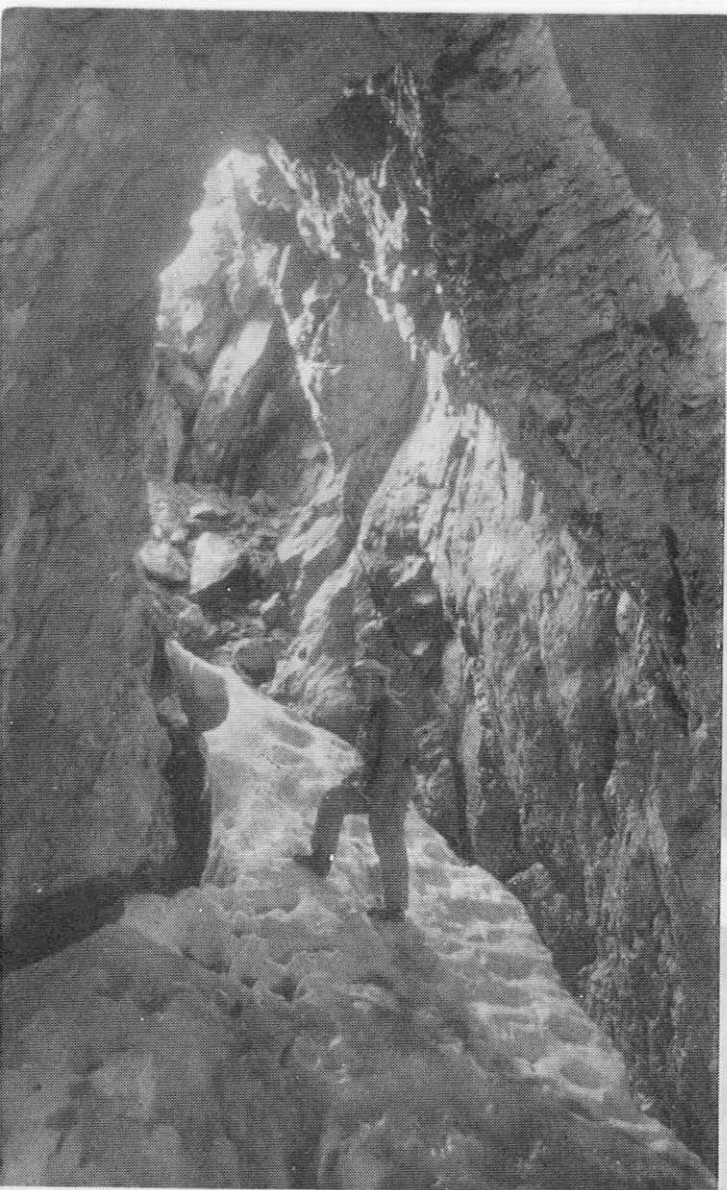
Da ne bo nesporazuma: jama nima sigavega kapniškega nakita, ki ga ni v nobeni visokogorski jami, ni velika, dolga je le kakih 130 m, in samo zaradi nje ni vredno, da bi se podajali na Kredarico. Toda, če smo že pod Triglavom, nam ne bo žal, če si jo bomo ogledali, saj je od kočee oddaljena le 10—15 minut.

Skala, grušč, led in jamar, kot jih je svetloba bliskovne žarnice iztrgala iz teme na spodnjem kraju Podorne dvorane. Foto Tomaž Planina

Svetla ploskev ob spodnjem, temnem robu slike, to je vhod v Podorno dvorano, ki odseva na vodni gladini. Crno-bela fotografija že, že, toda barvna je čisto nekaj drugega. Foto Ivačič

Počakajmo, da se oči navadijo na anevno svetlobo. Se nekaj metrov po snegu in skali in izpred izhoda iz Snežene dvorane bomo lahko uživali lepoto gora ne več od znotraj, ampak od zunaj. Foto Marjan Pulina

Nastala je ob poševni razpoki, ob kateri je malo više še ena odprtina. Iz jame jo vidimo prav razločno. Pri vhodu stojimo kakih 80 m niže koč. Tako cenimo, merili še nismo. Ko pogledamo v jamo, skraja le malo vidimo. Ko pa se oči navadijo na mrak, odkrivamo vedno več in vedno bolj oddaljene stene vhodne dvorane. Rekli smo ji, da je Podorna dvorana, ker so povsod na stropu, stenah in tleh znaki krušenja skale. Vhod je na vrhu gruščnatega vršaja, ki se vsiplje v dno dvorane. Le od kod je prišel sem? Ali se je zrušila vhodna stena? Ali pa se je vsipal z ledenika v času, ko je ta zapolnjeval kotanjo med Malim Triglavom in Kredarico? Tedaj je utegnilo teči z roba ledenika v jamo več vode in jo širiti. Kdo ve?

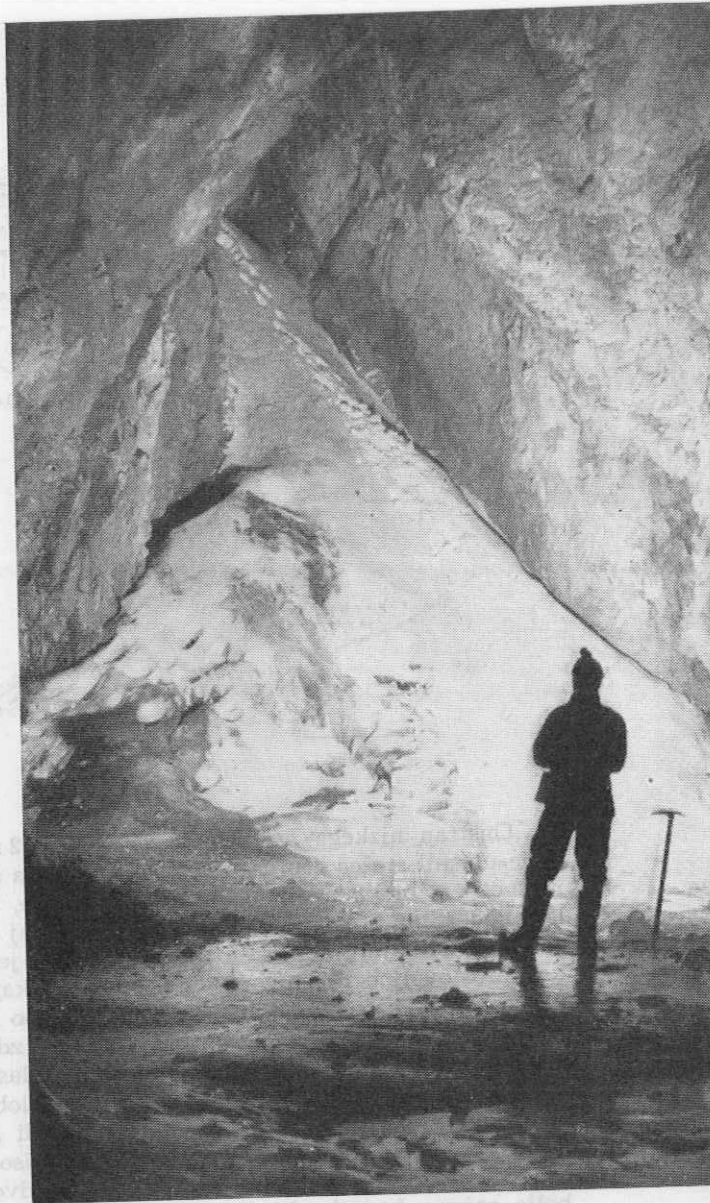
Posebno, če nas doleti slabo vreme in nimamo potrebe, da bi opazovali meglo ali oblake še s Triglava. Ker nočemo iti na vrh samo zaradi štampiljke, čakamo na izboljšanje v koči in ne vemo, kam s časom. Kdor pa ima prirojeno zanimanje za jame, ki so jih naši predniki iz rodu homo sapiens zapustili kot bivališča pred kakim desetstisočletjem, si bo ogledal novo jamo tudi ob lepem vremenu. Tem obiskovalcem je namenjen ta opis.

Od koč na Kredarici se spustimo proti jugu do tja, kjer se prične steza dvigovati v stene Malega Triglava, medtem ko se v levo cepi pot za Planiko. Pod nami se v levo, med Malim Triglavom in Kredarico, pogloblja kotanja, v katero silijo z obeh strani melišča. Mi se držimo severnega, levega pobočja in prečimo grintav svet med gruščem in stenami pod vrhom Kredarice.

Slabo izhojena, zdaj komaj zaznavna steza nas vede rahlo navzdol preko meliščnega vršaja, na katerem se nabirajo konzervne škatle in druge odkladnine civiliziranega življenja, ki jih mečejo v prepad izpred Doma na Kredarici. Še zavoj okoli skalnega riglja, nato malo navzgor in pred nami zaziha v podnožju stene 4 m široka in 3,5 m visoka luknja.

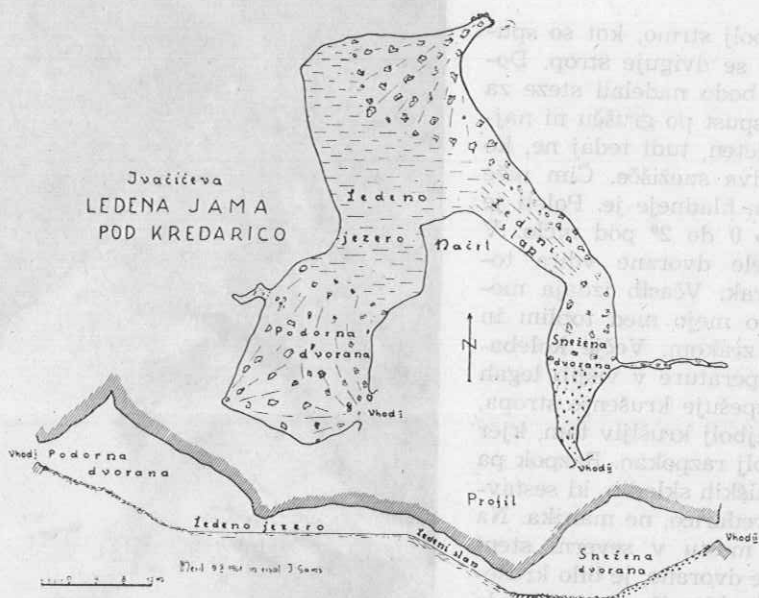
Še bolj strmo, kot se spu-
šča dno, se dviguje strop. Do-
kler ne bodo nadelali steze za
turiste, spust po grušču ni naj-
bolj prijeten, tudi tedaj ne, ko
ga pokriva snežišče. Čim nižje
smo, tem hladneje je. Poleti je
navadno 0 do 2° pod ničlo. V
višje dele dvorane vdira to-
plejši zrak. Včasih izdaja me-
gla ostro mejo med toplim in
mrzlim zrakom. Večje koleba-
nje temperature v višjih legah
bolj pospešuje krušenje stropa,
ki je najbolj krušljiv tam, kjer
je najbolj razpokan. Razpok pa
v apneniških skladih, ki sestav-
ljajo Kredarico, ne manjka. Na
nekem mestu v severni steni
Podorne dvorane, je bilo kruise-
nje toliko hitrejše, da je nastala
luknja, ki više gori zavije v
levo in slepo končuje. Če bo z
vami kdo, ki bo začel plezati
po steni, češ v to luknjo pa še
nihče pred mano ni mogel prile-
sti in ugotoviti, če se v njej ja-
ma nadaljuje, potem lahko ve-
ste, da ste v družbi s človekom,
ki ima prirojeno nagnjenje za
odkrivanje podzemlja. Nikar ga
ne pustite v jamarsko družčino,
zakaj postal bo strasten jamar.

Ko se pred nami tla zravnajo,
počakajmo, da se navadimo
na mrak ali da prižgemo luči.
Iz načrta lahko razberemo, da
je tu led. Toda kaj lahko se
nam poleti dogodi, da hočemo
stopiti na led, pa stopimo v ped
globoko vodo, ki se nič ne razlikuje od ledene ploskve pod njo. Obidemo jo ob
levi, severni steni. Do sem se strop že tako zniža, da je na najnižjem mestu le še
2,3 m nad tlemi. Ko prodremo še nekaj metrov dalje od tega mesta, se ozrimo
nazaj. Poglejmo v vodo in v njej bomo videli odsev vhodne dvorane, vendar to
pot v pravljičnih barvah, ki se pozibavajo na vodni gladini. Zdi se nam, da
vidimo fatamorgano, ki je posebno slikovita, če zadevajo sončni žarki, ki pri-
hajajo skozi vhodno odprtino, na meglo. Razburkajmo vodno gladino in konture
svetlega vhoda ter pozlačenih sten se bodo vedo bolj pačile in maličile ter prešle
v neresnični svet svetlobe in barv. Kaj vse naredi dvakratni odboj svetlobe
iz navidezno mrke dvorane!

*Jama in človek. Sneg je najbolj bel tudi na fotografiji,
pred njim leđeno dno Snežene dvorane.*

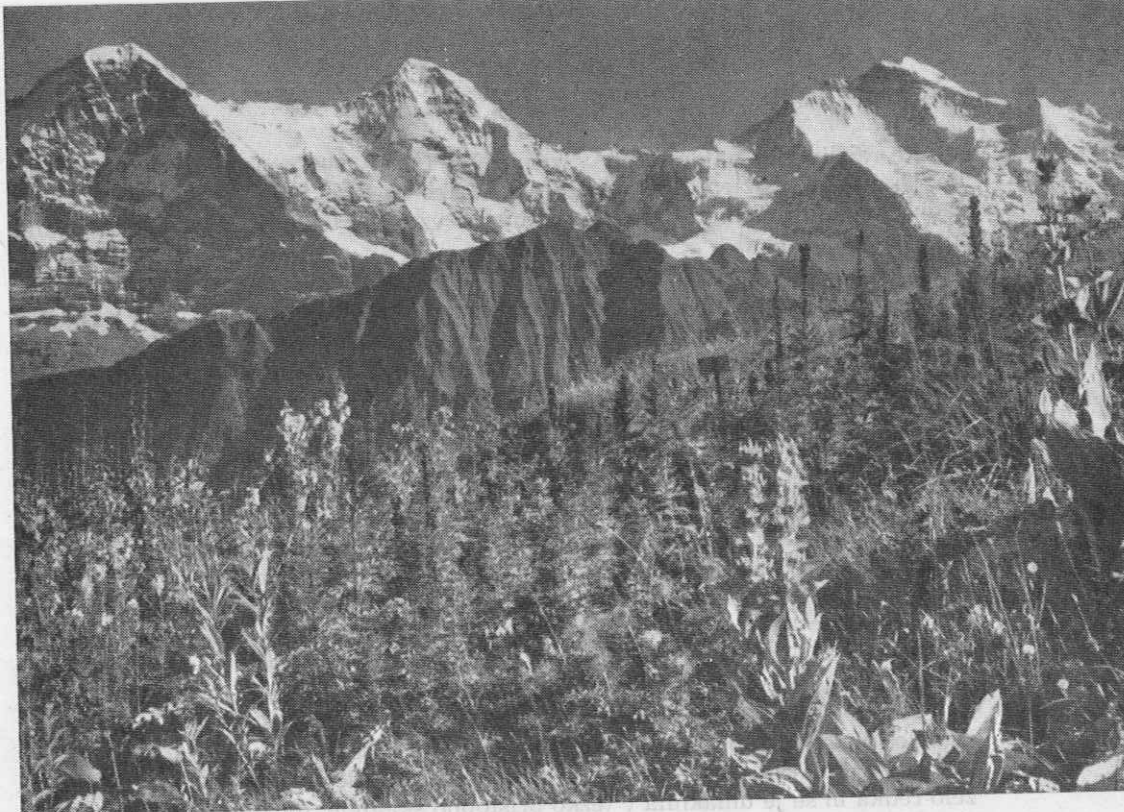
Foto Tomaž Planina

Onstran nizkega prehoda je še kakih 12 m ledene površine v votlini, ki jo je utesnil stožec grušča iz severovzhodnega kota. Če bi bil prostor primerno razsvetljen, bi lahko tla porabili za drsališče, saj je strop višji od glave in je led gladek ter prozoren. Če bi odmetali nekaj kamenja, bi ploskev še razširili. Jama se nadaljuje desno v ožji rov, kjer pa je treba paziti, da hoja ne preide v neprostovoljno drsenje po vseh štirih. Zakaj v to smer se ledena površina prevesi v ledeni slap. Hodimo ob robu ledu po grušču in se lahko oprijemljemo stropa, ki sega do glave, če se nam korak ne zdi dovolj varen. Ko na spodnjem koncu slapa posvetimo v led, vidimo ledene plasti, ki prihajajo na površje.

Od tu spet zagledamo snop dnevne svetlobe. Prihaja skozi manjšo luknjo in je komaj dovolj močan, da medlo osvetli stene dvoranice. Strop je sicer visok, na nekem mestu do 14 m, toda stene niso tako oddaljene kot pri Podorni dvorani in se proti izhodu bližajo. Tudi v tej dvoranici je v severni steni luknja, boljše rečeno špranja, ki je prehodna kakih 16 do 20 m. Jamar, ki v vsako luknjo nos vtakne, si bo ogledal tudi ta votli prostor pod Kredarico. Drugi ga bomo počakali v dvoranici, ki smo jo imenovali Snežena, zaradi trajnega snežišča, ki se tudi poleti spušča od izhodne odprtine. Pozimi ne manjka na stropu in tleh ledenih kapnikov.

Ko po snežišču zasopihani dosežemo izhod, nas skraja slepi svetloba, ki smo se ji odtrgali za četrt ali pol ure in se ji odvadili. Kako vse drugače zdaj zaznavamo to bogastvo sonca, v katerem nam sega pogled do kopastega Tosca, doline Krme in vršacev okoli nje, ob jasnem vremenu pa še mnogo dalje! Kako vse drugače zdaj čutimo toplino svetlobe in toploto sonca, kako drugače dojemamo barve! Skala ni več samo siva in nebo ni več samo modro, nešteto nians imata. Saj jame je vredno obiskati tudi zato, da se za nekaj časa odtrgamo iz sveta, ki se nam zdi vsakdanji, nezanimiv in nelep. Ko stopimo ponovno v svet svetlobe in barv, se nam zdi, da je postala vsakdanjost nevsakdanja in da je naše življenje za ščepec bogatejše.

Schynige Platte, v ozadju Eiger, Mönch in Jungfrau

Alpski vrtovi v službi zaščite alpske flore

ING. ANKA VINSEK

Kaj nas vedno znova tako vabi v gore? Gotovo so to silna doživetja pri napornih vzponih in zadovoljstvo po uspeli turi, nepozabni razgledi, nič manj pa nas ne privlači sama gorska природа, divja in neusmiljena, a obenem tako tenkočutno snujoča in nežna.

Pri vzponih v gore doživljamo vedno znova ogromno spremembo v zeleni odeji pokrajine. Obdelana polja, travniki in gozdovi se z višino umikajo alpskim tratam, prepadnim strminam in grušču. Na poti h grebenom in vrhovom so tudi skromne pritlične rastline vse redkeje posejane. Vendar kipi življenje še iz golih skal, skalnih razpok in grušča vse do najvišjih vrhov, ki so od daleč videti pusti in goli. Tako veliko spremembo, kot jo doživljamo pri vzponih v gore, bi mogli doživeti le še na nekaj tisoč kilometrov trajajočem potovanju proti mrzlemu severu.

Gore so mrzli otoki sredi toplejše ravnine. Trdemu boju za obstoj v ekstremnih klimatskih in talnih razmerah nad gozdno mejo so kos le nekatere rastline. Po botaniku Schrötterju uspeva v Švici nad gozdno mejo 697 rastlin. Le 354 nižinskih rastlin se je prilagodilo življenju nad gozdno mejo, ostale pa so prave

alpske rastline, ki najdejo šele v višini nad 1600—2000 metrov svoje prave življenjske pogoje. Izjemoma naseljujejo alpske rastline tudi nižje lege, kjer zaradi neugodnih razmer nižinske rastline ne vzdržijo tekme z bolj prilagojenimi alpskimi rastlinami.

Kaj odlikuje alpsko rastlinje, da se nam zde v primerjavi z njim mnoge nižinske rastline le uboga raja? Predvsem je to skromna, pritlikava rast, zunanji izraz rastlin, znak prilagojenosti na kratko vegetacijsko dobo. Alpske rastline imajo le dva do pet mesecev časa, da zrastejo in cvetijo, dozore in pripravijo dovolj rezervne hrane ter cvetno in listno popje za prihodnjo pomlad. Zato pa izrabijo ta čas zelo dobro. Čim skopni sneg, že pokukajo izmed suhe trave mali alpski zvončki, primule, mastnice, žafrani in druge prikupne cvetice.

Rastline pa se stiskajo k tlom tudi zaradi tega, ker so tla v višinah znatno toplejša od zraka. Le nizke rastline so kos viharjem in plazovom, potrebujejo pa tudi dosti manj vode in hrane, ki po vsakem nalivu hitro steče v nižino. Poseben čar pa dajejo alpskim cveticam živobarvni cvetovi, ki kraljujejo nad skromnim rastlinskim telescem. Seveda so številne tudi drobnocvetne rastlinice, te pa nadomestijo z obiljem cvetov in žarečimi barvami to, kar jim manjka na velikosti.

Živobarvno cvetje ima med planinci največ občudovalcev. Planiko, avrikelj, encijan, rododendron, murke, kranjsko lilijo in turški klobuk pozna skoraj vsakdo. Večinoma pa se planinci ne zadovoljijo le z občudovanjem alpskega cvetja. V kakšen ponos je planincu planika za klobukom, saj je postala že zelo redka in se je umaknila v težko pristopno skalovje. Razumljiva je tudi želja, da utrgamo nekaj cvetov in jih poneseemo domov, kjer nas bodo še nekaj dni spominjali lepega izleta. Žal pa je vse preveč takih, ki kot otroci trgajo in odnašajo s seboj vse, kar lahko dosežejo. Take planinske družine markirajo poti z ovelimi encijani, avrikljem, narcisami in drugimi alpskimi cveticami. Mnogi se sklicujejo na nepisano pravilo, češ, da je dovoljeno utrgati po tri planike, encijane in tako dalje. Morda je bilo to dopustno, dokler so zahajali v planine le redki, danes pri množičnem obisku planin pa ne moremo biti več tako razsipni. Redka alpska flora je zaščitena z zakonom, ki prepoveduje vsako trganje in ruvanje rastlin. Marsikoga namreč zamika, da bi presadil v svoj vrt vsaj delček te lepote. Ne glede na to, da je potrebno za to dovoljenje Zavoda za spomeniško varstvo LRS, se tako presajanje rastlin iz povsem drugih talnih, klimatskih in svetlobnih razmer v nižino kaj slabo obnese. Malokomu je znano, kako je treba gojiti alpsko rastlinje, da se doseže zaželeni uspeh. V Švici si ljubitelji nabavijo zaželeno rastline za svoj alpinum ali skalnjak pri vrtnarju, ki jih je vzgojil iz semena ali podtaknjencev. Le mlade sadike se dobro vrastejo in dolgo lepo cveto.

Za uspešno zaščito alpske flore je važno, da se obiskovalci planin spoznajo na privlačen način z življenjem alpske flore. Gotovo je to najlažje v dobro urejenem in vzdrževanem alpskem botaničnem vrtu.

Alpski botanični vrt ni le privlačna turistična atrakcija, paša za oči in barvni film, pač pa tudi živ muzej ogroženih redkih in sploh alpskih rastlin. Še več! Namen alpskega vrta je, da prikaže alpsko rastlinje v posameznih vegetacijskih prizorih iz narave, to se pravi, da ne prikazuje rastlin kot v nekaki herbarijski zbirki po družinah, pač pa značilne rastlinske združbe in zanje značilnih pogojih in okolju, ki ga potrebujejo. Rastlinske združbe in poedinke so označene z imeni, obiskovalec se tako na lahek način seznanja z njimi. Z razumevanjem bo obiskovalec nato opazoval rastlinje izven vrta ter ga tudi čuval.

Alpske rastline so marsikje že močno iztrebljene, zato je nujna tudi pri nas ne le pasivna, pač pa tudi aktivna zaščita, ki jo ponekod v tujini že izvajajo. To pomeni, da naj bi človek, če je že uničil redke cvetice, ki so nekdanj bujno uspevale ob gorskih poteh in kočah, te zasadil nazaj. Sadike gojijo v alpskih vrtovih (na primer veleso in lepi čoveljc) iz podtaknjencev ali semena. Taka gojitev, izvedena skrbno in lepo, vzgaja planince v spoštljivem odnosu do narave.

V tujini je večje število alpskih vrtov. Večinoma so jih uredili navdušeni ljubitelji alpske flore ali pa so zrastle kot študijski objekti botaničnih inštitucij. Eden najlepših botaničnih vrtov je alpski vrt Schynige Platte, na višini 2000 m v osrčju Bernskega višavja. Letno obišče vrt nad 30 000 obiskovalcev. Lepi prizori iz življenja alpske flore, dobro in nevsiljivo označene poedinke in zanje značilne rastlinske združbe vzbujajo pri obiskovalcih veliko zanimanje. Čeprav meri vrt le 83 arov, imajo v njem tri vrtnarice vso sezono dovolj dela. V dolino se umaknejo šele pred prvim snegom. Letno vzdrževanje stane 40 000 švicarskih frankov, kar bi bilo v našem denarju približno 7 milijonov dinarjev.

Tudi mi imamo svoj alpski vrt, to je Juliana v Trenti. V zadnjih letih vrt preurejajo po rastlinsko socioloških načelih. Nimamo pa še vrta v pravih pogojih za uspevanje alpske flore nad gozdno mejo. Da je naša javnost, predvsem planinci zato močno zavzeta, nam pričajo razprave o alpskem vrtu na Krvavcu in drugje. Nekateri so se navduševali za ureditev alpskega vrta na Velem polju, drugi na Veliki planini, tretji na Bledu. Stara je že zamisel, da bi uredili alpski vrt v Dolini sedmerih triglavskih jezer. Izredno bogata flora že dolgo privablja tja množice planincev, domačih in tujih botanikov, ki nekaznovani segajo posebno po redkih cveticah. V Ljubljanskem dnevniku sem zasledila novico, da nameravajo urediti alpski vrt na Vršiču, le kakih 12 km proč od Juliane. Kaj ni to vse preblizu trentarskemu vrtu?

Da bi v Sloveniji zadoščala dva, največ trije alpski vrtovi je vsakomur jasno. Saj ne bo lahka naloga zanje zagotoviti potrebna sredstva, ne le za enkratno ureditev, pač pa tudi za vsakoletno vzdrževanje.

Omenim naj še, da bi bil za številne obiskovalce lahko dostopne doline Drage zelo zanimiv turistični objekt subalpski vrt, ki bi prikazoval vse floristično bogastvo te doline in bližnjih Karavank.

VALENTIN CUNDRIC

Poklič me, gora!

*Povej, kaj naj storim zate,
da boš oživela,
da se boš oglasila
z glasom ptice ujede,
z glasom lačnih volkov,
z glasom raztrganega konja,
z glasom zasute čete,
da se boš oglasila z glasom kogarkoli,
da boš poklicala kogarkoli,
ki bo zlomil steblo Tvoje muke!
Poklič me, gora!
Gora v daljavi...!*

Na Kanjavec

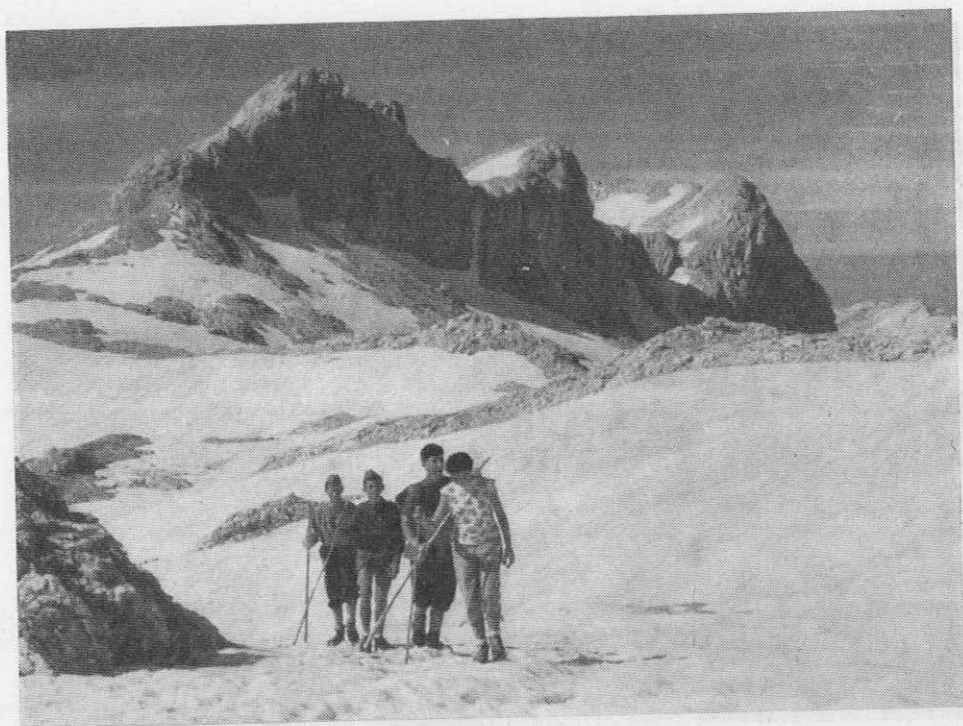
PAVEL KUNAVER

Poletja 1960 ne bomo tako kmalu pozabili. Posebno ga bodo pomnili tisti, ki so šli meseca julija v gore, pa tudi mladina, ki je z menoj taborila od 1. do 25. julija v Bohinju. Naše taborišče je kakor nalašč ustvarjeno za planinski tabor. Leži ob gozdni cesti v začetku Ribčevega laza pod grbino Goričica. Že dohod do taborišča je lep, saj te pozdravi sam Triglav, obdan od manjših julijskih veljakov.

Letos nas je ob prihodu pozdravil ves leden in še globoko v sneg zakopan, sive megle pa so ga kmalu skrile in nas opozorile na posledice, da smo na vse kriplje hiteli postavljati šotore in dvignjene pograde. Ko ti enkrat stoje, nam je malo mar naliva. Po šotorski plahti bobna dež, udarjajo ledena zrna, pod pogradom pa se tu in tam privije vodena sraga, ki na drugi strani izgine. Kmalu se pridruži še grom in blisk in votlo odmevanje od bohinjskih gora. Mi pa tičimo zaviti v odeje sredi divjanja pristne bohinjske nevihte, dokler zopet — letos le za kratek čas — ne posije sonce ali se zasvetijo zvezde na nebu. Jupiter in Saturn sta tako nizko nad južnimi gorami, da le tu in tam skozi vrzeli drevja pokukata na tabor, ki je šel spat potem, ko je utihnila zadnja pesem ob ognju. Le dve temni senci hodita po taboru — straži, ki nas nimata pred ničemer varovati. Lepemu jutru pa kmalu sledi prava bohinjska nevihta, ki spoji z bliski prepreženo nebo, narastlo, a vedno bistro Savo in mokre, tako bujno zelene gozdove in strme gore v enoto veličastne simfonije.

Pa bili so v taboru letos tudi »zelenci«, začetniki in začetnice, ki so pač že užili dobrote morskih kolonij in tamošnjih taborov ter z njimi združeno brezdelje v vročini. Zato je v viharjih nočeh, ko so svetili bliski v šotor, ključevalo v meni vprašanje, kako bo ta mladina prestala ta izredno divji planinski tabor, koliko jih bo hotelo domov na varno k mami, koliko jih bo zbolelo, in kako se jim bodo zamerile mrzle gore, ki so bile za poletje tako nenavadno zasnežene. Toda večina o nočni nevihti ni ničesar vedela. Gromi so jih uspavali; platneni strehi so zaupali kakor domači hiši v mestu, in ob pozdravu zastavi zjutraj ni bilo kislega obraza.

Prispeli so prvi avtomobili s starši — a ob vprašanju, če hoče otrok iz »takega« Bohinja domov, so dobili preplašeni roditelji le energičen »ne!« v odgovor. A Bohinj ni hotel odnehati in je preizkušal vztrajno mladino do zadnjega. V varstvu dreves zgrajeno kuhinjo, pokrito z veliko ponjavo, je v neki noči polomil vihar. Vse je trdno spalo, le jaz sem zopet poslušal in trpel, kajti zaporedoma so se lomili kuhinjski oporniki in se podirali. Ponjava pa je grmela in tekmovala z nevihto, ki se je z jutrom pomirila. V obupu sem končno malo zadremal, a že me je še v jutranjem mraku zbudilo kladivo — na razvalinah kuhinje so mirno, kakor da se ne bi nič zgodilo, delali mladi taborovodja in njegovi pomočniki — in ni bila še osem, ko smo imeli zajtrk. Preden je pridrvela nova nevihta, smo jo zopet sprejeli pripravljeni in odločeni, da vztrajamo do konca. Divjanje narave je vzgajalo in vzbujalo v večini odpor in vztrajnost, da sem se čudil. Ob tabornih ognjih so donele pesmi veselo kakor le kdaj in posebno so užigale uporne partizanske pesmi. Bolj kakor kdaj prej sem bil prepričan, da taborjenje v Bohinju vzgaja k vztrajnosti in odpornosti proti vsem težavam.

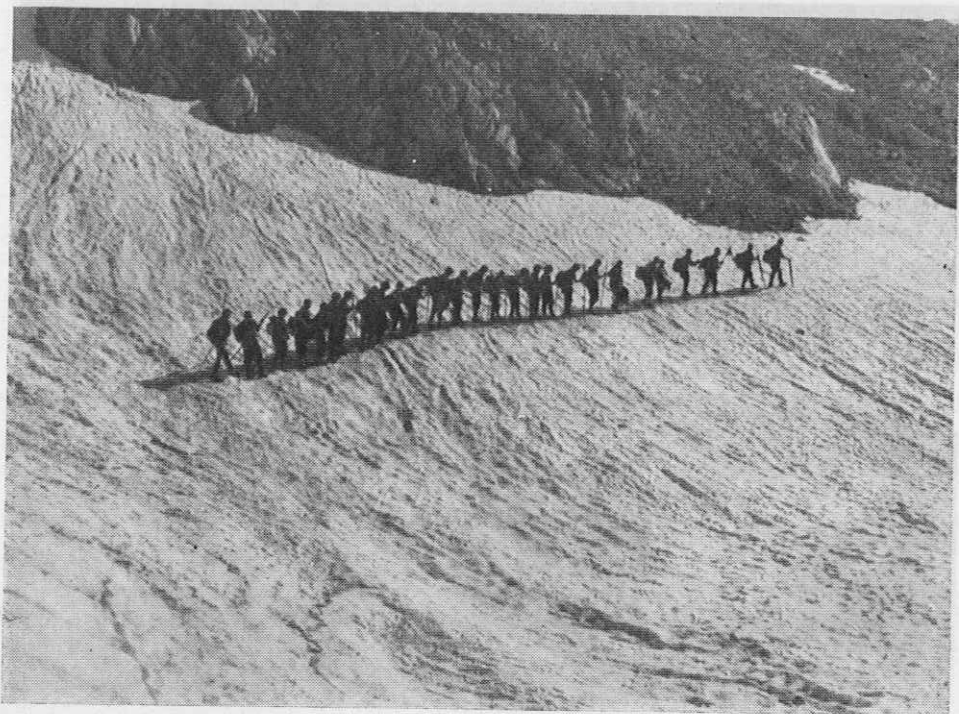
Sonce, sneg in skale na Hribaricah 15. VII. 1960

Foto Pavel Kunaver

Nevihte in množine snega v gorah pa so nas ovirale, da nismo dolgo časa mogli na izlete. Z množico mladine hoditi po strmih snežiščih je težko, če ne moreš med štiri novince postaviti vsaj po enega kolikor toliko izkušenega mladince. Teh pa v taboru nisem imel dovolj, in tako smo čakali na »boljše čase«, a zaman, saj sneg se v juliju ni hotel umakniti in deževje se je v večjih višinah še vedno izpremenilo v snežni metež.

Težko je bilo tudi vprašanje izbire — saj nas je bilo okoli šestdeset v taboru in vsakdo je hotel iti na Triglav. Pa sem jim zamolčal, da verjetno na to romanje niti ne bomo šli, ker nimam pomočnikov. Na strmih snežiščih pa sem doživel že nevarne zdrse neukih in nerodnih tabornikov. Ko pa sem dobil zagotovilo, da mi bo pomagal, če bo mogoče, univ. prof. ing. Černigoj, sem se odločil vsaj za Kanjavec v treh dneh, četudi so me Hribarice skrbele. Vsi, ki so bil končno določeni za pohod, so si morali urezati leskovko v grmovju, da bi lažje obdržali ravnotežje na neizogibnih strmih snežiščih. Že zvečer dne 13. VII. sem s štirimi izmed tridesetih odšel naprej k Savici, da bi v zgodnjem jutru, še preden bi sonce obsijalo Komarčo, premagal njeno strmino. Sešli naj bi se pri Črnem jezeru, do tja pa naj bi vodil skupino mladi Klemenčič.

Tako sem prišel do velikega užitka, da sem mogočno steno Komarče prav polagoma »zavzel«, brez naglice gledal v njene lepote, ki jih sicer v potu svojega obraza, ko se ti mudi naprej, ne vidiš. Tako pa mi je v najlepšem spominu njena strmina, njena drevesa, boreča se za hrano na strmih skalnih stenah, razčlenjenost njenih sten in njihovih barv, neštetihih razpok in polic z macesni-bojevniki. Prečuden svet je tam zunaj steze!

Na Hribaricah 15. VII. 1960

Foto Pavel Kunaver

Preden smo se dobro zavedeli, je Ukanc utonil pod nami in bili smo pri Črnem jezeru. Na skalah je zaplapolal ogenj, kajti sončni žarki so le počasi drseli navzdol v kotlino in mislil sem, da bom na mlado družbo kdo ve koliko časa čakal. Pa sem se varal. Tiha, dolga vrsta v taborniške kroje oblečenih fantov in deklet se je začela viti iz gozdnega mraka in ob skalni obali jezera proti nam! Še v trdi noči so odrinili iz tabora tam za Ribčevim lazom in kakor gamsi hitro so prišli preko Komarče.

V prazni posodi za sir so postavili čaj nad našim ognjem in gorsko tišino je trgal veseli razgovor mladine. Tako nas je doseglo tudi sonce in skozi tiste čudovite tihe gozdove smo se začeli vzpenjati proti koči pri Dvojnem jezeru. Samo ne hiteti skozi to bojno črto gorskega drevja, da moreš opazovati tihe drevesne lepote in junake, ki so prestali dolgotrajno zimo, njene viharje in hudi mraz in globoki sneg in ki sedaj v soncu uživajo svoje takó posebno življenje. In meni ni bilo treba hiteti. Mladina je po večini odšla naprej do jezera, z menoj sta šli samo dve deklici, ena od njih z ogromnim žuljem na peti. Da bi se vrnila v tabor? Ne! Le obvezal sem jo. In tako smo polagoma napredovali skozi ta naravni park, dokler se ni zableščala v rahlem vetriču voda Dvojnega jezera. Konec julija — in vendar je ležalo neko snežišče še blizu vode in gladina jezera je na enem kraju poplavljala stezo. Iz jezera za kočjo pa je drla voda v močnem toku v dvojčka tam spodaj. Zadnji nalivi, predvsem pa širna snežišča v srednjem in gornjem delu doline, so polnile jezerske kotanje in spodaj Savico.

Skrlatica, ovenčana z velikimi snežišči 15. VII. 1960, s Kanjavca

Foto Pavel Kunaver

Sedaj se je začelo potovanje, ki ga ne bom pozabil. Že pastirji so opozarjali, da sta množina snega in huda vlaga letos nenavadno pomagali rastlinstvu, posebno planinskim cveticam. In od Dvojnega do Velikega črnega jezera je bila pot kakor simfonija sestavljena iz nepreštete množine velikega encijana, rastočega iz svežega zelenja in sivega skalovja na tleh, iz tistih zadnjih razmršenih, kljubovalnih viharikov, ki »vetru, zimi v bran stoje«, vedno bolj se množechi snežišč, tistih velikih tihih gorskih velikanov in belih obláčkov na temnomodrem nebu. Vsa mladina je bila prevzeta od nenavadne lepote, ki jo je jarko sonce tako lepo osvetljevalo. Pri Velikem Črnem jezeru se nam ni dalo dalje. Dasi nas je bila cela četa — ni bilo glasu, ker nas je tako prevzela lepota veličastne okolice, posejane po tleh s tolikimi množicami encijana.

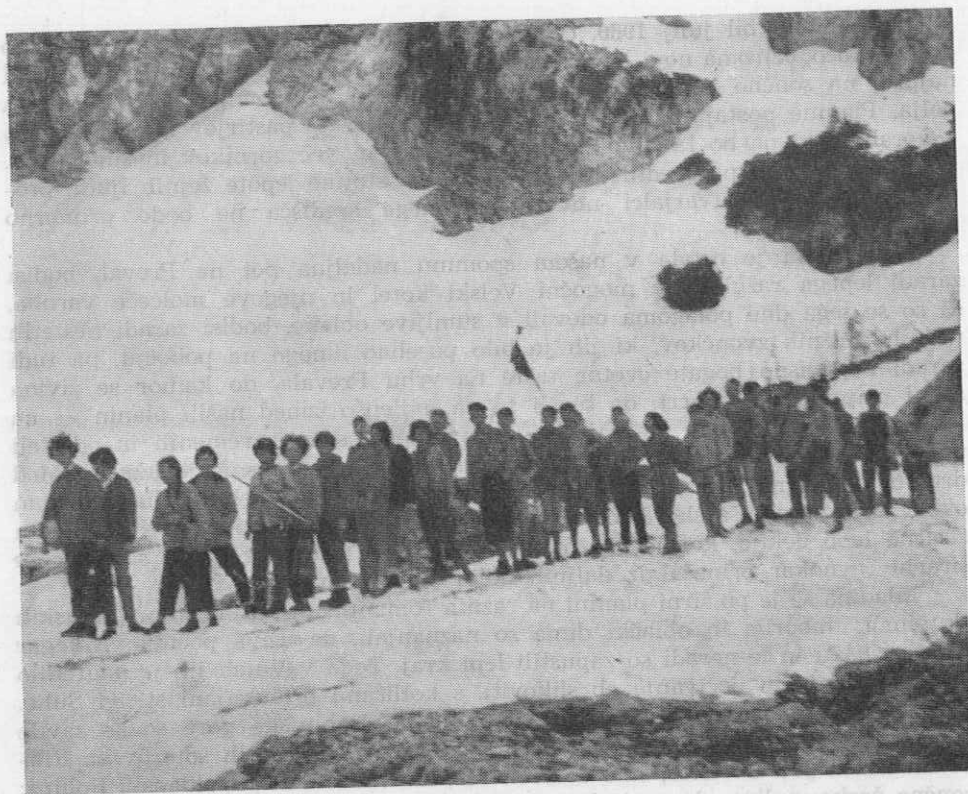
Od tod dalje pa je zima a šele zapuščala svoje dolgotrajno domovanje in kar ni hotela oditi s svojih položajev. Jezero je bilo na gornjem delu do ene četrtine zasuto od velikega plazu. Na temnozeleni vodi so plavali debeli kosi ledu kakor male ledene gore. Ko smo se vzpeli na naslednjo stopnjo doline, je bilo več snega kakor kopnega, in če bi hotel, bi prišel kar po snegu do Prehodavcev! Tudi v Zeleno jezero je segal sneg, povezan z velikimi snežišči tja gor do začetka Hribaric! Resno me je začelo skrbeti, kako bomo jutri prešli strmine tja do Doliča, do kamor je segal malone nepretrgoma sneg, če bom moral sam voditi to prijetno mlado družbo, ko toliko očetov in mamic visi na njeni sreči in varnosti. Zato je bilo bivanje na Prehodavcih precej pomešano z razmišljanjem, ali naj se vrnem po isti poti nazaj ali ne.

Sicer pa so nam Prehodavci s svojim mogočnim razgledom dali nekaj srečnih ur. Vrhnji predeli gora so bili malone zimski in pot po severni strani Kanjavca do Doliča je bila še zaprta. Lepota razgleda pa je tako osrečevala moje mlade prijatelje, da je kar sijala iz njihovih veselih oči. Zdaj ta zdaj oni je odšel in se potikal po bližnji okolici in strmel v Trento, v daljne gore in v brsteče poganjke cvetic na kopnih krajih okoli koč. Tu je res kraj za počitek in uživanje tihega gorskega veličastva.

Jutro! Sneg je pomrznil. Težkega srca sem dal zadnja naročila glede hoje po strmih snežiščih in ugibal, da bi se vsaj s Kanjavca vrnili kar nazaj po jezerski dolini domov. Tedaj pa je vstopil prof. Černigoj. On spredaj, jaz zadaj, tako smo jo ubrali proti Hribaricam v najsijajnejšem vremeu. Tesno drug za drugim, močnejši opozorjeni, kako naj pomagajo novincem, tako je šlo lahko in dobro v višave. Počivali smo le, kadar smo se ozrli v nenavadno poletno, a po podobi zimsko pokrajino. Posebno zimska je bila visoka planota okoli Krna, kjer so prevladovala snežišča, da je bilo kopno v manjšini! In Hribarice — le otočki kopnega iz debelih plasti snega, ki ga je bilo še na metre! Blesk sonca, belega cirusa, snežišč in temne sence gora okoli bleščeče planote, vse je bilo tako veliko in lepo, da smo se utaborili na otoku kopnega sredi snega. Tam smo pustili v varstvu nekaterih utrujenih deklet našo prtljago in se vzpeli na položni greben Kanjavca, ki drži od sedla Hribaric proti vrhu.

Razgled je bil tak, da je bilo kar škoda gledati pod noge in izgubljeni čas za hojo. Pod nogami sredi kamenja nežni kamenokreči, nad Zaplanjo pa Triglav še ves v modrih sencah nad velikimi bleščečimi snežišči. Umikajoča se zima in napredujoče poletje iz modrikastih dolin sta barvala razgibano gorovje okoli Škrlatice, Razorja in Jalovca, da se je oko brezmejno naslajalo nad razkojšem barvnih harmonij. Ni čudno, da se nismo mogli ločiti od vrha Kanjavca, ki je sicer eden od malo obiskanih vrhov. Tega dne pa nas je bilo gori okoli sedemdeset! Od Doliča gor so namreč prišli na vrh tudi tečajniki iz planinskega tabora v Vratih. Sama mladina! Same vesele in srečne oči so tiho strmele v ta prečudno lepi gorski svet! Tako je bilo na vrhu Kanjavca tega dne nenavadno lepo. Brez nepotrebnega vpitja je sedemdeset mladih src hitreje bilo ob lepoti in srkalo v sebe za bodoča leta srečo in zavest, da so lastniki krasne domovine in lepe zemlje.

Oni iz Vrat so s svojimi vodniki izginili v steni Kanjavca proti Doliču, mi smo se zbrali zopet na kamenitem otočku sredi snežišč na Hribaricah. Ker je bilo toliko novincev in sem že s Kanjavca videl, da sega snežišče nepretrgano čisto doli do Doliča, na jug in vzhod pa še globoko proti Velemu polju, sem odredil, kdo mora na vrh, da ne bo nesreče. Na Kredarici sta mi nekoč dva izmed take mlade družbe zavrgla palice. Ker sem šel prej ogledat ledenik, sem vso družbo dohitel šele, ko me je čakala pred strmim snežiščem pod Ržjo. Na vrh sem dal samo najnerodnejše in v sklenjeni vrsti smo prečkali strmino. Seveda je eden od onih brez palice takoj zdrsnil in se s strganimi hlačami in ranjeno kožo na roki ustavil, preden se je skala pod njim prevesila. Drugi »brez palice« se je glasno zakrohotal in zletel za prvim, a je imel tudi srečo, da je odnesel le hujše praske, oba pa še blede obraze in strah v kosteh, da nikoli več nista šla v gore. Brez ozira na ljudi, ki so nas srečavali, sem dal sumljivo nerodne na vrh in po navodilih, kako naj hodijo, smo se v strnjeni vrsti spustili po strmini proti Doliču navzdol. Sam se po tako hudo zasneženem pobočju s tako veliko skupino 10 do 14 letnih otrok ne bi upal, ker sem bil z nekaterimi najnerodnejšimi le preveč zaposlen. Tako pa mi je bila pomoč prof. Černigoja nad vse dragocena. Na tej dolgi strmini, ki smo jo podaljšali

Mladina na plazinah v krnici Pod Srcem

Foto: Pavel Kunaver

še s tem, da smo odrinili kar proti Velemu polju, smo spoznali, kako sijajna opora je daljša palica prav na strmem snežišču. Tako smo brez nezgode, a že pod zameglenim nebom prišli daleč v dolino Velega polja.

Običajno sem na Triglav grede na Velem polju začel šteti snežišča, da bi dognal položaj in razmere — letos pa je bilo drugače. Pomladanski plazovi so iz višin segli v dno Velega polja in v hudournikih in žlebovih je bilo še ogromno snega. Kjer pa smo niže spodaj stopili na kopna tla, so bila globoko razmočena, in kazalo je, da se je ob toplejših dnevih raztajala še nedavno ležeča debela snežna odeja. To so pričale posebno cvetice — snežni zvonček — soldanella, ki ga je bilo toliko, kolikor ga v svojem življenju še nisem videl. Niže spodaj pa je bilo neizmerno velikega svišča! Nikjer na tratih, ki so se med macesni in ruševjem začele, ni bilo mesta, da bi se mogli usesti in počivati, ne da bi pomendrali množico teh lepotcev. Ves srednji del Velske doline, kjer hodi le malo ljudi, je bil vrt nešteti cvetic, macesnov, gostega ruševja in sočnih trat, ki so segale visoko v divje vrhnje skalovje in snežišča. Ure dolgo smo uživali eno od teh trat v popoldanskem počitku, dokler nas težke megle niso pregnale proti varnemu zavetju Vodnikove koč. Med potjo, že prav pri koči, sem s težkim srcem ubil velikega, lepega gada. Nekoč sem gadu in modrasu, če sem ga srečal, rekel po džungelsko: »Ti in jaz sva ene krvi« in sem jih pustil iti svojo pot. Odkar pa me je gad na Zapotoški planini pičil, da sem komaj odnesel življenje, sem spoznal, da gadjje niso sentimentalni...

Julij ne bi bil julij 1960, če nas ne bi namočil. Vlilo se je, preden smo dosegli kočo, oziroma novi lepi dom. A zjutraj je postalo bolje, zato smo krenili najprej na sončno in sočno Mišelsko planino, ki je eden od biserov Velega polja. Planine postajajo bolj in bolj samotne, ker je pastirjev manj in manj v gorah. Zato pa bo ta divni kotel obljudilo tem več gornikov in smučarjev, ko ga bodo za to preuredili. Dosti je velik za stotine lepote žejnih ljudi, premajhen pa, če ustvarjalci novega športnega središča ne bodo primerno previdni...

Nepozabna je ostala v našem spominu nadaljna pot na Preval, bodisi zaradi lepega razgleda v mogočni Velski kotel in njegove molčeče varuhe, ki so se tega dne polagoma odevali v sumljive oblake, bodisi zaradi neštetihi nežnih snežnih zvončkov, ki jih je bilo posebno mnogo na pobočju, pa tudi zaradi nepopisno bogate cvetne trate na vrhu Prevala, do kamor se živina še ni pripasla. Naš načrt, da bi šli še na najlepšo izmed naših planin — na Planino v Lazu, zaradi slabšajočega se vremena, smo izpremenili in odhiteli na planino Krstenico tik nad Vojami. Tri dolge lepe ure smo jo uživali. Med drugim so se mi vtisnili v spomin prelepo oblikovani veliki viharniki tam okoli. Mnoge planšarske kočice so zapuščene in tišina popolna. Kljub temu sirarna lepo deluje, ker je vse modernizirano — transistor pa je samotnemu sirarju ravnokar prinašal iz daljnih dolin prijetne melodije.

Mladina se je po širni planini na raznih romantičnih krajih po prijateljskih skupinah utaborila in oblački dima so naznanjali, da uživa počitek. Nikogar ni bilo slišati in le neradi so zapustili lepi kraj. Toda v Vojah jih je nagradilo kratko bivanje in počivanje ob slikoviti, s kotlicami preluknjani strugi Suhe. Tam pa je vreme izgubilo potrpljenje z nami. Bohinjske gore so se zavile v črnosive megle, in preden smo prišli pod varni krov naših šotorov za Ribčevim lazom pod Goričico, smo doživeli vse, kar more dati popoldanski Bohinj: sončne žarke, nalive, da se je kar kadilo, in grom in blisk. Naliv za nalivom je bobnal po šotorih, a mi smo se veselili vsega, kar smo doživeli.

Komna

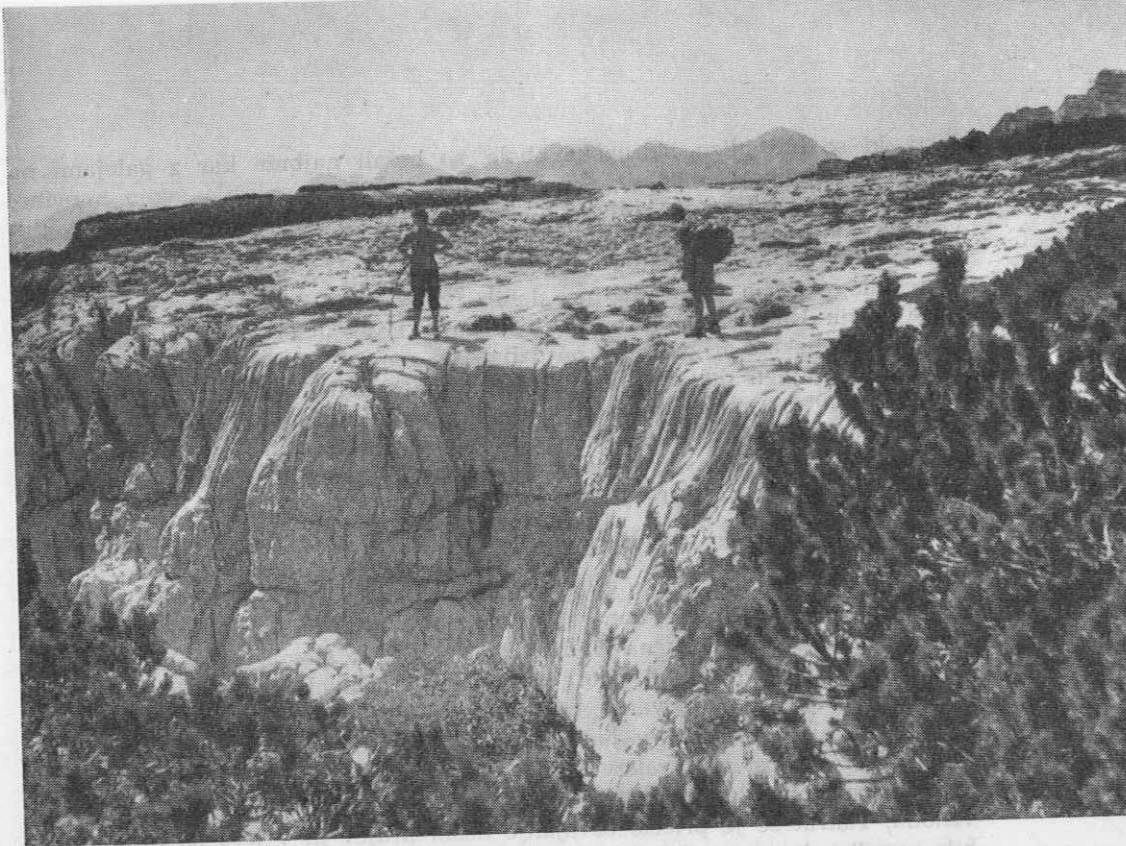
ING. STANKO DIMNIK

Zato se je zgodilo, da je tudi sončna Galija Cisalpina ležala po letu 193 strta pod kruto nogo rimskega okupatorja. Kultura, ki se je bila doslej razvijala v tej deželi, je zrasla kot zrase pisan cvet kvišku proti soncu in tam zadehti. Zdaj je bil ta cvet uničen, strt, polomljeno stebelce poteptano — ni pa bilo uničeno seme tega lepega cveta. Veter ga je raznašal daleč naokoli, tudi v naše kraje ga je zaneslo, vzklilo je — in še kako! To so bili usodni dogodki ne samo za cisalpinske Kelte in za Rimljane, temveč so imeli stoletja kasneje posledice za vse jugoslovanske narode in prav posebno še za nas Slovence.

***

Strah in obup je po teh dogodkih v desetletjih 220 do 190 pr. n. št. prevzel cisalpinske Gale in za vse, kar je le moglo, je bežalo pred latinskim zmagovalcem — bežalo pred grozno usodo, ki bi jih doletela v rokah zmagovalca. Ljudstvo je zapuščalo toplo Padsko nižavje in gričevje turinske pokrajine (danes Torino)

Terase vzhodno Kala (2001 m), kameniti slap, škrablje in žlebičja. V ozadju: mejni vrhovi Spodnje Komne, od desne proti levi Tolminski Kuk (2086 m), Zeleni vrh, Mali vrh, Podrta gora, Konte (trije nizki vrhovi), Vrh Skrbine (2054 m), Meja (1996 m), in predzadnji na levi strani, Vogel (1923 m)

Foto Marijan Gašperšič, 1961

ob zgornjem toku Pada, se umikalo v zaščito alpskih gora, pa nazaj v svojo prvotno domovino Galijo onstran Alp. A tudi ta že sama skoro ni bila več varna, tudi tja so takrat že pričeli usmerjati Latinci prve korake. Mar naj bi bežali na sever v kraje onstran Alp, ko tudi tam ni bilo več miru — od tam so že dolgo pred tem prihajali begunci, keltski Turi, strahovani od Germanov. Cisalpincem so ostala odprta samo še vrata proti vzhodu⁸, tam so bila že precej stoletij naseljena — sicer bolj na redko — keltska plemena Karnov, Turov in keltsko-ilirskih Japodov. Kaže, da so bili cisalpinski Gali z vsemi temi že dolgo prej trgovsko povezani in so zato razmere po Noriku, po Panoniji, po japonskih kraških krajih in morda globlje po Balkanu vsaj nekoliko poznali.

8. a) Weis »Weltgeschichte«, 2. knjiga, str. 745: »Als 191 Scipio Nasica vom Senat den Befehl erhielt, die Unterwerfung des Landes zu vollenden, entschloss sich der bessere Rest des Volkes lieber die Heimat als die Freiheit aufzugeben; sie zogen durch Kärnten und die Steiermark an die Donau und wohnten bei den Tauriskern«.

b) Dr. Walter Schmid »Norisches Eisen« str. 173: »Bereits die Noriker haben auf den Höhen oberhalb Noreia im Tagbau das Eisen gewonnen, dann aber sind es die nach der Schlacht bei Telamon (220 v. Chr.) nach Norikum versprengten Taurisker gewesen, welche den Bergbau in den Ostalpen zur Blüte brachten«.

c) Prof. Fran Orožen (1845—1912), geograf in zgodovinar, prvi predsednik Slov. plan. društva, v knjigi: Vojvodina Kranjska (Slov. zemlja, Matica slov. 1902) na str. 13: »Na Kranjskem najdeni predmeti svedočijo, da so Gali iz severne Italije skozi Kranjsko potovali v Panonijo in Macedonijo in bržkone dalj časa na Kranjskem bivali«.

Tisti, ki so bili blizu jadranske obale, so bežali najbrže kar z galejami na vzhodno obrežje tega morja. Verjetno jih je največ naložilo svojo imovino, živež, otroke, starčke in bolnike na vozove, zdravi so ob njih pešočili, vodili vprego, gonili govedo in drobnico, nekateri so bili na konjih, morda s sulico v roki ali z mečem ob boku. Dan za dnem, teden za tednom, morda mesece je trajalo počasno potovanje po slabih poteh skozi deželo ilirskih Venedov. Ob vznožju Karnskih Alp in Julijcev pa v Posočju so našli rojake sorodne govornice, keltske Karne. Sodeč po današnjih geografskih imenih, se je pri njih ustavil le majhen del beguncev. Pač pa so se keltski prišleki takrat najbrž naselili v krajih nad Vrhniko, po savski dolini nad Ljubljano, po Zasavju, po Koroškem, Štajerskem, Panoniji in naprej ob Savi do najjužnejši krajev naše države. Na tiste čase spominjajo pri nas geografska imena, ki začno z zlogom Gal- ali pa Tur-⁹.

***

Rimljani tudi po zlomu Cisalpinske Galije niso mirovali. Prešli so Alpe in napadli matično Galijo, današnjo Francijo. V letih 59 do 51 pr. n. št. je bila dokončno strta tudi matična Galija, čeprav je bilo število rimskih osvajalcev pod Cezarjevimi vodstvom proti domačemu prebivalstvu neznatno. Vzroki: Sejanje nesloge, podkupovanje, podeljevanje dostojanstev galskim izdajalcem, prevzgoja galske mladine v janičarje, zvičajnost, nasilje in krutost. Klali so, prodajali v sužnost prebivalstvo celih mest in celo pokrajin. Cezar je nagrabil v Galiji ogromno zlata,¹⁰ da je z njim mogel potem nadaljevati pohod še proti vzhodu. Takrat se je pričelo osvajanje naših krajev in v letu 33 pr. n. št. je bila zasedba dovršena globoko na Balkan¹¹. Takoj po zasedbi so Rimljani po-

⁹ Galicija (na Koroškem in pri Celju), Galinjan, Galovec, Galušak, Galovič, Turiška vas, Turiški grad, Turjak (na Dolenjskem in v Beneški Sloveniji), Turjanci, Turje (nad Dravo, nad Osojami, pri Hrastniku), Turke (pri Osilnici), Turnišče (pri Lendavi in pri Št. Jurju blizu Celja), Turjanski vrh (pri Radgoni), Turjanci (Kočevje), Turnše (pri Domžalah in pri Ptujju).

V Grintovcih: Turski žleb, Turska gora.

V Julijcih: Montura (= Mons Tura = Turska gora), Tura (nad Sočo v Trenti), Turica (pri Krnu), Turnica (v Trenti).

Na Nanosu: Tura.

Še bolj množično najdemo taka imena po naših drugih republikah, posebno še v Bosni, Črni gori in Makedoniji.

¹⁰ a) Weiss »Weltgeschichte« str. 910 »Caesar konnte während des gallischen Krieges nicht bloss seine Schulden bezahlen, sondern auch Geld ohne Zinsen ausleihen, den Tribun Curio mit 60 Millionen Sestertien, den Consul Aemilius Paullus mit 1500 Talenten bestechen...

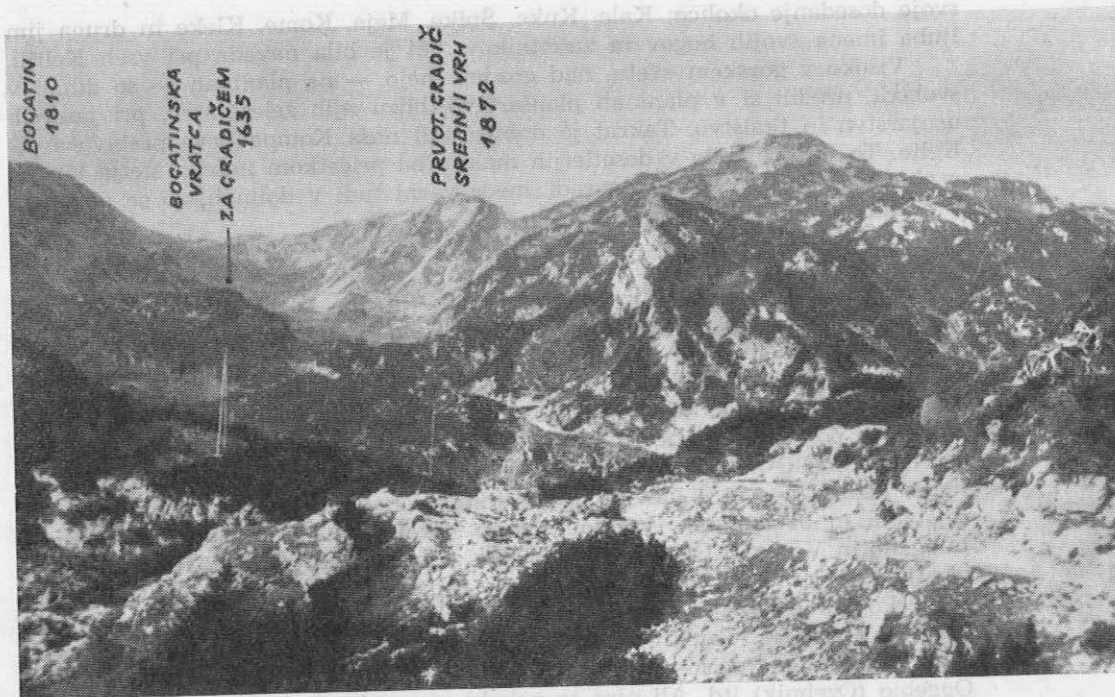
b) Sam Cezar je zapisal (De bello gallicio) I. knj. kap. 7 »Vsej galski pokrajini je ukazal, da mu postavi čim večje število vojakov... v transalpinski Galiji je bila takrat ena sama rimska legija...

c) I. kp. 24: »na vrh griča je postavil (proti Helvetom) dve legiji, ki jih je pravkar nabral v tostrani Galiji...

č) I. knj. kap. 29: iz zaplenjenih zapiskov poraženih Helvetov je ugotovil, da jih je bilo 368 tisoč s starci, ženami in otroci vred. Nazaj v Švico se jih je vrnilo samo 110 tisoč, vse drugo je bilo mrtvo in prodano v sužnost.

d) 4. knj. kap. 19: ... potem, ko je Cezar samo nekaj dni bival v njihovi pokrajini in so bili vsi kraji požgani in žito požeto...

¹¹ August Dimitz: »Geschichte Krains« 1874, str. 14: »Im Jahre 33 v Chr. ist ganz Illyrien römisch...«

Spodnja Komna, pogled s smeri Doma na Komni. V ozadju: Bogatin (1804 m), Bogatinska vratca (1804 m), Srednji vrh (1872 m, staro ime Gradič), v ospredju Za Gradičem (1635 m) nad planino Na kraju

Foto Marijan Gašperšič, 1961

brali ljudstvu vse mladeniče v svoje legije¹². Razumljivo je, da so tudi pobijali in prodajali v sužnost vse, kar se jim je količkaj upiralo. Mislimo si lahko, da je okupator plnil vse, kar mu je moglo biti v prid.

Vse to je gnalo domače keltsko prebivalstvo, to je Karne, Ture pa tudi keltsko-ilirske Japode v beg pred rimskim imperialistom. Kam? Preostalo jim je edino še bežati v planinska zavetja. Vedeli so, da se latinski okupator drži le blizu cest, da jim v gore zlepa ne bo sledil — in če — tam se ga bodo laže ubranili kot v nižini. Le trgovci, kramarji in videmarji, ki so bili koristni in potrebni tudi sovražni vojski, so najbrž ostali, seveda so se morali potujčiti in navzeti tujih običajev. Glavno keltsko in keltsko-ilirsko prebivalstvo — to so bili živinorejci, konjerejci, poljedelci, železarji in najrazličnejši obrtniki — pa so zapustili domače kraje po pobočjih Stola, Matajurja, Kolovrata, sploh vse soške doline in hribovja ob njej, Vipavske doline, kraške Komenske planote. Bežali so z živino, drobnico, konji, natovorjenimi z najbolj potrebnim, v gore. Tja pa niso selili samo svojega imetja in živine, prenesli so tja tudi imenstvo iz

¹² August Dimitz: »Kurzgefasste Geschichte Krains« 1886, str. 5 in str. 7: Schon bei der Eroberung hoben die Römer die Blüte der einheimischen Jugend für die Legionen aus. Der zu Italien gehörige Teil Krains gab seine Mannschaft an die italischen Legionen wie zur kaiserlichen Leibwache ab. Die Pannonier waren gute Reiter und Wagenführer, sie bildeten teils eigene Legions-abteilungen (Cohorten) mit nationalen Bennenungen, als: keltische, tauriskische, norische, teils ganze Legionen, die Reiter ganze Flügel (alae), teils wurden sie der Schiffsmannschaft zugeteilt.«

svoje dosedanje okolice: Kale, Kuke, Špike, Meje, Kome, Kleke in druga jim ljuba imena svojih bogov in zaščitnikov, kot je bila navada pri vseh Keltih.

Visoko v gorskem svetu, nad gozdno mejo — na planinah — so dihali v svobodi, uredili si v planinah planšarstvo, blizu njih železarstvo, pri jezercih usnjarstvo in tkalstvo. Takrat je dobila tudi naša Komna prve prebivalce — Kelte. To je torej bilo v desetletjih malo pred pričetkom našega štetja let. Le v zimskem času, ko so bili zaradi snega varni tudi v dolinah, so se umaknili v Bohinj, Trento in še bogve kam.

***

Kjerkoli so bile nekoč po Evropi keltske utrdbe, so dostikrat še danes geografska imena, ki se začenjajo z zlogom Kom — (Com) ali Kum. Včasih so v bližini takega kraja — kot nekakšni njegovi sateliti — še geografska imena z začetnim zlogom Grad¹³ —, Hrad, Grod, tudi Gard, Guard, Garth in Carth.

Spomnim na zgodovinarja Weissa,⁵ ki je pojasnil: »Ime Comum, to je keltska beseda in pomeni: zaščita, zatočišče.« Ko je navedel Comum ob Lago di Como, seveda ni mislil kot področje samo okolice tega jezera — vse železarsko področje, planinski svet s številnimi visokimi planotami, konjerejstvom, govedorejstvom in ovčarstvom, vse tam okrog, torej tudi ob bližnjih dveh jezerih Luggano in Verbano (Maggiore) je s tem zajel. Saj govori o 28 trdnjavah, ki varujejo verjetno pristope v zavarovano področje, bogato z železovo limonitno rudo. Poglejmo nekatera imena v okolici teh treh jezer, tam so n. pr.: Ronco, Pianico, Piano, M. Tamaro, M. Bregogne, M. Migolino, M. Stavino, Bregaglia, Careno, Trabna, Cuccio (Kukič), Breggia, Bregazo, Cucciago, Branzi, Bellano, Oggebio (Ozebnik) itd. Ali niso to nekako znana imena? Res tako domača so, da jih je Davorin Trstenjak navedel kot enega dokazov, da so Slovani nekoč prebivali po vseh Alpah.¹⁴ Res segajo tja korenine jezika naših prednikov — vendar ne slovanskih — to so le korenine keltske, morda tudi indoevropske dediščine v slovanskem jeziku.

Zato lahko razumemo, zakaj imajo imena z začetnim zlogom Kom — (Com) — po Evropi, pri nas v Sloveniji in posebno pogosto v Bosni, Črni gori in Makedoniji dostikrat v svoji bližini zbrana mena, ki so po korenu enaka pri nas, v naših južnih krajih pa tudi drugod po Evropi.

Na pr. Comminge, širen svet visoke planote, presekan z mnogimi dolinami, v predgorju Pirenejev na francoski strani, ima v eni od dolin reko Save, ki teče v Garonne. Blizu tam so kraji in gore: Grisolles, (Griže), Calmont, (Kal), Cuq Toulza (Kuk), Gratens (Grad), Lacq (Lokva), Ybars (Ibar), Verdun (pri nas Verdun pri Uršnih selih in pri Straži Toplice), Buzet (kot v Istri), Mirande (kot Miren, Mirna peč), Miramont (Mirna gora), Belveze.

Berneker: »Slav. etymolog. Wörterbuch« (1908—1913) na str. 330. gord: abg grad, Burg, Stadt, Garten«, r ropod, klr horod »Stadt«, bg Grad, skr Grad, č Grad, č hrad. — ae (staroangl.) geard »Zaun, Einzäumung, Hofplatz, Wohnung.« Francosko je: garde = straža, italij.: guardia = straža, zaščita.

¹⁴ Letopis Maticе Slovenske za l. 1875 str. 45: Davorin Terstenjak »Slovenski elementi v Venetščini«.

Najbrže pod Trstenjakovim vplivom je zastopal tako stališče tudi dr. Henrik Tuma. Njegova hčerka Anka Tuma je v PV št. 10 1961 na str. 565 v članku »Iz spominov na očeta« navedla: »Na podlagi zbranega bogatega gradiva je sklepal na pranaselitev Slovanov na področju, kjer so še danes in daleč čez. Potoval je na mesta, kjer je zasledil imena kakor: gradišče, tamar, ronek, lašta, krnica, bajta i. en. V Firencah je šel nalašč pogledat, kako leži Via Ronco, in je užival, ko je videl položen breg, pomen, ki ga je zasledil in predlagal tej besedi. V Grižanih je pa našel: bajto, tamar, grad in dr. Ta njegova trditev je zbudila živ odpor pri naših filologih.«

Drugi primer imamo v Sloveniji na Komenski planoti na Krasu, nekdanjem utrjenem področju Keltov, najstarejšem v Sloveniji in najbrž tudi v vsej Jugoslaviji. To je planota 200 do 400 m nad morjem, ki jo presegajo posamezni vrhovi. Na vse strani je varovana s strmimi pobočji in še z morjem, Sočo, Vipavo in Rašo. Središče ji je kraj Komen, v njegovi bližini sta kraja Volčji grad in Ivanji grad, po mejah pa: Gradišča, Zagrad, Grad, Miren, Miramar, Mirca, Gradinje, Straža in precej Gradišč. V prostoru med temi beremo imena krajev in vrhov: večkrat Griže, Grižnik, Ronke, Turjaki, Lokev, Doberdob, Stol, Fajti hrib, Trstelj, Kokuš (Kuk), Belica, Temenica, Kostanjevica, Samotorča, Sibelja, Branica, Lukovec, Naklo, Kobdil, Kobja glava itd. Kelti so potrebovali to utrjeno pašniško in železarsko področje, da so varovali svoje soline in železarstvo v Tergestu (Trstu) pred napadi ilirskih Venedov z zapadne strani in ilirskih Istrov z južne in vzhodne strani. Keltov, umnim železarjem, živinorejcem, spretnim prekalvalcem in usnarjem sta bila železo in sol bolj potrebna kot manj razvitim drugim narodom. Domnevam, da so bili Kelti, ki so se naselili na tej planoti zaradi soli in železa v Trstu, sploh prvi Kelti na naših današnjih tleh. To je moralo biti že okrog leta 500 pr. n. št. ali celo še prej, kajti antični kronisti poročajo okrog l. 200 do 100 pr. n. št., da so se ti Kelti že zlili z Iliri v keltsko ilirske Japode (pišejo tudi Japide) — potek tega zlitja pa je gotovo potreboval več stoletij.

Nadaljnji primer je Durmitor s središčem Komarnico, to je najpomembnejše, še dobro ohranjeno staro keltsko utrjeno področje — a mlajše od naše kraške Komenske planote — v Črni gori med Pivo in Taro. Ta »Komna« je obdana okrog in okrog s strminami, ob pristopih nanjo so imena: Gradac, Grad in dosti Gradin. Po sami planoti najdemo imena: Klek, Klik, Stolac, več Kukov, Konjsko polje, Hum, Kom, Ravan, Lokva, Drežnica, Rude, Rudine, Turska glava, Risna glavica, Lanište — pa podobno kot na naši kraški »Komni« tudi še: Naklo, Kobilska glava in Kobilača — a tudi vsa skupaj so znanci iz naših krajev. Durmitorska »Komna« je nastala verjetno kmalu za našo kraško Komensko planoto — morda v četrtem ali tretjem stoletju pr. n. št., ko so Kelti prodirali čez Balkan v Malo Azijo in naprej, pa so jim bila potrebna močna oskrbovališča hrane, orodja, orožja, konj, obutve in obleke.

Končni primer je naša Komna med Bohinjem, Tolminom in Trento, to je najzanimivejša »Komna«, a najmlajša od teh, ki sem jih že imenoval. Kelti so se pričeli na njej naseljevati v desetletjih tik pred pričetkom naše ere, ko je na naša tla jel prodirati rimski okupator. V njenem okrilju so iskali varstva keltski železarji, živinorejci, kovači in drugi obrtniki z Matajurja, Kolovrata in ostalega Posočja pa tudi z vipavskih in kraških krajev. Če preudarno pregledamo zemljevid, bomo našli pri vseh važnih pristopih nanjo imena: Gradec, Gradič, Grad, Hradica (Rodica), Gradovec pa tudi Kom-arča in Kom-ar. Na Komno ni segla kruta roka rimskih imperialistov, tja tudi niso pljuskali valovi razburkanih stoletij, ko so viharila divja ljudstva v dobi preseljevanja ljudstev po nižinskem svetu, plenila, požigala, morila — keltskim gorjanom pa je takrat tekkel čas v miru, da so pričakali tudi še stoletje, ko so v naše današnje kraje prispeli naši slovenski predniki.

Navedel sem na hitro samo pet Komen, pet utrjenih gorskih planot in na vsaki naštel po nekaj imen. Posamezna imena se ponavljajo, in ime Kuk je prav na vseh tu navedenih. Pa še precej drugih imen, ki bi bila skupna vsem Komnam, bi še našli, če bi pregledali podrobnejše zemljevide. Kelti so pač pri svojih selitvah prenašali iz rodne pokrajine tudi tradicijo dragih jim spominov.

Naša Komna nad Bohinjem ni edina na slovenskih tleh. Je pa med največjimi, med starinsko najbolj ohranjenimi in najvišje v gorah leži. Gotovo lahko trdimo, da so tiste po Karavankah, po Grintovcih, po Savinjskem in Zasavskem sredogorju mlajše od nje — ne pa tudi vse tiste po Istri, po Notranjskem in po Dolenjskem.

¹⁵ Pojasnilo: Naši zgodovinarji so pisali, da so bili Karni keltsko ljudstvo, le zgodovinar Rutar je že pred 70 leti trdil, da to niso bili Kelti. Tudi zgodovinar Kos, ki je v prvi izdaji »Zgod. Slov.« (1933) zapisal, da so to bili Kelti, ni tega več trdil v izdaji knjige l. 1954. Vendar dosti imen gora po naših krajih, kjer so nekoč prebivali Karni, je v jedru keltskih, kajti sledimo tem imenom lahko po vsej Evropi v gorska področja nekdanjih keltskih železarjev in živinorejcev. Nekaj sem tozadevno napisal v obeh septembrski in prvi oktobrski številki 1961 Naših razgledov pod naslovom »Keltski spomeniki v naših geografskih imenih«. V tisku te razprave je žal precej tujih imen napačno pisanih (n. pr. »Turki« namesto »Turi«). V nadaljevanju razpravljanja o Komni bom pokazal, da so tudi imena večine vrhov po Komni po nastanku keltska.

društvene novice

PD ŽELEZNIČAR-LJUBLJANA se je udeležil I. zveznega zleta železničarjev-planincev na Romaniji. Člani so sodelovali pri tekmovanju ter zasedli eno drugo, 1 tretje in 1 peto mesto. Takrat je bilo tudi sklenjeno, da organizacijo II. zleta poverijo PD Železničar pod pokroviteljstvom ŽTP Ljubljana in Nova Gorica. V ta namen je bila ustanovljena posebna komisija, ki bo skrbela, da bo zlet ob Bohinjskem jezeru na pobočju Vogarja dobro uspel.

Po opustitvi zamisli o izgradnji koč na Voglu je društvo kupilo zidan pastirski stan na planini Vogar. Načrti za prezidavo (ca. 6 milij.) so že potrjeni, zato morajo čimprej dobiti obljubljena sredstva od likvidacije žičnice na Voglu.

Po sklepu zastopnikov PZS, PD Koper, PDŽ Ljubljana in Gostinske zbornice za okraj Koper je planinsko društvo v drugi polovici leta 1961 prevzelo v svoje upravljanje Tumovo koč na Slavniku. Težave so s personalom koč in zaradi slabega obiska. Glede na to, da ta koč služi bolj turističnim namenom kot pa planinskim, je društvo predlagalo, naj bi to koč prevzel kak hotel v okolici Kopra kot svojo dependanso.

Organizirali so 8 izletov, in 12 predavanj s skioptičnimi slikami.

Alpinistični odsek šteje 7 aktivnih članov in 10 aktivnih pripravnikov. V letni sezoni so opravili 150 vzponov v vseh težavnostnih stopnjah in 41 v zimskem času. Na tečajih na Kamniškem sedlu in v Vratih so se usposabljali

v tehniki plezanja. Pri premagovanju finančnih težav si člani odseka pomagajo z lastnimi sredstvi in raznimi delovnimi akcijami (razkladanje preмога).

Člani mladinskega odseka so se preko predavanj seznanili o splošni planinski izobrazbi in so pridobljeno znanje praktično uporabljali na izletih. Izletov je bilo 16 s 123 člani. Organizirali so tudi začetniški smučarski tečaj na Vogarju. Delovni program markacijske skupine je do prve polovice leta zajemal področje od Vogla do Črne prsti, v drugem delu pa so delali na področju od Vogarja do Sedmerih triglavskih jezer.

V sestavu društva delujeta tudi fotografska sekcija in speleološka sekcija. Slednja je z uspešnim delom privabila v svoje vrste številne člane. Okrepili so stike z domačimi in tujimi skupinami in pridno raziskovali kraški svet.

I. L.

KOČA NA JAVORNIKU ZAPRTA. Sanitarna inšpekcija je že lani izdala odločbo z ureditvenimi zahtevami v planinski koč na Javorniku, ki jo upravlja PD Idrija. Po mnenju upravnega odbora društva so bile zahteve pretirane, vendar je odšla v koč ekipa šestnajstih članov, ki je z dvodnevним prostovoljnim delom ugodila večini zahtev sanitarne inšpekcije. Nekatere zahteve pa so posegle v investicije, za katere društvo nima sredstev in jim torej ni moglo ugoditi. Društvena uprava je bila tudi mnenja, da se v planinskih kočah ni mogoče držati istega sanitarnega kriterija, ki se upo-

rablja za ostala gostinska podjetja. Društvo je nato dobilo odločbo o kaznovanju z 10 000 din, predsednik društva pa še posebej kazen din 4000. Proti tej kazni se je društvo pritožilo, vendar pa je moralo kočo zapreti. Če upoštevamo, da mora društvo vzdrževati kar pet planinskih postojank, od katerih so tri pasivne, ni bilo drugega izhoda. Med pasivnimi postojankami je tudi Javornik, ki je samo lani imel okoli 70 000 din izgube.

Zaprta kočna na Javorniku predstavlja zelo boleč problem, ker je bila zgrajena po vojni namesto stare častitljive Pirnatove kočice, ki je med vojno popolnoma razpadla.

Koča je zelo lepa in udobna ter leži na zanimivi točki ob stiku predalpskega sveta s krasom ter nudi ob lepem vremenu celo pogled na daljno morje. Kljub temu pa obisk zadnja leta ni bil zadovoljiv. Problem je toliko težji, ker leži kočna na planinski transverzali, med obema sosednjima kočama pa bodo imeli sedaj planinci devet ur hoda. Spominsko knjigo in žig je društvo pustilo na kmetiji pri Medvedu, ki leži v neposredni bližini zaprte kočice.

Tolaži nas upanje, da bo kočna zaprta samo začasno, saj bi z vsestransko uvidenostjo prav gotovo lahko našli primernejšo rešitev!

S. L.

NA GLAŽUTI JE BILO USTANOV-LJENO PLANINSKO DRUŠTVO MTT. Dne 1. aprila 1962 se je zbralo na zasneženi Glažuti preko 100 članov planinske skupine MTT, ki so ustanovili Planinsko društvo MTT (Mariborska tekstilna tovarna Maribor).

Že v soboto dne 31. marca se je podala na Glažuto večja skupina planincev, katerim se je pri Mariborski koči pridružilo še 11 članov kolektiva Bombažne predilnice in tkalnice iz Tržiča. Ti so se namreč odzvali vabilu sindikalne podružnice našega podjetja in se v nedeljo pomerili z najboljšimi smučarji našega kolektiva.

Noč na nedeljo nas je presenetila z dežjem. V jutranjih urah pa je na okoli 70 cm debelo snežno odejo zapadlo še 10 cm novega snega.

Ob 11. uri je predsednik planinske skupine MTT otvoril občni zbor, pozdravil goste, podpredsednika zveze Slovenije tov. Bučerja, podpredsednika in tajnika Planinskega društva Ruše, zastopnika Planinskega društva Maribor tov. Hočevarja ter zastopnike Bombažne predilnice in tkalnice iz Tržiča. Iz poročila

predsednika planinske skupine povzemamo:

Dne 9. oktobra 1956 je bila na iniciativo tov. Borisa Pertota in Milana Čelofige ustanovljena planinska grupa pri MTT. Kljub začetnim težavam se je že v prvem letu društvenega obstoja vpisalo 124 članov — od tega 8 pionirjev. Že v prvem letu so priredili 15 skupinskih izletov širom po naši domovini.

V letu 1958 se je v skupino povežalo vse članstvo, ki je bilo do tedaj vključeno v Planinsko društvo Maribor, zaposleno v našem podjetju. Kljub težavam, ki so predvsem obstajale v pomanjkanju finančnih sredstev in nedejavnosti posameznih grupnih poverjenikov, pa se je delo v planinski skupini stabiliziralo. Število članstva se je dvignilo na 158. V tem obdobju je bilo prirejenih 14 izletov. V spomin na obletnico delavskega samoupravljanja se je uvedel tudi znani »Marš čez Pohorje«, ki se ga je udeležilo že prvo leto 18 udeležencev.

Leto 1959 je poteklo v znamenju praznovanja 40-letnice obstoja Planinskega društva Maribor in 40-letnice KP Jugoslavije. Število članstva se je povečalo na 235. Tega leta je bilo prirejenih 20 izletov po Sloveniji in bližnjih krajih republike Hrvaške. Najbolj obiskana pa sta bila izleta na Ostri vrh, kjer so se člani skupine poklonili žrtvam predvojne diktature — predvsem narodnemu heroju Djuri Djakoviću in se udeležili »Marša čez Pohorje« v velikem številu (30).

V letu 1960 je skupini uspelo razširiti dejavnost na vse obrate. Število članstva se je dvignilo na 239. Obratni poverjeniki so v tem letu začeli organizirati izlete v okviru svojih obratov. Transverzalisti so tudi prišli na svoj račun, saj so prehodili dobršen del nakazane jim poti. Nekateri so se povzpeli tudi na Triglav. Za zaključek sezone pa se je 27 udeležencev udeležilo znanega »Marša čez Pohorje«.

V letu 1961 lahko ugotavljamo, da je bila planinska skupina ena izmed najbolj agilnih in aktivnih društev v podjetju. Število članstva se je povečalo na 257, od tega je 36 mladincev in pionirjev. Število izletov se je v primeri s prejšnjim letom znižalo na 10. »Marša čez Pohorje« pa se je udeležilo 51 članov. Samostojno Planinsko društvo MTT šteje danes že 340 članov.

Proračun za leto 1962 znaša 385 000 din dohodkov in prav toliko izdatkov.

Z občnega zbora so poslali Planinskemu društvu Tržič brzojavko v spomin na tragedijo, ki se je dogodila pred 25 leti pod Storžičem. Takrat je namreč

snežni plaz zasul večje število planincev — smučarjev.

Občni zbor so pozdravili tudi predstavniki raznih organizacij MTT in planinskih društev iz Tržiča, Ljubljane, Ruš in Maribora. Ob tej priložnosti so tržiški zastopniki predali novoustanovljenemu društvu v spomin lepo fotografijo Tržiča, zastopniki PD Ruše pa lep album. Izvoljen je bil 14-članski odbor.

S tem društvom je število PD v Sloveniji zraslo na 98.

Jože Barbič

SESTANEK PD ZAGREB IN PD LJUBLJANA-MATICA

Predstavniki obeh upravnih odborov planinskega društva »Zagreb« iz Zagreba in planinskega društva »Matica« iz Ljubljane so se dne 18./19. marca 1962 sestali v Koči na Kalu pod Mrzlico skupaj s predstavniki plan. društev »Japetič« iz Samobora ter okolnih planinskih društev iz Hrastnika, Dola pri Hrastniku in Trbovelj. Pri tem pa so posebno razpravljali o naslednjih vprašanjih:

- a) o razširjenem medruštvenem sodelovanju,
- b) o upravljanju planinskih postojank,
- c) o namenu medruštvene propagandne dejavnosti,
- č) o delu in organizaciji mladinskih odsekov.

Da bi se tovariške vezi med planinci obeh republik še bolj krepile in razvijale v duhu bratstva in edinstva, da bi olajšali svojemu članstvu obisk naravnih lepot planin in morja ter zgodovinskih znamenitosti iz NOB, da bi mladino čim bolj spoznali z idejo ter vsebino planinstva, zlasti pa zdravega življenja v gorski naravi, so odborniki zgoraj navedenih planinskih društev sprejeli naslednje zaključke:

1. Predstavniki obeh planinskih društev in sodelujočih planincev so ugotovili, da je medrepubliško planinsko sodelovanje potrebno in koristno. Zato predlagajo, naj se ta oblika medruštvenega planinskega sodelovanja še nadalje razvija in pogloblja. Odnosi planincev iz Hrvaške in iz Slovenije naj bi bili čimbolj tovariški, v prijateljskem vzdušju in medsebojnem spoštovanju.

To naj bo osnovno vodilo delovnih sestankov in prvi namen planinskega dela v medrepubliški planinski dejavnosti, obenem pa naj bi to bil prispevek k poglobitvi bratstva in edinstva narodov naše domovine.

2. Zategadelj naj bodo delovni sestanki na Dan republike — kot so bili doslej — povezani s skupno proslavo tega dneva. Vselej so vabljeni planinska društva, na katerih področju je vsakokratni delovni sestanek.

Če bi bil zaradi tega delovnega sestanka prizadet obisk planinske postojanke na Dan republike, naj bo delovni sestanek teden prej ali pozneje.

Ostali državni prazniki naj bodo dnevi prijateljskih srečanj članov hrvaških in slovenskih planinskih društev na planinskih izletih v področja obeh republik ob organizaciji zdaj enega zdaj drugega planinskega društva. Na te izlete bodo povabljeni krajevna planinska društva in tista, ki sodelujejo na delovnem sestanku.

3. Prijateljske vezi med hrvaškimi in slovenskimi mladinci obeh planinskih društev je treba še naprej krepiti.

Mladinski odsek plan. društva »Matica« bo organiziral v maju ali juniju prijateljski sestanek z mladinci iz planinskega društva »Zagreb« v Domu na Gorah (791 m). Delovni program bo objavljen pravočasno. Na ta sestanek bo povabljeni tudi planinska mladina iz Celja, Hrastnika, Trbovelj in Dola pri Hrastniku.

V Zagrebu in v Ljubljani bosta organizirani posebni razstavi mladinske planinske fotografije, in sicer bodo mladinci »Matic« razstavljali v Zagrebu, mladinci »Zagreba« pa v Ljubljani.

4. Razen tega je treba organizirati v Ljubljani teden hrvaške planinske fotografije, v Zagrebu pa teden slovenske planinske fotografije. Vsebina razstav bo propaganda za obisk planinskih postojank in manj znanih gorskih predelov.

5. Plan. društvo »Zagreb« bo organiziralo za člane planinskega društva »Matica« in planinskih društev, ki so sodelovala na delovnem sestanku, 4 dneve izletov (od 1. do 4. julija 1962) na Dan borca na Klek, Bjelasico, Bjele Stjene, Samarske Stjene iz izhodišča v Jasenku (ca. 700 m v Gorskem Kotarju). Število je omejeno na 50 oseb.

V jeseni bo plan. društvo »Zagreb« organiziralo enoinpoldnevni izlet na Učko za člane plan. društva »Matica« in navedenih plan. društev.

6. Plan. društvo »Matica« bo sporočilo datum izletov na Golico plan. društvu »Zagreb« in ostalim planinskim društvom ter bo vsem razposlalo še programe vseh izletov.

Razen tega bo plan. društvo »Matica« povabilo planinsko društvo »Zagreb« in

sodelujoča planinska društva na delovnem sestanku na oficijelno otvoritev povečane planinske postojanke pri Triglavskih jezerih. Ta otvoritev bo v jeseni. Prav takrat bo tudi proslava 100-letnice rojstva Alojza Knafeljca.

7. Kot doslej bosta planinsko društvo »Zagreb« in plan. društvo »Matica« posredovala za kvalitetna predavanja in za izmenjavo predavateljev.

8. Obe planinski društvi se bosta medsebojno podpirali pri izvedbi celotnega programa predavanj in izletov ter bosta v ta namen dopisovali.

9. Vsi gornji sklepi stopijo v veljavo, ko jih potrdijo upravni odbori obeh planinskih društev na svojih sejah.

10. Naslednji delovni sestanek na Dan republike 1962 bo organiziralo planinarsko društvo »Zagreb«.

-ič

občni zbori

PD JAVORNIK-KOROŠKA BELA je na 15. občnem zboru ugotovilo, da ima močno oporo v gospodarskem odseku. Velika adaptacija Staničeve koče je zahtevala zaenkrat le zasilno oskrbovanje. Finančna pomoč PZS, družbenih organizacij občine Jesenice kakor tudi velika požrtvovalnost delavnih planincev je pripomogla k uspešnemu delu. Pri tem ne smemo pozabiti članov odbora, ki so v času sezone žrtvovali svoj letni dopust in vodili poslovanje postojanke. Dosedaj so za gradnjo izkoristili že ca. 6,7 milj. finančnih sredstev. Najprej so izgotovili rezervoar za vodo, vsekan v živo skalo, pripravili so velike količine peska, kameinja, malte, opeke. Napravili so tudi vsa okna, vrata, pripravili material za instalacijo vode, železo za betonske plošče kakor tudi vsa druga dela, ki naj bi pripomogla v letu 1962 spraviti pod streho nov dom Valentina Staniča. 300 let stara stavba na Pristavi, ki jo tudi upravlja društvo, zahteva vedno nova popravila. V lanskem letu so naredili novo kmečko peč, položili parket v jedilnici, obnovili droben inventar, nabavili nov gramofon z ročno aparaturo in izvedli druga manjša popravila.

Za povečavo Kovinarske koče na Krmi kot tudi za zgraditev novega vodovoda ima društvo že izgotovljene načrte. Kočo v Krmi oskrbuje odbor MPO Valentina Staniča, ki je za oskrbovanje in manjša popravila porabil 112 delovnih ur.

V polemiki za zgraditev športnega centra na Velem polju so člani društva ponovno poudarili prednosti, ki jih ima dolina Krme. Z graditvijo športnega centra v tej dolini, ki ima vse naravne pogoje, bi bila prihranjena tudi velika finančna sredstva. Mladinski propagandni odsek je skrbel za to, da je društvo sodelovalo pri raznih proslavah skupno z ostalimi organizacijami. Organizirali so

tudi predavanja, izlete, ki so bili bolj slabo obiskani, vodili propagando za zgraditev žičnice iz Krme, sodelovali pri tekmovanju Gore in mladina in zasedli 4. mesto. Prav tako so pomagali tudi pri delu markacistov, ki so temeljito popravili kovinarsko pot na Debelo peč, čez Rž na Rjavino so bile delno zamenjane vrvi in klini.

Organizacijski sestav društva pove, da ima društvo 826 članov, od tega 134 mladincev in 71 pionirjev.

Velika dejavnost nekaterih članov društva je prišla do izraza na skupščini PZS, ki je s srebrnim znakom odlikovala predsednika tov. Franca Svetino in gospodarja Janka Vilmana.

PD ŽELEZNIČAR-MARIBOR je pregleдал svoje delovanje na 2. občnem zboru. V društvo so včlanjeni člani vseh železničarskih podjetij v Mariboru.

Člani društva so se udeležili proslave v Vratih, priredili so množičen izlet na Ribnico na Pohorju, na Uršljo goro, Peco in Kamniške planine. Na vseh izletih so bili narejeni fotografski posnetki, ki bodo pozneje vloženi v društveni album. Nekaj članov se je tudi udeležilo hoje po slovenski in zasavski transverzali.

Da pa društvo zaznamuje lepe začetne uspehe, je nemajhna zasluga uprave ŽTP, planinske skupine TVŽ v Tovarni Boris Kidrič, ki je s finančno pomočjo od nosno darovano imovino dala društvu dobro oporo.

V društvu je včlanjenih 160 ljudi, v načrtu pa je, da bo število članov naraslo vsaj za še enkrat toliko.

Problemi začetnega dela niso dovoljevali društvu, da bi ustanovilo mladinski odsek. Sprejeli so sklep, da bi čimveč mladine vključili v delo in ustanovili

mladinski odsek tudi v žel. industrijski šoli.

Na občnem zboru so izvolili tudi člana, ki bo sodeloval v koordinacijskem odboru planinskih društev Maribor.

PD RADOVLJICA. Člani PD Radovljica so se že 66-krat sestali na občnem zboru društva in pregledali svoje delovanje. Teritorij društva je zelo razsežen in sega od Žirovnice do Podnarta, Kropce in Begunj. V prejšnjem letu je bilo registriranih 1328 članov, od tega 511 mladincev in pionirjev. Iz pregleda članstva je razvidno, da je najmlajši član društva star 3 leta, najstarejši pa 77 let.

Na teritoriju radovljiške občine leži Roblekov dom na Begunjščici, ki ga upravlja PD Radovljica. Ta dom je obiskalo v letu 1961 okrog 2000 planincev. Finančni uspeh poslovanja je bil dober, čeprav cen niso dvignili.

Vsako leto več planincev obiše tudi Pogačnikov dom na Kriških podih. Ta postojanka je priljubljena tudi zunaj meja naše države, saj jo obiskujejo številni inozemski planinci. Dom je bil zelo dobro obiskan in čeprav je bil odprt le tri mesece, je zabeležil lep finančni uspeh.

Pod upravo društva sodi še planinska postojanka Valvazorjev dom pod Stolom. V preteklem letu so izvršili popravilo strehe, ki je že popolnoma dotrajala. Investicija je znesla preko milijon dinarjev in je društvo moralo najeti posojilo. Skupna ležišča so še neuporabna, kar vpliva na manjši obisk članov.

Ponovno je bil sprejet predlog, naj bi se na starih temeljih podrte Prešernove kočice na vrhu Stola zgradil zasilni bivak, medtem pa bi se dobilo potrebno dovoljenje pri JLA in zbrala finančna sredstva.

Iz poročil, podanih na občnem zboru, je bilo razvidno, da je mladinski odsek prevzel kulturno delo, da je organiziral predavanja, izlete, tekmovanja in podobno. Pomembne uspehe je dosegel ta odsek pod vodstvom prof. Vodopivca. V delo odseka so vključili tretjino vse mladine. Organizirali so 14 predavanj iz področja planinstva in vodili tečaj za mladinske vodnike. Zaradi prekinitve predavanj tečaja niso mogli končati. Izvedli so samostojen orientacijski pohod z vsemi orientacijskimi spretnostmi. Pohoda se je udeležilo 48 tekmovalcev. Na smučarskem tečaju pri Valvazorjevem domu so se urili na snežnih poljanah in izvedli tudi tekmovanje. Udeležili so se tudi planinskega republiškega tekmovanja pod Storžičem, sodelovali so pri orientacijskem pohodu za Milanovičev memorial na Je-

lovici, že drugič osvojili prvo mesto in s tem zopet prehodni pokal.

V okviru 20-letnice vstaje naših narodov so se udeležili otvoritvenega pohoda po partizanskih kurirskih poteh. Prav tako so se tudi udeležili zveznega tečaja za funkcionarje mladinskih odsekov v Črni gori. Razgibano družbeno življenje je tudi razvidno iz 26 sestankov, katerih se je udeležilo skupno 738 mladih planincev. To številno delo je našlo priznanje tudi v tekmovanju Gore in mladina, kjer so se od 18. mesta povzpeli na 6. mesto.

Minulo leto pa ni bilo tako uspešno za člane alpinističnega odseka. Preplezanih je bilo 24 smeri, sodelovali so na alpinistično ocenjevalni vožnji, na Kramarjevem velesalomu pod Storžičem, na tečaju GRS v Zelenici kot tudi pri vajah gorenjskih reševalcev na Vrščicu. Načelnik odseka pa je sodeloval kot instruktor na republiškem plezalnem tečaju v Vratih in na zveznem reševalnem tečaju na Kablarju v Srbiji.

Markacijsko delovanje se je vršilo pri očiščevanju in popravljanju poti od Roblekovskega doma proti Valvazorju in do vrha Begunjščice. V celoti je bila tudi popravljen pot od Poljske planine proti Robleku, prenovljene so bile markacije na poteh okrog Pogačnikovega doma, nameščeni so bili novi klini in napete nove vrvi na poti na Razor. Preko teritorija PD Radovljica poteka gorenjska partizanska pot, ki pa še ni markirana.

PD RADLJE OB DRAVI. Društvo šteje 56 starejših članov ter 67 mladincev in pionirjev. Člani društva so aktivno sodelovali v proslavah in akademijah v počastitev 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov.

Plan izletov za leto 1961 ni bil realiziran, pač pa so poedinci raje sami obiskovali planine.

Mladinski odsek društva se ne more pohvaliti z velikimi uspehi, saj je imelo v svoji sredi samo eno mladinsko vodnico. Odsek je delal v okviru matičnega društva in koordinacijskega odbora Mežiške in Dravske doline. Člani odseka so se udeležili pohoda po poti XIV. divizije in organizirali izlete v bližnje okolice kot pripravo za izlet na Triglav. V ta namen je bilo tudi organizirano predavanje o zgodovini Triglava.

PD KOBARID. Društvo je letos praznovalo 10-letnico delovanja. Število članov društva je 117, od tega 34 mladincev in pionirjev. Za mlade planince so bili organizirani izleti predvsem na bližnje

vrhove, starejši pionirji so se povzpeli na Krn.

Društvo ima težave pri organiziranju masovnih izletov. Manjše skupine planincev so kljub temu obiskovale Triglav, Mangrt, Jalovec, Bogatin in Krn.

Ob obletnici osvoboditve Beograda se je skupina planincev udeležila proslave planincev JLA na vrhu Triglava.

V društvenem upravljanju je kočja na Vrsnem. Zasluga oskrbnika je, da je po več letih poslovanje kočje zadovoljivo. Na splošno je bilo ugotovljeno, da je stavba 50 % dotrajana ter zahteva velike adaptacije. Društvo s svojimi skromnimi sredstvi ne bo mogla kriti velikih investicij, zato bo potrebno priskrbeti potrebna sredstva.

Ob zaključku občnega zbora je društvo podarilo svojemu predsedniku tov. Mirku Fratini skromno darilo kot priznanje za njegovo desetletno delovanje v planinskem društvu.

PD ŠOŠTANJ. PD Šoštanj šteje 760 članov (starejših 440, 320 pionirjev in mladincev) in zato predstavlja že kar široko dejavnost Šaleške doline. Velika gospodarska perspektiva zahteva tudi ožje sodelovanje s turističnim društvom. To skupno sodelovanje je nedvomno zelo koristno, obenem pa prinaša tudi nevšečnosti, n. pr. prezahtevne izletnike v Andrejevem domu na Slemenu. Vedno večji promet v domu pa je tudi vzrok, da je zmožljivost doma že premajhna. Zaradi tega so v lanskem letu izvršili nad drvarnico adaptacijo, s katero so pridobili pet lepih sob, ki so opremljene s sodobnim pohištvom. Potrebno bo tudi urediti zunanost stavbe.

Delo markacijskega odseka je bilo zelo plodno. Na novo markirane oziroma popravljene so bile vse poti, ki spadajo v področje društva.

Že drugo leto deluje v okviru društva alpinistični odsek. Delo je otežkočala prekomerna zaposlenost najbolj aktivnih članov.

Na občnem zboru je predsednik društva podaril učencem 1. in 2. razreda osnovne šole ter osnovne šole Bele vode nagrade.

Ob tej priložnosti so se člani društva s skromnim darilom zahvalili predsedniku tov. Andreju Stegnarju za njegovo dolgoletno požrtvovalno delo v planinstvu. Za slovo zaslužnemu planincu, ki odhaja iz Šoštanja, pa je v imenu PZ Slovenije in PD Celje izrekel zahvalo in mu izročil darilo tov. Tine Oreš.

PD MEŽICA. Na lanskoletnem zboru društva je pripravljali odbor prevzel nalogo, da postavi ob 20-letnici 1. koroške

čete kip Kralja Matjaža na Peci. Že v lanskem letu izdelano votlino bo potrebno še razširiti, elektrificirati, izdelati poti in podobno. Izdelal je kip Kralja Matjaža akademski kipar tov. Marjan Keršič, v bron ga bo odlil akademski kipar Franc Rotar. Za znižanje velikih stroškov je pripomogel rudnik Mežica, ki je dal na razpolago odpadni material.

Mladinski odsek je pod vodstvom tov. Gornika deloval zelo agilno ter povečal število mladih planincev na 138 mladincev in 136 pionirjev. Za uspešno delo je bil odsek nagrajen s strani PZ.

Odsek deluje v treh skupinah in sicer Mežica, Helena in Šmelc. Najbolj delovni skupini sta bili v Mežici in Heleni, medtem ko skupina v Šmelcu ni imela vodnika in se ne more pohvaliti z uspešnim delom. Odsek ima 15 vodnikov z izpiti. V lanskem letu so organizirali 30 izletov, opravili številne udarniške ure pri popravilu bivaka na Raduhi, pomagali so na Peci pri pripravljanju planinskega tabora, kot tudi pri delu markacijskega odseka. Udeležili so se predavanj in akcij političnega pomena za proslavo 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov, pohoda po poteh XIV. divizije, tabora mladih koroških planincev na Smrekovcu in pohoda k spomeniku zmage. V počastitev 20-letnice in 40-letnice skalašev v Vratih pod Triglavom so štirje mladinci prehodili pot od Mežice pa do Aljaževega doma v Vratih. Sodelovali so tudi pri otvoritvi spominske plošče padlim borec na Tuzlovem vrhu in v tekmovanju v počastitev 20-letnice dosegli 1. mesto ter prejeli prehodni pokal. Udeležili so se seminarja na Peci, kjer sta dva člana opravila izpit iz vseh predpisanih strok.

Investicijska politika v preteklem letu je bila v glavnem usmerjena na nižinske planinske postojanke. Razlog je bil v tem, ker je sanitarna inspekcija zahtevala prav v nižinskih postojankah največ higienskih izboljšav.

V planinski postojanki Heleni so v minulem letu adaptirali prostore in zgradili verando.

V postojanki Škrubej je bil dokončno urenjen vrt ter nabavljen hladilnik. Postojanka Pikovo je v zelo slabem stanju. Lansko leto so dokončno rešili lastništvo zemljišča. Kočo na Grohotu, ki je pod upravljanjem mladincev, so preuredili. Postojanko Puc, ki je na izhodiščni točki za Raduho in Logarsko dolino, bodo uredili v letošnjem letu. Dom na Peci je več ali manj pasiven. Dom še ni dokončno urenjen ter zahteva vedno večje stroške. Izvršili so pleskanje vseh lesenih delov doma, izvedli popravilo vodovoda ter telefonskega in elektrovida na Peco. Po-

manjkanje finančnih sredstev je v glavnem zaviralo delo gospodarskega odseka, ki kljub vsej požrtvovalnosti ni mogel izpolniti vseh nalog, sprejetih na prejšnjem občnem zboru.

Markacijski odsek je pregledal in popravil vse markacije na vseh poteh, razen na poti na Uršljo goro. Nadelal je tudi ca. 700 metrov nove poti na vrh Pece.

Za člane društva, ki jih je skupno z mladimi planinci 874, so organizirali več skupinskih izletov in to na Obir v Avstriji, Kamniške planine, Pohorje in na Bohor. Trije člani društva so obiskali švicarske Alpe. Za pot po slovenski transverzali je bilo izdanih že več knjižic, vendar je znak doslej prejel šele en član.

PD MAJŠPERK. Na 12. občnem zboru PD Majšperk je predsednik društva v svojem poročilu ugotovil, da društvo v preteklem letu ni delovalo ravno uspešno. Kot prvi objektivni razlog je navedel pomanjkanje finančnih sredstev. Premajhna propaganda pa je bila tudi kriva, da ljudje niso bili zainteresirani za skupinske izlete. Posamezni člani so obiskali Donačko goro, Boč, Pohorje in Gomile v Slov. Goricah. S pomočjo podjetja so organizirali skupinski izlet v Kamniške planine in si ogledali Vintgar. Drugi skupinski izlet je bil izveden z lastnimi vozili preko Vršiča na Mangrt.

PD SLOVENSKE KONJICE. Iz organizacijskega sestava PD Slov. Konjice je razvidno, da v društvu deluje 115 pionirjev, 38 mladincev in 205 starejših članov, torej skupno 358 članov. Glede na to, da v samem kraju ni srednjih šol, so vključeni v planinsko društvo pionirji osnovnih šol, pri mladih zadržnikih pa deluje mladinska sekcija.

V društvenem okviru deluje tudi planinska skupina v Vitanju, ki je zelo agilna, predvsem v delu z mladino. Na občnem zboru so sprejeli sklep, da se ta skupina ne odcepi in ostane še nadalje pod okriljem PD Slov. Konjice.

V preteklem letu je društvo organiziralo večji skupinski izlet v Savinjske Alpe in v Logarsko dolino, posamezni člani pa so se udeleževali na raznih planinskih izletih. Več članov se je tudi odločilo za pohod po slovenski planinski transverzali.

Zelo živahno je potekalo delo z mladino. Organiziran je bil skupinski mladinski izlet preko Pohorske žičnice na Pohorje v Konjice. Društvo je s finančnimi prispevki tudi omogočilo, da je planinska skupina Vitanje izvedla množična mladinska izleta na Roglo in Lovrenška

jezera ter tridnevni izlet iz Maribora preko Pohorja in Rogle nazaj v Vitanje. Manjših priložnostnih izletov kot na Ste-nico, Javorje in drugim je bilo več. Pozimi so mladi planinci sodelovali v enotedenskem smučarskem tečaju na Rogli ter si pridobili osnovne veščine iz smučarske tehnike. Z uspešnim delom mladinskega odseka je bila hkrati tudi izpolnjena ena izmed nalog, ki jih je društvo sprejelo na prejšnjem občnem zboru.

Ustanovljen je bil koordinacijski odbor PD Slov. Konjice, Oplotnica in Žreče. Na sestanku, ki ga je organiziralo PD Slov. Konjice, so obravnavali meddruštvene probleme.

Na občnem zboru je bilo predlagano, da se ustanovi alpinistični odsek pod okriljem celjskega alpinističnega odseka.

Za predsednika društva je bil ponovno izvoljen tov. Stanko Krištof.

PD MURSKA SOBOTA. Pregled delovanja PD Murska Sobota je pokazal, da je društveno delo slonelo le na posameznih članih upravnega odbora.

Iz društvene evidence je razviden porast članstva na 71 članov, 488 mladincev in 36 pionirjev. Lani ustanovljeni mladinski odsek je popolnoma odpovedal in se je razšel že med letom, ne glede na to, da je mladina pokazala precejšnjo aktivnost. Občni zbor je med drugim sprejel sklep, da se ustanovi nov mladinski odsek, ki naj bi ob pomoči upravnega odbora dosledno izvajal program.

Društvo je organiziralo množične izlete s kolesi in avtobusi v bližnje in oddaljene kraje ter v planine. Če upoštevamo še izlete posameznikov, jih je bilo skupno 75. Pri tem pa ne smemo pozabiti pomoči, ki jo je nudilo avtobusno podjetje Maribor, ki je z znižanimi voznjami omogočil lepo število izletov, kakor tudi denarne pomoči občinskega odbora SZDL. Člani društva so se udeležili izleta na Vršič, Triglav, v Savinjsko dolino, na Jelovico, pohoda po pomurski transverzali ter tudi zborovanja v Sutjeski.

Društvo je tudi v razgovorih s sorodnimi klubi in organizacijami, kako bi čimbolj uspešno zaščitili redko floro, kot na primer narcisna polja pri Veržeju, vodne tulipane in peruniko na cankovskih poljih, ki jih ob cvetenju ljudje množično uničujejo.

Široko področje dela, ki ga zajema društvo, sega od Ljutomera, Lendave, Hodoša, Čepincev, Rogaševcev, Kuzme in do Gornje Radgone, je premalo povezano. Zato so sklenili da bodo v teh krajih ustanovili sekcije, ki naj bi poživile društveno delo in ravno tako uspešno delovale kot planinska skupina iz Beltincev.

Prav tako je bilo ugotovljeno, da je bilo društvo premalo povezano z drugimi organizacijami in da je premalo razvijalo propagando.

Ob zaključku občnega zbora so bile izrečene čestitke tov. Erni Kūčan, ki je prejela značko za prehojeno pot po slovenski planinski transverzali.

PD SEŽANA. V Planinskem društvu Sežana je včlanjenih 69 članov, od tega 15 mladincev. Društvo je bilo najbolj aktivno poleti, ko je organiziralo razne izlete in pohode. Razen članov, ki obiskujejo vsako leto bližnje gore kot Nanos, Vremščico, Slavnik, Trstelj, Snežnik in druge, imajo v društvu tudi 22 transverzancev. Ena skupina planincev je šla preko Pohorja do Kamniških planin, druga pa iz Triglava preko Vršiča, Jalovca, Trente in Triglavskih jezer na Krn. Skupina 10 članov pa se je udeležila pohoda, ki se je začel na Cerknem in šel po transverzalni poti preko Triglava v Vrata na centralno proslavo 40-letnice organiziranega alpinizma. Potrebno je tudi omeniti, da so obnovili skrinjico z žigom in vpisno knjigo na Vremščici.

Razne težave, ki ovirajo delovanje društva, so predvsem finančnega značaja, premajhna povezanost članov, pomanjkanje društvenih prostorov in prevelika zaposlenost članov upravnega odbora.

PD LITIJA. PD Litija je letos praznovalo 10-letnico obstoja. Od ustanovne skupščine, ko je društvo štel 65 članov, je po 10 letih delovanja naraslo na 378 članov. Od tega je 195 starejših članov, 151 mladincev in 32 pionirjev.

Najdelavnejši je bil mladinski odsek, ustanovljen v lanskem letu. Ta odsek deluje na šoli in je povečal število članstva za 65 članov. Organizirali so izlet na Goličo, oziroma Črni vrh, sodelovali so na planinskem taboru na Čemšeniški planini in Partizanskem vrhu. Prav tako so sodelovali pri prenašanju štafete iz Janč in se tudi udeležili pohoda na Goliše k odkritju spomenika. Vodijo kroniko, ki obsega že 60 listov. To so predvsem zapiski sej, opisi izletov, slikovni material, fotografije in podobno. Odsek tarejo finančne težave in je zato njegovo delovanje zelo otežkočeno. Sprejet je bil sklep, da se pomaga mladinskemu odseku tako, da se poveča članarina in prispevek odvaja odseku.

V društvem upravljanju je Dom na Jančah. Uredili so strelovod, rezervoar in čistilnik za vodo. Izvršena so bila glavna dela za ureditev kopalnice in sanitarij v 1. nadstropju, medtem ko je v pritličju že vse urejeno. Pri zunanjih delih za ureditev okolice doma in pri strežbi zidar-

jem so opravili delo sami odborniki. Opravili so ca. 2000 udarniških ur. Finančno kot tudi materialno pomoč sta nudila društvu Predilnica Litija in Splošno obrtno podjetje. Prav tako je potrebno omeniti požrtvovalno delo članov koordinacijskega odbora, ki so zbrali vso gradivo za opis poti in postojanke, ki je že vključena v zasavsko planinsko pot. Člani koordinacijskega odbora so imeli v preteklem letu tri posvete in to na Bohorju, na Gorah nad Hrastnikom in na Jančah.

Ceprav so skupinski izleti zaradi objektivnih razlogov odpadli, so številni člani prehodili zasavsko transverzalo pot in osvojili častni znak.

Ob zaključku občnega zbora je predstavnik PZS izročil častni srebrni znak PZS za izredno požrtvovalno delo v planinski dejavnosti tov. Marijanu Oblaku in tov. Feriju Tičarju.

PD KUM TRBOVLJE. Predsednik PD Kum Trbovlje je na občnem zboru seznanil številne zbrane poslušalce o uspehih kot tudi neuspehih društvene dejavnosti. Skromna finančna sredstva, ki jih je imelo društvo na razpolago, so podprli s krepkim udarniškim delom. Uredili so vse vodovodne instalacije v postojanki Dom na Kumu, v kleti so namestili avtomatsko črpalko, izvedli so udarniško trofazno električno instalacijo. V Domu so opremili pralnico, društveno sobo in očistili okolico Doma.

Da je delo v redu potekalo, je predvsem zasluga požrtvovalnega gospodarja tov. Goriška in prizadevnosti nekaterih članov kot tov. Zupana, Forteja in Mulhe. Precej težko zbranih finančnih sredstev so vložili v dopolnitev inventarja ter nabavili za dom televizijski sprejemnik, radijski sprejemnik in večje število drobnega inventarja. Da je Dom zelo priljubljen, dokazuje tudi obisk, ki znaša po vpisni knjigi 7328 planincev, od tega tudi nekaj inozemcev.

Svoje društvene prostore so si člani uredili na sami postojanki. Tako so bili vsi člani najboljše informirani o stanju na postojanki. Zaradi dela s postojanko je pa nekoliko zastalo delo z mladino.

Kakor vsako leto je bil tudi v minulem letu delaven markacijski odsek, ki je v celoti pregledal svoj sektor in obnovil nekaj poti.

V društvu deluje 543 članov, torej za 102 člana več kot v preteklem letu. Od teh je 364 starejših članov, 54 mladincev in 125 pionirjev. Veliko število mladine, vključene v planinstvo, terja od društva, da organizira in poživi delo mladinskega odnosno pionirskega odseka.

PD ŠKOFJA LOKA. Delo propagandnega odseka pri PD Škofja Loka je bilo zelo pestro in živahno. Organizirali so pet mladinskih predavanj, ki pa so bila bolj slabo obiskana. Boljša udeležba članov pa je bila na skupinskih izletih, ki jih je bilo devet. Udeleženci izletov so se seznanjali s kraji od Idrije preko Nanosa do Razdrtega, za lepotami Tamarja, Pristave, Porezna, Ratitovca in Triglavskega pogorja, Vršiča, Jalovca in izvira Soče. Nekaj članov pa je krenilo tudi na zasavsko planinsko pot Kumrovec—Kum.

Izmed članic je prva prejela transverzalni znak tov. Marinka Mrak, od članov pa tovariš Franc Kalan. Zasavsko planinsko pot sta prva prehodila tovariša Lojze in Vinko Hafner.

V proslavo 20-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in 40-letnice organiziranega alpinizma so odkrili spominsko ploščo padlim borcem v Domu na Lubniku.

Število članstva se je napram preteklem letu povečalo za 34%, tako da ima društvo sedaj 1038 članov. Od tega je 662 članov, 224 mladincev in 152 pionirjev.

Gospodarski odsek je imel precej težav pri oskrbovanju Doma. Najprej so bile težave s oskrbnikom, potem pa so še ostali brez prevoznega sredstva. Okoli Doma so popravili ograjo ter nabavili električni gramofon. Z dotacijo okrajnega ljudskega odbora so izvršili del izkopa za gradnjo ceste, ki bo peljala od Blegoške ceste do Doma na Lubniku.

Tov. Valentin Oman se je poslovil kot dolgoletni predsednik društva. Za predano delo v planinstvu je bil odlikovan s srebrnim častnim znakom PZS. Enako odlikovanje je prejel tudi dolgoletni tajnik društva tov. Martin Savnik.

PD SREDNJA VAS V BOHINJU. PD Srednja vas v Bohinju upravlja tri postojanke in to Kočo pod Bogatinom, Vodnikov dom in Kočo na Uskovnici. Velik naval planincev in smučarjev je bil v zimski sezoni zlasti na Uskovnici. V narčtu imajo izdelavo novih sob nad jedilnico. V lanskem letu so napeljali vodo v kočo in pri tem opravili številne udarniške ure.

Na Velem polju so pri Vodnikovem domu zafugirali zunanje obodne stene. S tem je dobil dom tudi na zunaj lepo podobo. Še vedno pa imajo težave z vodovodno instalacijo.

Manjša investicijska popravila so bila izvršena tudi pri Koči pod Bogatinom. V kočo je bil napeljan trofazni tok, ki omogoča štednjo s drvni. Nabavljeno je bilo tudi nekaj inventarja, ker je obsto-

ječi že popolnoma dotrajal, zlasti pa sobna oprema.

Delovanje markacijskega odseka je v lanskem letu popolnoma zamrlo. Predavanje za diapozitive o I. jugoslovanski ekspediciji na Trisul v Himalaji je bilo dobro obiskano.

Uspešno je delovala postaja GRS, katere načelnik tov. Martin Ceklin je bil za svoje nesebično in požrtvovalno delo odlikovan s srebrnim častnim znakom.

PD BOHOR SENOVO. Članstvo je naraslo za 8,3% in šteje 391 članov. Znižalo se je število mladine, povečalo pa število starejših članov.

Člani društva niso bili preveč zainteresirani za skupinske izlete. Uspeli so trije, in sicer na Bohor, Janče in Čemšeniško planino. Po raznih podatkih pa je razvidno, da so sindikalne skupine podjetij organizirale izlete na Pohorje, Krvavec in na Jezersko. Manjše skupinice in posamezniki pa so obiskali zasavske hribe, Kamniške in Julijske Alpe, Zagrebačko goro in Gorjance.

V času od 27. 8. do 3. 9. 61 so organizirali tradicionalni planinski teden, čigar namen je na eni strani popularizirati planinstvo, na drugi strani pa omogočiti sodelovanje ostalih društev tega kraja s planinskim društvom.

Delo gospodarskega odseka je bilo prepleteno z reševanjem vrste težav. Največ težav so imeli z oskrbnikom postojanke, precej preglavic pa jim je tudi povzročala Gozdna uprava Planina. S pomočjo zavednih planincev so uredili ograjo okoli vrta, popravili dimnike, uredili elektronapeljavo in prepleskali vse lesene dele zgornje polovice stavbe. Nabavili so tudi nekaj sobne opreme in najbolj nujno potrebne inventarja. Od oktobra lani so uvedli dežurno službo na postojanki.

Na koncu naj omenimo, da sta v vrstah članov PD Senovo tudi odlikovanca s srebrnim planinskim znakom tov. Anton Javorič in tov. Stojan Šibila.

PD RIMSKE TOPLICE. Ob začetku občnega zbora so pionirji in mladinci osnovne šole pod vodstvom prof. Simončiča izvedli kratek kulturni program s planinskimi pesmimi in recitacijami.

Na občnem zboru je bilo veliko število mladine. Od celokupnega članstva 209 odpade na starejše člane 112, 26 je mladincev in 71 pionirjev. V okviru aktivna LMS na osnovni šoli so mladinci sami priredili izlet na Kal in Mrzlico. Imeli so tudi predavanje o lepotah Julijskih Alp.

Društvo upravlja zavetišče na Kopitniku. Že izdelani načrti za obnovo te postojanke ne ustrezajo in bo treba izdelati nove. Promet postojanke se je precej dvignil in prav tako se je povečalo število obiskovalcev, ki je naraslo na 1659 oseb. Z razpoložljivimi finančnimi sredstvi in prostovoljnimi delom je članom društva uspelo elektrificirati postojanko, nabavili so tudi električni gramofon, očistili okolico zavetišča, nabavljeno je bilo nekaj inventarja in izvršena manjša investicijska popravila. Društvo ima težave s prevozom na postojanko in to zaradi izredno slabe ceste. Težave so tudi pri preskrbovanju postojanke s pitno vodo.

Delo markacista je potekalo pri obnovi markacij Kopitnik—Zidani most. Popravljen je pa so bile markacije od Rimskih Toplic čez Kozje na Lisco, potem pa od Nove pošte čez Lurd do zavetišča in pot do doma Antona Aškerca.

PD BLED. To planinsko društvo ima zelo delaven mladinski odsek, ki šteje 400 pionirjev in 60 mladincev. Sodelovali so v tekmovanju Gore in mladina (zasedli so 15. mesto) in se udeležili izletov, združenih s smučanjem na Rudnem polju. Kondicijo za smuk so zbirali v Kranjski dolini tako uspešno, da so v ocenjevalni vožnji pod Storžičem dosegli dve prvi mesti. Sodelovali so tudi v vseh političnih manifestacijah, taborili so v Zaki, se udeležili pohoda na Lipniško planino na Jelovici ter v tekmovanju osvojili pokal. Delo odseka je bilo zares uspešno, kar je nedvomno zasluga tov. Marije Stare.

Najodgovornejše delo je imel gospodarski odsek. Po mnenju nadzornega odbora ni posebno dobro deloval, saj je proti koncu leta moral vse probleme reševati sam upravni odbor. Največ opravil je dala gospodarskemu odseku postojanka Murka v izgradnji. Urejena je bila okolica postojanke ter nabavljena oprema za notranje prostore. Težave so imeli tudi s personalom postojanke.

Postojanka na Straži je bila temeljito prenovljena. Napeljana je elektrika. Gospodarja obeh zgoraj navedenih postojank sta bila delavna, medtem ko je gospodar Lipance popolnoma odpovedal. To delo je opravljal zelo vestno ekonom Milatovič. V Lipanci je imelo društvo tudi težave z oskrbnikom. Z bližnjimi posestniki so že v dogovoru za ureditev ležišč v njihovih kočah.

Ker je Kočo na Mrzlici prevzel lastnik, je moralo društvo opustiti to postojanko, ki je prav lani dosegla uspeh in postala rentabilna.

Markacijski odsek je opravil precej dela. Izkazalo pa se je, da delo sloni le na enem samem človeku, ki bo moral dobiti pomoč.

Pod okriljem Delavske univerze so imeli dve planinski predavanji z diapozitivni.

Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev niso priredili nobenega skupinskega izleta.

Za zasluge v planinskem delovanju so bili odlikovani s srebnim častnim znakom PZS tovariši Tone Svetina, Matko Ulčar st., Miloš Rutar, Janez Lušina, Srečko Tušar in Lojze Bele, medtem ko sta prejela tov. Janez Lušin in Lojze Bele še zlati, tov. Miloš Rutar in Srečko Tušar pa srebrni častni znak PSJ.

PD SOLČAVA. Na lanskem občnem zboru so si člani društva prevzeli nalogo, da zgradijo v Logarski dolini leseno postojanko. Do te gradnje pa ni prišlo zaradi objektivnih težav, predvsem zaradi pomanjkanja finančnih sredstev.

Mnogo več pozornosti so posvetili oskrbovanju Zavetišča pod Ojstrico. Rezultati tega prizadevanja so bili vidni, saj je bila postojanka dobro obiskana in tudi rentabilna, čeprav je bilo v prejšnjih letih ravno nasprotno. Za uspeh postojanke ima nedvomno zasluge tudi požrtvovalna oskrbnica. Oskrba postojanke s hrano in pijačo je bila izvršena s prostovoljnimi delom nekaterih članov društva.

Z opustitvijo Koče v Logarskem kotu so inventar deloma prodali, deloma pa so ga prenesli v Zavetišče pod Ojstrico.

Društvo oskrbuje tudi Kočo pod Olševu, ki pa je last privatnika. Tudi v tej postojanki je bilo poslovanje zadovoljivo, vendar je bil manjši obisk v glavnem zaradi obmejnega pasu.

V društvenem sestavu deluje 23 mladincev in pionirjev in 56 starejših članov. Pri organiziranju prostovoljnega dela se je izkazalo, da je mladina pripravljena sodelovati v vseh panogah, predvsem pa v plezanju in smučanju. Zelo prizadevna sta bila tov. Prepotnik in Golob, ki sta preplezala Herletovo smer Ojstrice. Zastopnik PD Luče je predlagal, da bi se mladinci Luč in Solčave med seboj povezali.

I. L.

SESTANEK NAČELNIKOV AO se je vršil 19. in 20. maja na Celjski koči. Udeležili so se ga predsednik PZS tov. Fedor Košir, predsednik himalajskega komiteja tov. Milan Kristan in urednik PV tov. Tine Orel, poleg večine načelnikov AO in članov komisije za alpinizem.

Iz poročila predsednika komisije za alpinizem tov. Janka Mirnika o delu komisije je bilo razvidno, da so delo komisije hromili osebni spori med posameznimi člani komisije. Kljub temu pa je komisija uspešno rešila številne probleme svojega dela. Izredno slaba točka pri delu komisije je bila povezava z AO.

Predsednik himalajskega odbora tov. Milan Kristan je poročal o možnostih bodočih himalajskih odprav in o bodoči pripravi in dolžnostih himalajskih kandidatov.

Navedimo nekaj sklepov:

Zbor načelnikov priporoča alpinističnim odsekom in komisiji za alpinizem, da sodeluje s himalajskim odborom pri izbiri kandidatov.

Na razpis himalajskega odbora, ki se pošlje vsem planinskim društvom, se prijavijo kandidati posamezno in priložijo utemeljeno alpinistično karakteristiko, alpinistični odsek pa poda mnenje o kandidatu.

Izvede naj se predlog zadnjega sestanka načelnikov in Ljubljani, da se vključita v himalajski odbor alpinista Tone Škarja in Marjan Keršič.

Zaradi posredovanja izkušenj naj ekspedicijski komite pri APD predlaga v himalajski odbor svojega zastopnika.

Komisija za alpinizem naj izdela kriterije za izbiro kandidatov za himalajsko odpravo in za dokončno izbiro članov odprave.

V zvezi z urjenjem kandidatov priporočamo upravnemu odboru PZS, da takoj naveže stike z ustreznimi organizacijami v ZSSR, da s tem omogoči odpravo v Kavkaz že leta 1962. V primeru, da to ne bi bilo izvedljivo leta 1962, naj omogoči odhod kandidatov v Centralne Alpe.

Priporočamo upravnemu odboru PZS, da uvede stalni prispevek za himalajski sklad pri članarini.

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije naj priporoči planinskim društvom, da finančno in moralno močneje podpro alpinistično dejavnost.

Komisiji za alpinizem in alpinističnim odsekom priporočamo tesnejše sodelovanje z mladinskimi odseki. Alpinistični

odseki naj rekrutirajo pripravnike alpinističnih odsekov iz vrst MO.

Starostna meja za pripravnike alpinističnih odsekov je 14 let. Pogoji za sprejem pripravnika alpinističnega odseka je aktivnost v gorah. Alpinistični odseki naj s svojimi pravilniki točno uredijo pogoje za sprejem pripravnika AO (n. pr. planinske ture, plezalna šola, plezalni vzponi...).

Komisija za alpinizem naj uvede posebno kartoteko pripravnikov in jim žigosa planinske izkaznice za popust pri prenočninah.

Pogoj za sprejem v članstvo alpinističnega odseka je starost 18 let.

Zbor načelnikov priporoča, da so vsi aktivni člani in pripravniki zavarovani pri DOZ. Člani in pripravniki, ki so zaposleni, plačajo zavarovalnino v celoti sami, ostalim pa polovico komisija za alpinizem, polovico pa, se priporoča, naj plačajo PD.

Zavarovanje naj se izvede preko komisije za alpinizem, ki odseke o tem pravočasno obvesti.

Komisiji za alpinizem priporočamo, naj izvede začetniški alpinistični tečaj, sredstva naj prispeva PSJ oziroma JLA.

Komisiji za alpinizem priporočamo, naj podpre odprave v inozemstvo v letošnjem letu kljub omejitvam proračuna.

Pomoč naj dodeli na osebo z upoštevanjem alpinistične aktivnosti. O odpravah naj odseki poročajo najkasneje mesec dni po vrnitvi. Poročilo naj obsega slikovni material in natančen tehnični opis.

Odsekom, ki niso poslali poročil o izvedenih odpravah v letu 1961, naj komisija za alpinizem ne dodeli podpore.

Sestanek načelnikov sodi, da je oblika visokogorskega smučanja, kot je bila izvedena spomladi 1962, primernejša od smučarskih ocenjevalnih voženj.

Za delo na tem področju (ki naj se ne omeji le na eno turo), naj se osnuje podkomisija, ki naj uredi tudi vprašanje smučarske opreme in vodnikov za visokogorsko smučanje.

V smislu sklepov VI. skupščine PZS predlagamo UO PZS, da zagotovi potrebna finančna sredstva za izdajo, oziroma vsaj za pripravo alpinističnega vodiča. Ta naj bo urejen v več zvezkih po posameznih gorskih skupinah. Skupino Tammarja obdelata tov. Juvan in Savenc, skupino Kamniških z juga pa tov. Tone Škarja s tovariši.

Delo pri pripravi vodiča naj koordinira tov. Bučer, ki naj poišče tudi sodelavce za ostale gorske predele.

Komisija za alpinizem naj alpinističnim odsekom sporoča seznam dosegljive opreme, odseki pa ji sporočajo svoje potrebe.

Zbor načelnikov odobrava sedanje delo na problemu plezalnih vrvi »Otočanka« in priporoča, naj se preizkusi nadaljujejo.

V času, dokler izdelava vrvi ne ustreza, naj komisija za alpinizem nabavlja vrvi v inozemstvu.

Tov. Krušič naj organizira podkomisijo za vodništvo, ki naj izbere osnutek značke in vodniške knjižice, uredi program izpitov za nove kandidate in jih razpiše v jeseni 1962.

Seznam dosedanjih vodnikov naj se objavi v 7. številki Planinskega Vestnika.

Komisija za alpinizem naj izdelava predlog pravilnika za alpinistične začetniške zimske in letne tečaje ter plezalne šole.

Zbor načelnikov poveri tov. Antetu Mahkoti sestavo zimske plezalne tehnike in dopolnitev letne, tov. Stanetu Jurci pa sestavek o varovanju.

Upravni odbor PZS in komisija za alpinizem naj uredita s komisijo za GRS in posameznimi postajami GRS vprašanje denarne pomoči alpinističnim odsekom za vzgojo kadrov.

Zbor načelnikov priporoča alpinistom, naj več pišejo o svojem delovanju v Planinski Vestnik.

Zbor načelnikov zahteva, da alpinisti vse prvenstvene smeri objavijo v Planinskem Vestniku.

V Planinskem Vestniku naj se objavi po vsaki plezalni sezoni pregled udeleževanja alpinistov.

Po razpravi o delu komisije za alpinizem je zbor načelnikov sprejel naslednjo organizacijsko obliko:

Komisija za alpinizem je organ sestanka načelnikov. Sestavlja jo sekretariat 5 članov iz Ljubljane, ki ureja administrativne posle in nujne posle. Člani so zadolženi za posamezne resorje.

Komisija za alpinizem je delovno telo, ki izpolnjuje sklepe zbora načelnikov in se sestaja po potrebi. Posamezni člani komisije za alpinizem, zadolženi za določene resorje, lahko po potrebi sestavijo podkomisije.

V primeru, da se sestanka upravnega odbora PZS ne more udeležiti načelnik komisije za alpinizem, je navzoč tajnik kot opazovalec.

Zbor načelnikov se sklicuje dvakrat letno, pred in po sezoni, oziroma v izrednih primerih.

Na zboru načelnikov so bili izvoljeni:

V sekretariat:

1. načelnik Janko Mirnik
2. tajnik Franci Savenc
3. član Lojze Šteblaj
4. član Ljubo Juvan
5. član Tone Jeglič

V komisijo za alpinizem:

1. načelnik Janko Mirnik
2. Marjan Keršič, tečaji in tabori
3. Tone Škarja, odprave
4. Lojze Šteblaj, oprema in prototipi
5. Tone Jeglič, visokogorsko smučanje
6. Ljubo Juvan, propaganda, kronika in prvenstveni vzponi
7. Janez Krušič, vodništvo
8. tajnik Franci Savenc

Te sklepe in še druge je zbrala komisija za sklepe: Janez Krušič, Marica Kostanjšek, Lojze Šteblaj in Franci Savenc, potrdil pa jih je zbor načelnikov.

AO TRŽIČ je našel idealno obliko za naraščaj iz vrst mladinskega odseka. Mladinski odsek vodijo trije člani AO. Delo z mladino so porazdelili v tri skupine glede na starost. Najmlajšim prirejajo predavanja o lepoti gora, mladino srednje starosti vodijo po markiranih poteh. Starejše pa jemljejo s seboj v stene na lažje ture in jih tako pripravljajo za sprejem v AO. Delo odseka pa ni omejeno zgolj na delo z mladino, ampak veliko pomagajo tudi PD s prostovoljnimi delom. Navezali so stike z alpinisti iz Koroške in jih tudi večkrat obiskali. Skupaj so opravili plezalne vzpone v severni steni Košute, Nemškega vrha in Stola. Letošnjo zimo so organizirali dva tečaja pod Storžičem in na Zelenici. Izvedli so tudi smučarsko alpinistični pohod s planine Korošice na Veliki vrh in po grebenu Košute tja do Pečevnika.

DRAGO ZAGORC IN DODI PUŠNIK (oba AO Ravne) sta lani julija in avgusta plezala v severni steni Raduhe dve novi smeri, ocenjeni s V in V+.

NEMŠKO SMER v zapadni steni Ojstrice sta v januarju 1962 plezala Dušan Kukovec in Lojze Golob (oba AO Celje).

AO CELJE je zadnja leta doživljal hude udarce z nesrečami, ki so jih imeli člani AO. Vendar vse kaže, da bo kmalu prebrodil težave s kadrom. Za prvomajske praznike so organizirali trodnevni začetniški tečaj na Korošici. Za letošnjo plezalno sezono se skrbno pripravljajo in imajo v ta namen vsak teden plezalno šolo na Grmadi.

PEŠČENI RAZ v Turski gori so 8. IV. 1962 plezali Dušan Kukovec, Lojze Golob, Drago Zagorc in Dodi Pušnik.

GREBEN GRINTOVEC—Dolgi hrbet—Skuta je februarja plezal Drago Zagorc.

LETOŠNJA ZIMA je bila precej muhasta. Temperaturne razlike so bile tolikšne, da je tudi v višjih legah večkrat deževalo. Snega je bilo malo, zato pa toliko več ledu. V aprilu se je zima nepričakovano podaljšala. Zavoljo teh neugodnih snežnih razmer so naši plezalci izvršili poleg vzponov na vrhove le nekaj lažjih klasičnih vzponov (sev. zahodni greben Jalovca, Uroševa grapa, greben Site—Mojstrovke, greben Rinka—Skuta, grapa na jugovzhodni greben Brane) ki prednjačijo po lepoti pred težavami.

ZA VISOKOGORSKO SMUČANJE se zavzema komisija za alpinizem. V ta namen je letos pomladi organizirala visokogorski smučarski pohod v Julijcih in opustila že tradicionalno alpinistično vožnjo. Pohod s smučmi po zasneženih gorah je brez dvoma najlepša veja zimskega alpinizma in bližja vsakemu alpinistu kot pa vsakoletna možična dirka za prvo mesto na alpinistični vožnji. Komisija za alpinizem namerava ta pohod organizirati vsako leto in bo v ta namen ustanovila posebno podkomisijo za visokogorsko smučanje. Letošnji pohod je komisija nameravala izvršiti v dveh smereh. Za izkušene smučarje iz doline Sedmerih jezer na Hribarice in skozi Velsko dolino v Krmo, za začetnike pa čez Fužinarske

planine v Bohinj. Ker je bil pohod zavoljo slabih vremenskih razmer v aprilu preložen na prvo nedeljo v maju, se ga je namesto prijavljenih 120 udeležilo le 42. Vsi so se pod skrbnim vodstvom Cirila Pračka, Franceta Zupana, Petra Ferjana in Toneta Jegliča odločili za daljšo traso. Vremenske in snežne razmere so bile ugodne in vsi so opravili turo brez večjih nezd. Udeleženci so bili z organizacijo zelo zadovoljni.

NA SESTANKU NAČELNIKOV AO na Slemenu izvoljeno komisijo za alpinizem sta na kraju lanskega leta zapustila Andrej Aplenc in Marjan Keršič-Belač. Najprej je odstopil tov. Aplenc zaradi spora z nekaterimi funkcionarji PZS. Na njegovo mesto je iz AAO prišel France Savenc in prevzel mesto tajnika. Kmalu za tem je zavoljo spora med himalajci odstopil še Marjan Keršič-Belač. Res škoda, da je tudi pri nas prišlo do stvari, ki so pri nekaterih tujih odpravah zasenčile uspeh. Vsi ti dogodki in pa govornice, da se pripravljiva nova himalajska odprava, s tem pa izbira udeležencev, so povzročili hudo krin in nezaupanje nekaterih AO v delo komisije za alpinizem. PZS želi tudi v bodoče organizirati odprave v tuja gorstva, vendar ji trenutno gospodarski položaj to onemogoča. Če pa bo prišlo do nove odprave, želi večina alpinistov res skrbno izbrano moštvo, ki bi imelo ustrezne moralne in tehnične kvalitete. Komisija za alpinizem je zato sklicala sestanek načelnikov AO 20. maja na Celjski koči. Lj

Novice iz mladinskih odsekov

V skladu z republiškim planinskim programom za praznovanje LETA TELESNE KULTURE MLADIH je Mladinska komisija priredila v dneh 24. in 25. marca pionirski turni smuk.

V soboto so se pozno v noč zbirali udeleženci na Mozirski koči na Golteh ter na Smrekovcu. Zastopani so bili sledeči mladinski odseki planinskih društev: Hrastnik, Železničar Ljubljana, Radovljica, Škofja Loka, Celje, Zagorje, PTT Ljubljana, Obrtnik Maribor, Solčava, Mengeš, Šoštanj in Akademsko planinsko društvo.

Na Smrekovcu pa so se zbrali še Mežičani in Žerjavčani.

V soboto in nedeljo 14. in 15. aprila je imel koordinacijski odbor mladinskih odsekov Mežiške in Dravske doline svoj

redni letni občni zbor v Poštarskem domu pod Uršljo goro. Poleg predstavnikov mladinskih odsekov, ki jih KO združuje, so bili občnemu zboru kot gostje navzoči predstavniki MO PD Ruše, MO PD Obrtnik Maribor ter MO PD Celje.

Po poročilu predsednika so udeleženci govorili predvsem o vlogi in namenu takega organa, kot je KO, ter kritično ocenili njegovo dosedanje in bodoče delo.

Za svoje prizadevanje in uspešno delovanje je KO zainteresiral tudi pristojne občinske in krajevne organe, tako da je sodelovanje med njimi lahko za zgled marsikateremu KO ali MO.

Načrt za delo v bodočem letu je zelo širok. Med drugim nameravajo pripraviti v počastitev leta telesne kulture mladim posebno pionirsko transverzalo. Ena

od bistvenih nalog, ki so si jo udeleženci občnega zbora pripravili, je tudi boljša vzgoja vodniškega kadra ter iskanje novih oblik dela.

Na koncu so izvolili nov operativni odbor. Tudi v tem letu ga bo vodil dosedanji predsednik tov. Pavel Stropnik. Novemu odboru želimo uspešno planinsko leto.

VI. POSVET NAČELNIKOV je bil 17. in 18. februarja 1962. 73 udeležencev je predstavljalo 35 MO PD iz vse Slovenije. V imenu glavnega odbora PZS je posvet pozdravil tov. Milan Kristan.

Po prebranih poročilih se je razvila zelo živahna debata. Ponovno je bil poudarjen problem vodnikov ter pomanjkanje kadra nasploh.

Tekmovanje »Gore in mladina« je kljub dobremu namenu v krizi, je bilo mnenje udeležencev o tej naši veliki manifestaciji. MK naj bi do bodočega posveta pripravila nove predloge predvsem glede ocenjevanja.

Od novih oblik dela v planinskih organizacijah bi omenili tudi problem zaščite prirode oziroma ustanovitvev GS tudi pri planincih.

Med pomembnimi sklepi je bilo tudi sprejetje programa za Leto telesne kulture mladih.

Svoje plodno delo je posvet zaključil s predlogi za dopolnilo pravilnika o mladinskih odsekih ter pravilnika o mladinskih vodnikih.

V novo komisijo so bili soglasno izvoljeni: Tomaž Banovec, Lizika Gorišek, Lojze Hafner, Zorko Jugovič, Dominik Koci, Jože Melanšek, Slavko Novak, Vinko Omerzelj, Vinko Piber, Zofka Petek, Peter Soklič, Miroslav Spasič, Danilo Škerbinek, Pavel Vertovec ter Rudi Zupan.

Na koncu je posvet sprejel sklep o podelitvi vodniških znakov med drugim načelnikom MO oziroma prizadevnim mladincem, ki so ga s svojim delom brez dvoma zaslužili: Tomaž Banovec, Franc Črepinko, Lojze Hafner, prof. Danijel Hriberšek, Kancijan Hvastija, Mira Ivanjšek, Dragica Klanjšek, Stane Koblar, Karel Kordež, Milan Kristan, prof. Pavel Kunaver, Mihaela Kušar, Iva Lah, Miro Močilnik, Slavko Novak, Vinko Omerzelj, Zofka Petek, dr. Frančišek Peternel, Simon Petrovič, Jože Pezdič, Ivan Rozman, Ivan Smerdu, Miroslav Spasič, Marija Stare, Marjan Stravnik, Pavel Širmenc, Janez Šmelcer, Božo Straus, prof. Ivan Šumljak, Rajko Vavpotič, Lojze Verč, Pavel Vertovec, prof. Ivan Vodopivec, Srečko Zorn, Jože Železnik.

Tomaž Banovec

iz planinske literature

PLANINSKI KOLEDAR 1962, izdal literarni odsek PD Ljubljana-matica. Upravni odbor matičnega ljubljanskega društva je s to knjižico oživel tradicijo planinskih koledarjev in z njo naznanil jubilejni koledar, s katerim bo PD Ljubljana-Matica proslavilo 70-letnico svojega obstoja. Knjižica je skromno opremljena, pozna se ji, kako težko je priti do sredstev za take publikacije. Vsebina je informativna, praktično urejena. V Koledarju najdete statut PZS, zgodovino slovenskega planinstva v obliki jedrnate kronike, podatke o izbranih kočah in zavetiščih, podatke o himalajskih osemtisočakah, o naših prirodnih parkih in rezervatih, o najvišjih vrhovih Jugoslavije, o najvišjih vrhovih zemljin, o vremenu, o obleki in opremljenosti planinca, dalje nekaj najpomembnejših telefonskih števil in naslove nekaterih naših plezalcev-vodnikov. Knjižico poživlja nekaj slik in citatov iz Kugyja, Meyerja in I. C. Oblaka.

T. O.

PLANINSKI RAZGLEDI, letni zbornik mladinskega odseka PD Ruše 1962. Planinsko društvo ob Dravi ima zelo delaven mladinski odsek. Prav je, da v svoje delo vključuje tudi kulturno tvornost, v kateri je velik del alpinističnega prizadevanja in velik delež humanistične vrednosti tega športa. Marljivi uredniški odbor je zbral kar lepo število mladih sotrudnikov, ki so zapisali svoja doživetja v hribih in gorah. Velik del zbornika je posvečen bosanskim goram, drugi obravnavajo rodno Pohorje, Peco, Logarsko dolino, Grintovce, Triglav, Krn, Prokletije, zasavsko planinsko pot in še kaj.

Zbornik je lepo urejen in nedvomno opravlja pomembno vzgojno nalogo med mladimi Rušani. Dva članka bomo objavili v našem listu.

T. O.

KROZ PLANINE, 1961/62, št. 20, 21. Revija je glasilo Planinsko-smučarskega saveza Srbije, glavni in odgovorni ured-

nik je Branislav Cerović, med člani redakcije so znani srbski planinci. Izhaja štirikrat na leto. Prva številka 1962 za tromesečje januar-marec je izšla v boljši opremi, za naše razmere kar luksuzni, tako da se je srbsko planinsko glasilo postavilo v tem pogledu na čelo naših planinskih periodik. Hvalevredno je, da se je pri tem spremenila samo tiskarna, naročnina pa je ostala pri starem. V zadnji številki 1961 je znani planinski organizator Koča Jončić posvetil uvodni članek 60-letnici srbske planinske organizacije in 20-letnici NOB, med ostalimi prispevki naj omenimo Kovačičev opis Ötztalskih Alp in Abimunov izlet na Taltaltalpetl, v prvi številki 1962 pa Staničevo Slovo od Tirolske in Nemčevičev članek »Zapomnil se te bom, Grintovec«. Novičarski del ima običajne rubrike društvenih glasil in kaže živo rast srbskega planinstva.

T. O.

STAZE, 1—4, 1962 izdaja Planinarsko društvo Energoinvest, Sarajevo. Revija je ena izmed redkih, saj je le malo društev, ki lahko tvegajo svoje lastno glasilo. Staze izhajajo šestkrat na leto in prinašajo članke od planinstva do ribolova, nekako tako kakor smo to že desetletja navajeni v glasilih »Prijatelj narave« v zahodni Evropi. S to razliko, da so »Staze« po obliki moderne, metirane s smislom za novosti v razporejanju tiskovnega prostora tako pri črki kakor sliki, po vsebini pa povezuje planinstvo s turizmom, s tem pa vse tisto, kar človeka žene k bivanju v naravi. Široka tematika in prijetna, okusna zunanost sta morda res poroka, da se bodo »Staze« obdržale dalj kakor »slični listi«, ki so se prej pojavljali v Bosni in Hercegovini — uvodnik tako pravi. Med sodelavci srečamo znane bosanske planinske aktiviste, urednik je ing. A. Manoilov.

T. O.

TURISTIKA HOROLEZECTVI 1961, 3—12. Češko alpinistično glasilo sicer ni zgolj alpinistično, vendar so članki z alpinistično tematiko najbolj mikavni in najbolj tehtni. Glasilo je jeseni l. 1961 samozavestno ugotovilo, da je bila alpinistična vzgoja po vojni pravilna in da je posledica te vzgoje zares prepričevalen češki uspeh v štirih velikih stenah: v vzhodni steni Velikega Capucina, v severni steni Eigerja, severni steni Matterhorna in severni steni Velike Cine. Znani dr. Arnošt Černik ugotavlja, da so šli Čehi v te reprezentančne smeri, v katerih se preizkušajo najboljše naveze sveta, ne samo z dovršeno tehnično, ampak prav tako s popolno psihološko pripravljenostjo.

Istočasno so druge češke naveze dosegle enako pomembne uspehe na Kavkazu, seveda z manjšo publiciteto. Červinka, Jaškovsky, Šmid in Valter so preplezali severno steno Džan Tungau (3991 m), dve tretjini v ledu, gornjo tretjino po zasneženih plateg. Še težja je smer istih plezavcev v severni steni Ullu Kary (4302 m). Glasilo se s takimi novicami uveljavlja temeljiteje kakor z obliko in opremo, ki še vedno ni prav nič ambiciozna.

T. O.

KRASY SLOVENSKA, št. 4—12, 1961, 1—3, 1962, letnik 38/39. Slovaško turistično planinsko glasilo spada po bogastvu opreme in po tehnični izvedbi med najboljša, kar jih prejemo v zameno. V zadnjem letu je revija še pridobila. Ovittek prinaša dve celostranski barvni sliki, vsaka številka pa še posebno neuvezano barvno prilogo, vse na prvovrstnem papirju. Vsebinsko je revija širokogrudno glasilo najrazličnejših športov, ki vodijo človeka v naravo: popotništva, brodarstva, jadralstva, ribištva, jamarstva, planinstva, alpinizma itd. Uredniški odbor se je v l. 1961 razširil, glavni urednik je dr. Tibor Sasik. Alpinističnih člankov je malo, več pa potopisov o zložnejših poteh. Iz revije diha izredna, plemenita skrb slovaških turističnih činiteljev za ohranitev naravnih lepote, za varstvo narave in za obzirno vgraditev vseh umetnih objektov in to od najmanjšega kažipota do velikih hotelov. Iz revije tudi izvememo, da Slovaki nočejo zaostati v alpinističnem filmu, področju, na katerega pri nas zadnja leta premalo ali nič ne mislimo. Naše alpiniste bo verjetno zanimal opis direktissime v Veliki Cini in opis vzpona preko severne stene Eigerja. Opis je prispeval ing. Zdenko Zibrin in ga opremil z dobrimi posnetki, ki pa niso našli dobrega klišerja. V opisu se močno čuti zanosna zavest, da so Čehi premagali steno, »akej niet páru v Európe«. Tudi iz opisa vzpona v Cini se kaže, da vodilna češka naveza stopa za vzori ekstremizma in noče zaostati niti za korak.

T. O.

BILTEN PLANINARSKO SMUČARSKOGA SAVEZA SRBIJE, Beograd, 1961. Bilten prinaša službena obvestila, obvestila o tečajih in vzponih, novice iz društev in zapiske o transverzalah, ki jih je v naši državi vedno več.

TO VUNO, 1961, glasilo CAH (Club Alpin Héliénique) je v preteklem letu spadal med najsolidnejše opremljena planinska glasila, prinašal pa vsake dva me-

seca po dva tri opise grških vzponov, nekaj njihovih manj pomembnih ekskurzov preko meja, saj pa v vsaki številki planinske informacije z vsega sveta, smučarsko kroniko in kroniko sekcij, ki jih ima CAH v Atenah, Solunu, Larissi, Drami, Kavali, Pírgosu, Herakleju, Florini, Joanini, Halkidi, Katerini, Sparti, Kerkiri, Mitileni, Tripolisu, Lemiji in še v nekaj krajih, skupaj 25 sekcij. V vodstvu organizacije je nekaj novih osebnosti, med vidnejšimi, ki že več let nastopajo v CAH, omenimo Defnerja, urednik je že več let Nasos Tsartsanos. Kakor vsa leta

po vojni je tudi še v zadnjem letniku polovica glasila odmerjena smučarstvu. V letu 1961 je bil velik dogodek za ves grški planinski sindesmos (zvezo) obisk sira Henryja Cecila Johna Hunta. Glasilo je posvetilo temu obisku veliko publiciteto. Značilno za letnik 1961 je tudi to, da je poudarjen vrhunski alpinizem, ki ga goji v Grčiji plezalska šola in to z modernimi metodami. »Artificiel« je za mlade grške alpiniste magična beseda, ki jo je glasilo ponazorilo tudi z lepim tehničnim posnetkom na ovitku.

T. O.

razgled po svetu

BLISK, STRELA, TRESKANJE v gorah pomenijo za planinca, alpinista posebne vrste nevarnosti. Znani dr. Campell iz Pontresine razlaga, da so te stvari manj nevarne, če smo opremljeni tako, kakor če imamo opravka z elektriko. Če je obleka premočena, gre strela po obleki v zemljo in ne prizadene notranjih organov. Strela takega premočenega planinca sicer elektrizira, omami, morda vrže v zrak. Po nekaj sekundah ali minutah se planinec zave in se muči z vprašanjem, kaj ga je spravilo v omedlevico. Skok v zrak ima svoj vzrok v kontrakciji miškulature, električno povzročeni. Tak krč lahko ostane za nekaj dni v mišicah, zadeti bo čutil vse ude težke nekaj dni. Niso vsi zadetki strele smrtni. Nekateri zapuste opekline, šok in atrofijo mišic, a vse to se da pozdraviti.

Važno je vedeti, da se je strela možno izogniti, ne samo s strelododromom in raznimi električnimi instalacijami. Strela išče vedno dober odvod v zemljo. To pomeni, da ne useka vedno v zvonik ali drevo ali skalni rogelj, če ti nimajo vlažnega podnožja, talne vode itd. Suha skala strele ne privlači. Strelododrom torej do vode, saj sicer pomeni za hišo nevarnost. Moker sneg je dober prevodnik, suh slabši. Zato ni napak, če se pred strela zatečeš na kložast sneg, na led. Če so plezalci navezani na mokri vrvi, je taka vrva nevarna za vse navezane. Cepin in drugi železni predmeti pritegujejo strela, posebno če so zvezani z zemljo. Strela je že našla začeto pot na zvezdici, našiti na oficirski kapi. Če treska, je bolje, da se gibljemo. V višinah nad 5000 m strela ni več nevarna, zrak je presuh. Strela rada useka v kamenine, ki vsebujejo železo, v sljudo, v radio-

aktivno glino, redkeje v apnenec, gruh in suho prst. Vedno išče globlji odvod v zemljo med dvema geološkima plastema. Zato je nevarneje na prelazih, sedlih, v škrbinah, duplinah, globokih, mokrih žlebovih in kaminih. Macesen s svojimi globokimi koreninami je za strela privlačnejši kot smreka in hoja, med listavci stoji na čelu hrast, nato topol in sadno drevje.

Prva pomoč na prvem mestu imenuje umetno dihanje, najbolje z usti na usta ali z usti na nos, pridejo pa v poštev tudi starejši sistemi bodisi metoda Holger — Nielson ali Sylvester-Campell. Če je pri roki priprava ambu, pulmotor ali železna pljuča jih je treba takoj uporabiti, če jih ni, takoj poslati ponje. Zdravnik ravna tako kakor pri poškodbah z električnim tokom. Treba je presoditi, katera injekcija je najprimernejša: lobelin, adrenalín, strofantin-glukoza, kalcij. Posebno se priporoča acetyl-holin in krvna plazma. Če je ponesrečenec v omedlevici, je treba injicirati ultracort H »Ciba«, soladakortin ali kak drug cortisonov preparat. Drugo je popoln mir in toplota. Transport se naj torej nekaj časa odloži. Prsni koš in glavo je treba obložiti z vsemi viri toplote, medtem ko se udje lahko ohlajajo, da ne jemljejo kisika glavi in notranjim organom. Če pride do električnih poškodb v večjih partijah miškulature, obstoji nevarnost, da se tvori ledvični strup myoglobin, ki povzroči takoj nepopravljivo škodo, če ga z alkoholičnimi substancami ne nevtraliziramo. Za to je najprimernejši Natrium bicarbonicum, 4—6 g v 200—500 ccm mlačne vode, skozi usta, z infuzijo ali s klistirom. Zato je treba kontrolirati urin in sploh funkcijo ledvic.

LEDENIK ELDRIDGE severno od Mt. Mc. Kinley ne zaznamuje upadanja, čeprav je jezik tudi potegnil za nekaj metrov nazaj. Kar je izgubil v nižinah, je pridobil v svojih višinah.

DR. HAJDUKIEWICZ je poljski zdravnik, ki je s svojim vzponom na Dhaulagiri stopil v himalaizem, uveljavlja pa se z uspehom tudi v Zahodnih Alpah. Poletje 1961 je preživel v Berner Oberlandu, se povzpel na Schreckhorn (za 100-letnico prvega vzpona na to goro) in na Grosshorn po smeri Diemberger-Eiselin z bivakom v slabem vremenu. Poljakom je l. 1961 napisal knjigo »Himal Cu-Cu-Ra«, zapiske o poskusih na Dhaulagiri l. 1958, ko je vodil ekspedicijo Stäuble in so prišli do 7550 m višine. Ekspedicija 1960 je gradila na dosežkih ene iz l. 1958.

FRIDTJOF NANSEN, norveški raziskovalec, katerega ime je pred 30 leti še odmevalo po vsem planetu, se je rodil pred 100 leti. Ker je bil poleg drugega eden prvih smučarjev, in to izredno sposobnih, je prav, če se za 100-letnico rojstva spomnimo tega znamenitega Norvežana iz Frøena pri Oslu. Okoli l. 1875 je bil znan drsalec, l. 1888 je z dvema Norvežanoma in tremi Laponci s smučmi prečil Grönlandijo od vzhoda proti zahodu, od fjorda Umnik do Godthaaba. To smučarsko »progo« je prevalil v šestih tednih in pol, nato pa je eno leto ostal na Grönlandiji in raziskoval življenje Eskimov. Bil je kustos v prirodoslovnem muzeju v Bergenu in v Christianii. 1893—1895 je z ladjo »Fram« odrinil v arktično morje, prišel s pasjo vprego in s smučmi do 86° 14' ter se vrnil čez Franc Jožefovo zemljo v Hammerfest. Nato je nekaj let predaval zoologijo in oceanografijo. Bil je iniciator mednarodnega laboratorija za oceanografijo v Oslu. Napisal je nekaj knjig, bil norveški ambasador v Angliji, od l. 1910 do 1914 pa spet na celi vrsti ekspedicij na Spitzberge, v Sibirijo, na Azore, v severovzhodni Atlantik. Med vojno je bil mednarodni komisar za repatriacijo ujetnikov, dalje organizator mednarodne pomoči beguncem in je kot tak leta 1922 prejel Nobelovo nagrado za mir. Umrl je l. 1930.

ZERMATT 1961 je bil v znamenju novih gradenj, ki tu res rastejo kot gobe po dežju. L. 1961 so postavili 30 hotelov, za l. 1962 so jih dejali v načrt 40. Že zdaj se v tem centru planinsko-turistične industrije hoteli, gostilne, trgovine, bari gnetejo na kupu, vmes pa se stiskajo

ostanki starega Zermatta izpred pol stoletja. Kantonska oblast tu še ni določila, koliko morajo biti nove hiše vsaksebi in tako dobiva Zermatt zaradi strnjnosti naselja mestni značaj. Seveda, pravijo Valizani, ljudem ni kaj zameriti, če pa leto za letom pade več mane iz turističnih množic, predvsem smučarjev. Tu ni problema za kruh, hribovci ostajajo doma in oddajajo sobe.

Trenutno adaptirajo kolodvor s čakalnicami za 110 oseb. Iz vsake od petih čakalnic bodo smučarji, ki bodo šli na 3150 m visoki Gornergrat z železnico, vstopili direktno v svojo motorko, ki bo čakala pred vrati čakalnice. Trenutno je v obratu 12 motork s po 110 sedeži. V l. 1962 bodo zgradili še eno progo do Riffelberga, naslednje leto bodo drugi tir podaljšali do Gornergrata. V primeru če bi zmanjkalo toka, bodo pri roki elektromagnetski diesli. Kolodvor bo dobil tudi večja skladišča. Novi tir z visoko napetostjo bo omogočil, da se bo hkratu dvigalo 8 motork. Pravijo: Družba »Gornergrat« je dobro vedela, kako se bo promet povečal.

Pravijo tudi, da bodo zgradili še eno teleferiko, vzporedno tisti v Furiju z dvema kabinama po 100 sedežev. Pri roki sta še dva načrta tudi za žičnico Theodulhorn, od tu se bo verjetno podaljšala na Testa Grigia in povezala z Breuilom. Druga žičnica bo segla na Mali Matterhorn. Zermattske ljudje bi s tem radi turistom ustregli in jih čim dalj zadržali. Kaj tu zaslužijo smučarski učitelji! Po 100 do 150 frankov na dan, brez privatnih ur. To traja več mesecev.

Promet v Zermattu se vedno bolj gosti in je vedno bolj hiter, čeprav ni avtomobilov. Tudi bicikli in konji postanejo nadležni, če jih je preveč, posebno če so ulice ozke, kakor je to v Zermattu.

Ni še odločeno, kje bo stala in kakšna bo Matterhornska koča (Cabane du Cervin). Tudi vodniškega urada, kakršen je v Chamonixu, še ni.

Na koncu še majhno informacijo — iz Ljubljane do Gornergrata stane vozna karta 8000 din, in se plača v Ljubljani. Do Zermattskega leva torej niti ni daleč.

JUGOVZHODNA IN VZHODNA STRAN MONT BLANCA imata vrsto znanih imen: Inominata (varianata Pilier Sud du Freney), Pilier Central du Freney, Pilier Nord du Freney, Peute-reyski greben, La Poire, Voie Major, Sentinelle Rouge, La Brenva. O vseh smo že poročali, vse so združene v veliki pojem pomembnih tur v Zahodnih Alpah.

NUDO AYACACHI v Cordillera Vilcanota je bil cilj španske ekspedicije v Ande. Vodil jo je Mendes Torres, tehnični direktor je bil že večkrat omenjeni José Anglada, med člani pa je bil tudi Peruanec Mautino. Bazo so postavili v višini 6400 m in ledenik nedaleč od nje imenovali »Španski ledenik« (de los Espanoles), v verigi Nudo Ayacachi pa enako tudi vrh. Onstran tega so doslej neimenovanemu ledeniku dali ime po Pirenejih. Anglada, Pons in Guillamon so kot prvi stopili na vrhove Montserrat (5435 m) in Barcelona (5430 m), ostale naveze pa so si prvenstvene lavorike nabrale na 36 vrhovih nad 5000 m. V poimenovanju so bili Španci še bolj radikalni kot Italijani, saj so vse vrhove poimenovali s španskimi krajevnimi in osebnimi imeni, na primer: Guadarrama, Marian, Peñalara, Castilla, Marta, Rosa, Ana, España, Aragón, San Jeromino, Cataluña, Julia, Soledad, Lolita, in še Carmen. Dva vrhova nad 5000 m so pustili nekrščena, zakaj, ne povedo. Vrh Coylloriti je po njihovem visok 5402 m, pokojni Ghiglione je dobil 5800. Po uspehu bi sodili, da si Španci niso postavili težkega cilja. Ravнали so prav, saj je bila to prva njihova ekspedicija.

ZAHODNE JULIJSKE ALPE redko najdejo mesto v glasilu italijanske planinske organizacije CAI. V lanski jesenski številki pa je član tržaške sekcije Biagio Peratti objavil pristope na Veliki Naboj (2313 m), zanimiv za poznavalce prelepih gora nad Zajzero. Poimenovanje je seveda italijansko (Seissera, Spragna, Valbruna itd.).

100-LETNICO ZIMSKEGA ALPINIZMA bi lahko praznovali v l. 1962, če sprejmemo navedek v knjigi »Pionirji Alp«, ki sta jo napisala Angleža Cunningham in Abney. L. 1862 je namreč skušal priti na Matterhorn Kennedy, eden najdrznejših plezalcev Alpine Cluba, v spremstvu vodnika Petra Taugwalderja in Petra Perrena in sicer po grebenu Hörnli. Trdil je, da bo zimski vzpon lažji kot letni. Prišli so do višine 3400 m, tu pa jih je pregnal vihar. Devet let prej pa je nek Franz Francisci, menih, bil na Klein Glocknerju (3754 m). L. 1885 pa so imeli glavni vrhovi Alp svoje obiskovalce že tudi pozimi.

Približno v tem času se pojavijo v Alpah tudi prve športne smuči, rabil jih je dr. Herwig. Ne dolgo za njim pa je začel smučati W. Paulcke, ki ga imenujejo pionirja visokogorskega smučanja. L. 1893, torej 40 let za zimskim

vzponom na Klein Glockner, pride v Švici do prvega skromnega vzpona s smučmi na Col de Prigel (1554 m), v istem letu še na Schild (2300 m) in Magereu (2528 m) in Mothorn di Arosa (2985 m). Naslednje leto je bil kot smučar v Švici avtor Scherlock Holmesa Conan Doyle. Ustanovljen je bil prvi smučarski klub v Švici.

Sledili so l. 1896 vzponi s smučmi na Oberalpstock (3330 m), precejne Berner Oberlanda l. 1897, l. 1898 vzpon na Monte Roso (4200 m), kar je vse uspelo Wilhelmu Paulckeu. Isto leto je Nemeč Schuster s smučmi stopil na vrh Dufour (4633 m), začeli so govoriti o drugem odkrivanju oziroma, kakor je bilo takrat navada reči, o drugem osvajanju Alp. Zimska sezona je bila daljša kot letna, saj je zima v Alpah daljša kot poletje. Alpinisti, ki so se branili smučanja — in takih je bilo prva desetletja precej — so poleti usmerili svoja pota v Himalajo in na Kavkaz, pravi Marcel Kurz.

V Italiji je prvi smučal leta 1896 ing. Kind, Švicar, ki je bil na delu v Torinu. Reklamo za smučanje je delal tudi z Nansenovim prečanjem Grönlandije. Kind je bil za Torino to, kar Paulcke za Davos. Tudi Kind je našel mnogo nasprotnikov med privrženci tradicionalnega alpinizma, kakršnega je gojil CAI. Vendar so se morali umakniti, ker se je od l. 1900 zvrstila cela vrsta uspešnih smučskih vzponov na vrhove od 1500 do 3300 m. Prvi smučarji so bili poleg Kinda in njegove družine še Adolf Hess, Valbusa, Benassati in Bozano. L. 1901 so pri torinski sekciji morali ustanoviti smučarski klub, ki obstaja še danes neodvisno od CAI (Ski Club Torino). Še v istem letu so smučarske klube ustanovili v Milanu in Genovi.

L. 1904 so bili prvi smučarji na vrhu Mt. Blanca pod vodstvom Nemca Uga Muliusa. To je bilo veliko dejanje, ki je za razvoj smučarstva mnogo pomnilo.

VISOKOGORSKO SMUČANJE v klasičnem smislu, kakor je bilo razširjeno med desetletji, je problem v vseh alpskih deželah. Eden od propagatorjev tega športa, te zimske hoje v gore s podaljšanimi stopali, član CAAI Toni Ortelli ugotavlja za Italijo, da je visokogorsko smučanje, smučarska alpinistika degenerirala, ko so se zgostila mehanična sredstva za vzpon in so se močno okrepila zimovišča, ki se ponašajo v turistični industriji z večjimi dohodki kot letovišča. Smučarji alpinisti so samo še majhna grupica v CAI ali smučarskem

klubu, njihova dejavnost pa je negotova, nedinamična. Vendar se CAI ne misli sprijazniti s tem položajem in je že osnoval v številnih sekcijah organizacijske pogoje za oživitve te plemenite alpinistične panoge. Pri CAI so ustanovili tudi centralno komisijo za smučarsko alpinistiko — visokogorsko smučarstvo (Sci Alpinismo), ki bo skrbela za to, da bodo odprte visoko ležeče kočice tudi pozimi, za propagando v Rivista Mensile. Znano je, da je ta stvar zamrla tudi pri nas, čeprav tehnizacija gora še ni in še dolgo ne bo v aktualnem štadiju. PZS je že na dveh skupščinah prevzela nalogo, da bo pospeševala zimsko smučarsko alpinistiko, isto so storila tudi nekatera večja društva, vendar pravih uspehov ni videti. Zakaj? Prav bi bilo, da bi o vprašanju izčrpnije govorili.

INTERNACIONALNA ČUSTVA radi poudarjajo Italijani, kadar govore o idejnosti svojega alpinizma, čeprav imajo italijanski patriotizem vselej pred seboj. Za miselnost CAI in drugih CA je značilno objavljane opisov velikih dejanj v okviru tujih gorstev, ne glede na ažurnost in ne glede na narodnost, ki je dejanje izvršila. Tako je v oktobrski številki 1961 Poljak Chwascinski objavil devet strani dolgo poročilo o poljski ekspediciji na Hindukuš (Noshaq — o tem smo na kratko že poročali), Japonec Yajiro Sakato pa nekaj krajši opis ekspedicije na isti vrh. Poljaki in njihov Club Wysokogorski v Varšavi so se v zadnjih letih v mednarodni konkurenci močno uveljavili. Japonska in poljska ekspedicija sta se sešli in druga za drugo prej nista vedeli. Vsaj tako se poroča, da so se razgovarjali celo o skupnih navezah, da bi tako demonstriali internacionalizem, ki ga izpoveduje alpinizem. Med obema narodoma je v višini 7000 m vladalo idealno soglasje. Kaj bi ne, v višini 7000 m!

BRUCKMANN je znano založniško podjetje, sedANJI lastnik Alfred Bruckmann je soizdajatelj glasila ÖAV »Der Bergsteiger«. Lani ga je za njegovo založniško dejavnost univerza v Innsbrucku imenovala za svojega častnega senatorja. Slovesnosti so se udeležili vsi najvidnejši predstavniki oblasti, prejšnji in sedanji vodilni odborniki ÖAV »laudatio« — častni nagovor pa je imel prvi predsednik ÖAV prof. dr. Kinzl, znani innsbruški znanstvenik in renomirani

alpinist. Pri tem je posebno poudarjal vzgojni pomen planinske literature za široko javnost. Zunanje znamenje akademskega senata je tam zlata veriga okoli vratu in talar.

AMERIŠKO EKSPEDICIJO NA EVEREST 1963 bo vodil Norman G. Dyhrenfurth. Dovoljenje že imajo in to za Everest, Lhotse in Nuptse. Šli bodo izkušeni himalajci, vendar bodo pri izbiri upoštevali tudi izurjenost v tehniki, družabne sposobnosti, odnose do tovarišev, zrelost, značaj, skratka človeške lastnosti, ne samo alpinistično zmogljivost. Končno besedo pri izbiri bo imel vodja sam, nato pa se bo moštvo zbralo na treningu, da se spozna med seboj. Poleg čisto himalaističnih ciljev bo ekspedicija imela tudi znanstvene. Proučevali bodo psihologijo, višinsko psihologijo in, pravijo, da še to in ono. Člani AAC (American Alpine Club) naj se obrnejo na N. Dyhrenfurtha, ki živi v Kaliforniji, Santa Monica 514, Latimer Road. Seveda tisti, ki se štejejo za sposobne, da gredo s tako ekspedicijo. Priložiti morajo fotografije, seznam opravljenih tur, vzponov in priporočila.

NOVE CESTE poleg drugih sredstev, ki omogočajo lahek pristop v gore, grade leto za letom v avstrijskih Alpah. Taka je cesta iz Muraua do Gröbminga v dolini Anizeh čez Sölker Tauern, taka je najvišja cesta v avstrijskih Alpah v območju Schladminga na 1852 m visoko ležečo Hochwürzenhütte. Pri obeh se pobira dokajšnja cestnina.

STÄUBLE je bil spričo treh himalajskih vzponov, ki jih je od l. 1955 zmožel, dokaj znan švicarski alpinist. Na Pumoriju, nasproti Everesta, ga je počakala usoda in mu dodelila hladen grob v ledeni razpoki. Ni bil ekstremist po vzponih, pač pa izjemna osebnost po svojem prijateljstvu, s katerim je znal ogrevati navezo in družbo. L. 1955 je bil prvič v Himalaji na ogledih, l. 1958 na Dhaulagiriju. Niti prvič niti drugič ni uspel, pravijo pa, da je drugi vzpon na to ponosno goro uspeh njegovega navdušenja. Niso prišli na vrh, a pokazali so pot. Ko je šel tretjič v Himalajo, je hotel posneti film o Everestu. Že je bil z delom pri koncu, ko je 7. dec. 1961 s svojim šerpo Lobsangom ostal za zmemrom himalajski gost. Star je bil komaj 32 let.

Naši gorski vodniki

JANEZ KRUSIČ

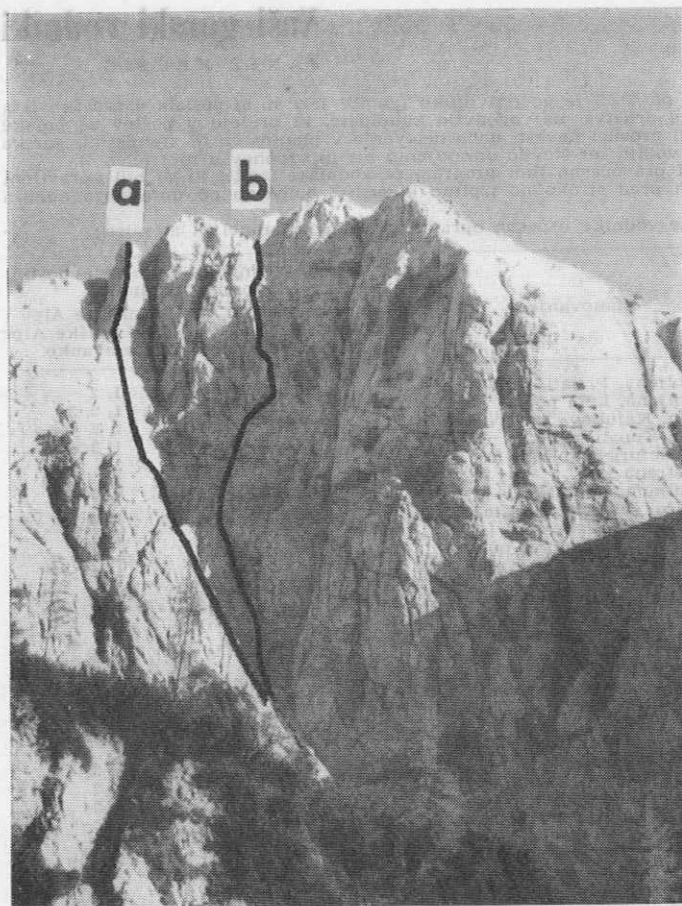
Komisija za alpinizem pri PZS je po pravilniku (gl. PV 1962 št. 6) poslala v začetku leta 1959 razpis na vsa planinska društva, naj prijavijo kandidate, ki pridejo v poštev za gorske vodnike. V prijavi so morali prosilci navesti dobo delovanja v planinstvu in alpinistiki, gorske skupine, v katerih bi želeli voditi, ter število opravljenih tur in vzponov v njej (člen 7).

Vsi kandidati so dobili pravočasno tudi program za vodniške izpite, ki so bili opravljeni dne 21. junija 1959 v Vratih pred strokovno izpitno komisijo, določeno od upravnega odbora Planinske zveze Slovenije.

Tako so izpit za gorske vodnike uspešno opravili naslednji planinci in alpinisti:

Zap. št.	Priimek in ime	Stanovanje	Gorski vodnik za vrsto dejavnosti gorske skupine		
			a) nadelana pot b) plez. vzpone c) visokogor. smuč.	1. Julijske Alpe 2. Karniške Alpe 3. Karavanke	
1.	Aplenc Andrej	Ljubljana, Prijateljeva 8/II.	a, b		1, 2
2.	Avčič dr. France	Ljubljana, Lepi pot 25	a, b, c		1, 2, 3
3.	Blažej Janko	Piran, Kajuhova 12	a		1, 2
4.	Blažina Sandi	Izola, Kopalniška 10	a, b, c		1, 2
5.	Brinovec Milan	Črnuče pri Ljubljani 163	a		2
6.	Brojan Janez	Mojstrana 131	a, b		1
7.	Bučer Tone	Ljubljana, Topniška 14	a		1, 2
8.	Čanžek Janez	Divča, železniška postaja	a		1, 2
9.	Čop Jaka	Jesenice, Bokalova 6	a		1
10.	Čop Joža	Jesenice, Javorniška pot 8	a, b		1, 2, 3
11.	Debeljak Ciril	Celje, Stolpnica na Otoku 41	a, b, c		1, 2
12.	Delavec Avgust	Mojstrana 160	a		1
13.	Govekar Jože	Ljubljana, Martina Krpana 18	a, b		1, 2
14.	Gradišnik Dušan	Celje, Vodnikova 1 a	a, c		2
15.	Herlec Emil	Kranj, Cesta talcev 23 c	a, b		1, 2, 3
16.	Herlec Roman	Kranj, Cesta talcev 23 c	a, b		1, 2, 3
17.	Janežič Peter	Ljubljana, Ločnikarjeva 11	a, b		1, 2
18.	Jeglič Tone	Ljubljana, Miklošičeva 17	a, b, c		1, 2
19.	Kemperle Pavle	Kamnik, Kersnikova 10	a, b		2
20.	Keršič Marjan	Ljubljana, Ižanska 94	a, b, c		1, 2
21.	Klinar Stanko	Mojstrana 85	a		1
22.	Koblar Stane	Jesenice, S. Bokala 7	a, b, c		1, 3
23.	Kočevar Rado	Kranjska gora — gimnazija	a, b, c		1, 2
24.	Korenini Karol	Jesenice, Prešernova 24	a, b		1, 3
25.	Košir Fedor	Ljubljana, Teslova 6	a, c		1, 2
26.	Košir Ludvik	Kranj, Partizanska 2	a, b		1, 2
27.	Kraiger Lojze	Maribor, Turnerjeva 41	a, b, c		2, 3 in Pohorje
28.	Kralj Anton	Tržič, Čebljarska 4	a, b		3
29.	Kramžar Dolfe	Belca 67, Mojstrana	a, b		1
30.	Kravanja Viktor	Trenta 55	a		1
31.	Krušič Janez	Jesenice, Ul. Bratov Rupar 8	a, b, c		1, 2, 3
32.	Kunaver Aleš	Ljubljana, Domžalska c. blok AV/30	a, b, c		1, 2
33.	Mahkota Ante	Ljubljana, Zelenci pot 7	a, b		1, 2
34.	Medja Maks	Jesenice, Hrušica 58	a, b		1, 3
35.	Mirnik Janko	Ljubljana, Tavčarjeva 4/III.	a, b, c		1, 2
36.	More Andrej	Jesenice, Ledarska 1	a, b		1, 3
37.	Mulej Jože	Mengeš, Kidričeva 52	a		2
38.	Murovec Marjan	Zg. Jezersko 36	a		2
39.	Perko Jernej	Tržič, Trg Svobode 31	a, b, c		1, 2, 3
40.	Perko Marjan	Tržič, Pot na Zali rovt 2	a, b, c		1, 2, 3
41.	Pintar Ludvik	Ljubljana, C. v Rožno dolino 10	a, b, c		1, 2
42.	Pintar ing. Milan	Ljubljana, Dolničarjeva 1/I.	b		1, 2
43.	Potočnik dr. Miha	Ljubljana, Kersnikova 11/III.	a, b, c		1, 2, 3
44.	Presetnik Janez	Ježica pri Ljubljani 20	a		2
45.	Prezelj Gabriel	Celje, Mariborska 76 a	a		2
46.	Rode Marjan	Črnuče pri Ljubljani 83	a		2
47.	Salberger Nadislav	Tržič, Partizanska 16	a		3
48.	Svet Vili	Celje, Mariborska 76 a	a		1, 2
49.	Svetina Tone	Bled, Mlino 84	a		1, 3
50.	Sara Milan	Ljubljana, Vipavska 23	a, b		1, 2
51.	Skerl Dane	Ljubljana, Idrijska 20	a		1, 2
52.	Vauh Ernest	Sarajevo — muzička akademija Prevalje, Zagrad 23	a		2, 3 in Pohorje
53.	Veninšek Stane	Celje, Mariborska 76 a	a, b		1, 2
54.	Zaletel Lojze	Tržič, Našičeva 7	a		3
55.	Zupan Anton	Bohinjska Bistrica	a, b, c		1, 3
56.	Zupan France	Ljubljana, Orlova 13	a, b, c		1, 2
57.	Zupančič Ljubo	Bled	a		1, 2, 3
58.	Zupančič Uroš	Jesenice, Titova 2	a, b, c		1, 2

Iz kartoteke prvenstvenih vzponov

SEVERNA STENA PLANJE — raz Utrujenega stolpa (na sliki smer a)

Prvi plezali 27. junija 1948 Uroš Zupančič, Maks Medja, Miro Dermelj in Dušan Vodeb.

Dostop: Isti kot pri centralnem stebri.

Opis: S snežišča pod steno po grapi, ki drži za Utrujeni stolp do navpičnega odstavka. Tu levo na steber in po njem na Utrujeni stolp. S stolpa preko Utrujene glave na Planjo.

Ocena: V. Višina stene 500 m. Čas plezanja prvih plezalcev 4 ure.

Sestop: Isti kot pri centralnem stebri.

SEVERNA STENA PLANJE — centralni steber (na sliki smer b)

Prvi plezali 16. in 17. septembra 1961 Lojze Steblaj, Janez Rupar in Ljubo Juvan.

Dostop: Z Vršiča po markirani poti do Mlinarice. Od tu navzdol po meliščih pod steno 3 ure.

Opis: Vstop s snežišča po žlebu levo navzgor več raztežajev do krušljive počli. Po počli (k, V+) na nagnjene plošče in preko previsa v globoko grapo. Po grapi in njenem desnem robu 3 raztežaje navzgor do previsne zapore. Po kaminu (3 k, VI-) v kotanjo nad zaporo. Raztežaj navzgor na polico in po njej 30 m desno. Bivak, močic. Po zgornji polici desno okrog roba in preko previsa (k) pod izpran navpičen žlambor. Preko (k, k) in po počli raztežaj lažje navzgor. Nato preko previsne počli (k) v lažji svet. Pet raztežajev navzgor v škrbino na razu stebra. Od tu prečnica 10 m na levo stran stebra pod dva kamina. Po levem v škrbino med glavnim in desnim vrhom Planje.

Ocena: V. Višina stene 500 m. Čas plezanja prvih plezalcev 15 ur.

Sestop: Po grebenu na zaznamovano pot Vršič—Kriški podi in po njej na Vršič 3 in pol ure.

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950

Tekoči račun pri NB Trbovlje 600-29/1-11

Brzjavi: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

R A D E Č E P R I Z I D A N E M M O S T U

Tovarna dušika Ruše

PROIZVAJA IN DOBAVLJA:

Karbid

za avtogeno varjenje, razsvetljavo in acetilensko kemijo

Apneni dušik in nitrofoskal – Ruše

za gnojenje

Ferokrom suraffine

za jeklarsko industrijo

Elektrokorund

za bruse in brušenje

Kisik in aceten

za rezanje in varjenje kovin

Taljeni magnezit

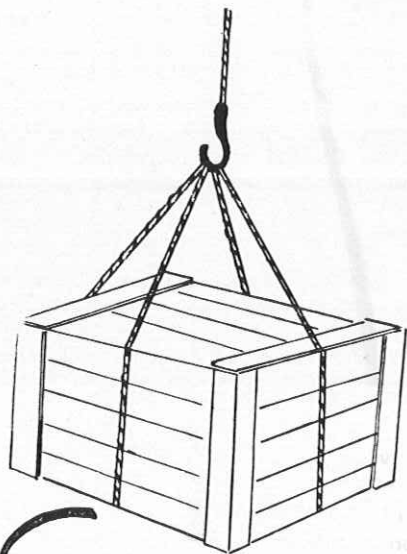
za elektroizolacijo

Brzovjavni naslov: Azot Maribor, telefon: Maribor 80-108 in 80-128, teleprinter: 03312

Železniška postaja: Ruše – Industrijski tir. Tekoči račun: NB Maribor $\frac{604-11}{1-185}$

INTERTRADE

Podjetje za mednarodno trgovino

Mednarodna trgovina. Finansiranje in posredovanje uvozno – izvoznih poslov.

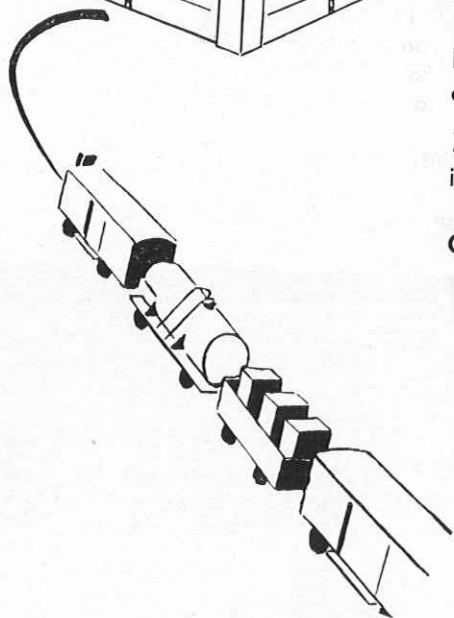
Posredovanje izvoza železnih in jeklenih proizvodov in proizvodov barvne metalurgije, industrijske opreme, strojev itd.

Organizacija izvajanja investicijskih del in industrijske kooperacije.

Brokerji za nabavo in prodajo plovnih objektov.

Zastopstva inozemskih tvrdk v Jugoslaviji in jugoslovanskih podjetij v tujini.

Centrala: INTERTRADE, Ljubljana, Titova 1

Predstavništva v tujini: Zap. Nemčija — Düsseldorf, Švica — Zürich, Italija — Milano, Sev. Amerika — New York, Centralna Amerika — Mexico, Južna Amerika — Buenos Aires, Egipt — Cairo, Sudan — Khartoum, Indija — Bombay, New Delhi, Calcutta, Madras.

ŽELEZARNA JESENICE

SLOVENIJA

dobavlja vse od gredlja

okroglo, polokroglo, kvadratno, ploščato, šestoglato, osemoglato in tračno jeklo
debelo, srednje, tanko in fino pločevino
vlečeno, luščeno in brušeno jeklo
debelo, srednjo, tanko in fino žico
hladno valjane trakove — od zelo širokih do finih cevi od 1/8" — 3"
bodečo žico in pohištvene vzmeti
žičnike
elektrode za avtogeno in elektro varjenje

do plemenitih jekel